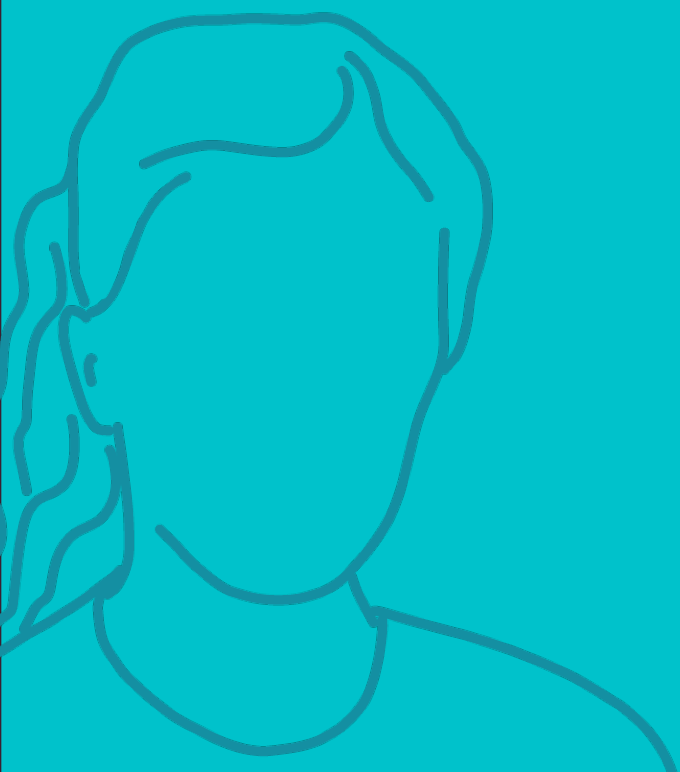

SELVITYS KORONAKRIISIN VAIKUTUKSISTA NUORISOTOIMIALAAN

Samuli Manu • Anne Puuronen •
Tommi Ranta

SISÄLTÖ

1. TIIVISTELMÄ	3
2. JOHDANTO	6
2.1 Selvityksen tausta ja lähtökohdat	6
2.2 Aineisto ja menetelmät	8
3. KIRJALLISUUSKATSAUS KORONAN VAIKUTUKSISTA NUORIIN JA NUORISOTYÖHÖN	11
3.1 Koronapandemian vaikutukset nuorisoon	14
3.2 Koronapandemian vaikutukset nuorisotyöhön ja -toimintaan	21
3.3 Yhteenveto	31
4. TULOKSET	33
4.1 Vaikutukset nuoriin nuorten kanssa toimivien näkökulmasta	33
4.2 Muutokset joukossa, jonka toiminta tavoittaa	36
4.3 Vaihtoehtoiset tavat toteuttaa palveluita	39
4.3.1 Digitaalisten palveluiden lisääminen	44
4.3.2 Jalkautuvan työn merkityksen kasvaminen	45
4.3.3 Koronavastatoimien esteet ja mahdollistajat	46
4.4 Muutokset nuorisotyön ja -toiminnan tekemisen tavoissa	49
4.5 Taloudelliset vaikutukset käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa	52
4.6 Nuorisotyön ja -toiminnan rooli nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen	56
4.7 Tulevaisuuden varautuminen ja julkisen hallinnon lisätoimet	57
5. JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	61
LÄHTEET	65
LIITTEET	72
Liite 1. Kyselylomake	72
Liite 2. Nuoret Valtioneuvoston COVID-19-tutkimuskatsauksissa	81

1. Tiivistelmä

Tämän selvityksen tavoitteena oli kuvata koronakriisin vaikutuksia nuorisotoimialaan sekä tukea nuorisotyön ja -toiminnan tulevaisuuden varautumista ja alan roolin hahmottamista pandemian jälkeisenä aikana. Nuorisotoimialalla viitataan tässä selvityksessä erityisesti nuorisolain mukaiseen nuorisotyöhön ja nuorisotoimintaan, jota toteuttavat kunnat, valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja nuorisotoimialan järjestöt sekä nuorisokeskukset.

Selvityksessä käytetty aineisto koostuu kolmesta keskeisestä aineistosta. Ensimmäisen muodostaa aikavälille 1/2020-4/2021 rajattu kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Toisena osana selvitystä toteutettiin sähköinen kysely (20.4.-7.5.2021), johon vastasi yhteensä 1136 nuorisualan ammattilaista 243 eri kunnasta. Kolmantena osana selvityksessä toteutettiin seitsemän ryhmähaastattelua, joihin osallistui yhteensä 31 ihmistä.

Selvityksen perusteella nuorisotoimiala reagoi koronakriisiin nopeasti - nuorisotyötä ja -toimintaa mukautettiin onnistuneesti kovassa paineessa. Koronakriisin keskeinen vaikutus on ollut alan digitalisaatiokehityksen nopea kiihtyminen. Siirtyminen verkkoympäristöön muutti alan käytäntöjä ja toiminnan tavoittamaa joukkoa. Koronakriisin myötä asetetut rajoitteet kuitenkin haastoivat alan kykyä toimia nuorten hyvinvoinnin tukena.

Nuorille suunnattu palveluvalikoima on muuttunut, ja osa palveluja tarvitsevista nuorista on irtautunut palveluiden piiristä. Samalla toiminnan piiriin on kuitenkin tullut uusia nuoria. Nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät, että koronakriisin aikana palveluiden tarve on kasvanut, minkä korjaaminen voi olla pitkäkestoinen prosessi. Tästä syystä nuorisotoimialan toimintaedellytysten vahvistaminen on tärkeää.

Selvityksen tilasi valtion nuorisoneuvosto.

SAMMANFATTNING

Syftet med denna undersökning var att beskriva coronakrisens effekter på ungdomsområdet samt stöda framtida föregripande av ungdomsarbetet och -verksamheten och uppfattningen om områdets roll i tiden efter pandemin. Med ungdomsområdet avses i denna undersökning särskilt ungdomsarbete och ungdomsverksamhet enligt ungdomslagen som utförs av kommuner, nationella ungdomsorganisationer och organisationer inom ungdomsområdet samt ungdomscentrum.

Data som använts i undersökningen består av tre centrala data. Den första utgörs av en beskrivande litteraturoversikt som är begränsad till tidsperioden 1/2020-4/2021. Som andra delen av undersökningen utfördes en elektronisk enkät (20.4.-7.5.2021), som besvarades av sammanlagt 1136 professionella inom ungdomsområdet från 243 olika kommuner. Som tredje delen av undersökningen utfördes sju gruppintervjuer som sammanlagt 31 personer deltog i.

På grundval av undersökningen reagerade ungdomsområdet snabbt på coronakrisen - ungdomsarbete och -verksamhet anpassades framgångsrikt under hårt tryck. Coronakrisens centrala effekt har varit den snabba accelerationen av den digitala omvandlingen inom området. Övergången till nätverksmiljö ändrade på praxis inom området och gruppen som nås av verksamheten. Begränsningarna som infördes med coronakrisen utmanade emellertid områdets förmåga att fungera som stöd för ungdomarnas välfärd.

Tjänsteutbudet riktat åt ungdomar har ändrats, och en del av unga som behöver tjänster har avlägsnat sig från tjänsterna. Samtidigt har emellertid nya ungdomar kommit inom ramen för verksamheten. Personer som arbetar med ungdomar anser att behovet av tjänster har ökat under coronakrisen, vilket kan vara en långvarig process att fixa. Av denna orsak är det viktigt att stärka ungdomsområdets verksamhetsförutsättningar.

Undersökningen beställdes av statens ungdomsråd.

SUMMARY

The aim of this study was to describe the effects of the COVID-19 pandemic on youth work and activities, to support foresight approaches and the preparedness of the field and to outline the role of the youth work and activities in the post-pandemic era. In this report the notions of youth work and activities are compliant with the definitions used in the Youth Act: namely, youth work and activities provided by local government, national youth organisations, national youth work organisations and national youth centres.

The material used in the study consists of three main sections. The first provides a descriptive literature review limited to the period 1/2020 - 4/2021. The second part of the study featured an electronic survey which was conducted (April 20-May 7, 2021) answered by a total of 1,136 professional youth workers from 243 different municipalities. The third part of the study included seven group interviews conducted with a total of 31 people.

According to the study, the youth workers reacted quickly to the COVID-19 pandemic - youth work and the various connected activities were successfully adapted under severe pressure. The main effect of the pandemic has been the rapid acceleration of the digitalisation of youth work and its various activities. The transition to an online environment changed professional practices and the range of people such activities reached. The constraints imposed by the pandemic did however challenge the field's ability to support the well-being of youth.

The range of services aimed at young people has changed, with some young people often in most need of such services now facing exclusion from them. At the same time, however, the scope for young people to become involved has widened. Youth workers see that during the pandemic, the need for services has increased which will be a long-term process in need of remedy. For this reason, it is important to create and further strengthen the most favourable conditions for youth work and activities.

The study was commissioned by the State Youth Council.

2. Johdanto

2.1 Selvityksen tausta ja lähtökohdat

Nuorisotoimiala on laaja useiden eri toimijoiden kenttä. Nuorisotoimiala pohjaa työnsä nuorten kasvokkaiseen kohtaamiseen, jota COVID-19-tilanteesta johtuvien rajoitusten vuoksi ei pääsääntöisesti ole voitu toteuttaa. Nuorille suunnatut kyselyt korona-ajan vaikutuksista ovat tuoneet esille huolen nuorten jaksamisesta sekä lisääntyneestä ahdistuksesta ja yksinäisyydestä. Pandemian on katsottu myös syventäneen käynnissä olevaa polarisoitumiskehitystä, joka on yhteydessä nuorten hyvinvointiin.¹

Suomessa nuorisotyötä toteuttavat muun muassa kunnat, seurakunnat ja järjestöt. Nuorisotyö on kehittynyt vuosikymmenen aikana turvaamaan nuorten osallisuutta, hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta. Toiminnan tavoitteena on tukea nuorten kasvua eri elämäntilanteissa, toimia ennaltaehkäisevänä tukipalveluna, tuottaa ohjausta ja neuvontaa sekä taata jokaiselle nuorelle kuuntelevan aikuisen aika ja tuki elämään.

Nuorisotyöntekijät määriteltiin keväällä 2020 valtioneuvoston toimesta kriittisten alojen henkilöstöksi.² Tämä koettiin yleisesti nuorisotoimialalla hyvänä tunnustuksena. Osissa kuntia nuorisotyöntekijöitä kuitenkin lomautettiin tai siirrettiin muihin kunnan tehtäviin (erityisesti kriisin alkuvaiheessa keväällä 2020). Samalla nuorisotyöhön jäänyt henkilöstö siirtyi nuorisotiloilta kaduille ja verkkoympäristöihin.

Pandemiaan varautuminen ja tähän liittyvät toimenpiteet Suomessa perustuvat ensisijaisesti kansalliseen varautumissuunnitelmaan, joka on päivitetty 2010-2012. Varautumissuunnitelman tarkoituksena on ollut laatia suuntaviivat influenssapandemian edellyttämälle valmiudelle terveydenhuollossa kaikilla hallinnon tasoilla ja tukea valmiutta myös muilla hallinnonaloilla. Suunnitelmassa on kuitenkin hyvin vähän ohjeita tai toimenpiteitä terveydenhuoltosektorin ulkopuolella sekä hallintaan ja johtamiseen

¹ Kinnunen, Riitta (2020) Etsivän nuorisotyön nuorille ja työpajojen valmentautujille suunnatun korona-ajan kyselyn tuloksia. Katsaus tuloksiin 14.5.2020. Valtakunnallinen työpajayhdistys. <https://www.alli.fi/uutiset/nuoret-kokevat-ahdistusta-ja-saavat-voimaa-sosiaalisista-kontakteista-koronatilanteessa>

YLE (2020) Jaksanko ja mitä tapahtuu koulunkäynnille, jos en jaksa - pitkittynyt korona-aika turhauttaa ja ahdistaa, ja se näkyy nuorten auttavissa kanavissa. <https://yle.fi/uutiset/3-11672884>

² <https://minedu.fi/-/10616/yhteiskunnan-toiminnan-kannalta-kriittisten-alojen-henkilosto>

laajemmin. Nykyisessä COVID-19-tilanteessa Suomessa on sovellettu valmiusmallia, jossa kukin hallinnonala on vastuussa omasta valmiudestaan. Tämä on heijastunut strategiassa, joskin kriisitilanteen realisoituessa COVID-19-valmiusmallin toteutus on pohjautunut yhtenäisen valtioneuvoston mallille. Koronakriisiä voidaankin tässä suhteessa pitää hallinnonalat ylittävän hallinnan ja toimintamallin testinä.

Kuten koronakriisin yhteydessä on todettu, kriisiin vastaaminen on väistämättä yhdistelmä poliittista kokonaisharkintaa, eli tässä tapauksessa siinä kohtaavat epidemiologinen, oikeudellinen, taloudellinen ja sosiaalinen harkinta (vrt. VN 2020.) Nämä eri näkökulmat luonnollisesti ovat eri tavoin olennaisia hallinnon eri tasoilla ja yhteiskunnan sidosryhmien näkökulmasta.

Tämän selvitystyön tavoitteena on tarkastella kriisin vaikutuksia eri nuorisotyön ja -toiminnan muotoihin sekä tukea nuorisotyön ja -toiminnan tulevaisuuden varautumista sekä alan roolin hahmottamista pandemian jälkeisenä aikana. Lisäksi muotoillaan julkiselle sektorille toimintasuosituksia mahdollisiksi tarpeellisiksi lisätoimiksi ja tuotetaan viestintää selvityksen tuloksista.

Selvityksen tutkimuskysymykset:

- Miten nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät koronakriisin vaikutukset nuoriin?
- Onko toiminnan tavoittama joukko muuttunut? Jos, niin millä tavalla?
- Miten nopeasti koronapandemian edetessä nuorille tarjottavia palveluita ryhdyttiin suunnittelemaan ja tarjoamaan vaihtoehtoisilla tavoilla, mitä nämä olivat ja millä perusteilla ne valikoituivat käyttöön?
- Miten koronakriisi on muuttanut nuorisotyön ja -toiminnan tekemisen tapoja? Miten pysyvinä muutokset nähdään tulevaisuudessa?
- Miten koronakriisin taloudelliset vaikutukset ovat näkyneet käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa?
- Millainen rooli nuorisotyöllä ja -toiminnalla voisi olla nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen?
- Miten nuorisotyössä ja -toiminnassa voitaisiin varautua tulevaisuudessa tämän kaltaisiin tilanteisiin? Millaisia lisätoimia julkisen hallinnon tulisi tehdä?

Selvityksessä koronakriisiä käsitellään yhtenä ajallisena jatkumona maaliskuusta 2020 kevääseen 2021. Ellei tässä raportissa erikseen tarkemmin määritellä, koronakriisillä tai -pandemialla viitataan ajanjaksoon kokonaisuutena tekemättä eroa esimerkiksi pandemian aaltojen tai niihin kytkeytyvien rajoitustoimien välillä. Pandemian vastatoimissa on ollut useita eri vaiheita, joihin nuorisotoimialalla on reagoitu

esimerkiksi sulkemalla palveluita tai lomauttamalla työntekijöitä. Suurin osa rajoitustoimista on kuitenkin ollut tilapäisiä.

Selvitystyö on toteutettu keväällä ja kesällä 2021, jolloin Suomessa oli käynnissä pandemian kolmas aalto. Riskiryhmien rokotukset olivat samaan aikaan käynnistyneet. Nuorisotoimialan asiantuntijoiden ja varmasti kaikkien kansalaisten mielissä oli toive siitä, että pandemiasta päästään eroon ja elämää päästään jatkamaan ilman pandemian pelkoa.

2.2 Aineisto ja menetelmät

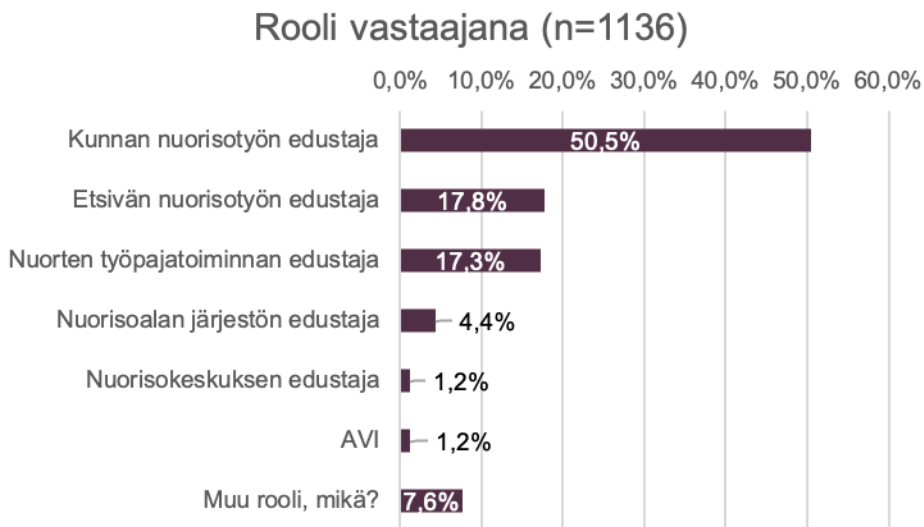
Koronakriisin kattavien vaikutusten selvittäminen nuorisotoimialaan on kunnianhimoinen tavoite ilmiön monimuotoisuuden vuoksi. Vaikeusastetta nostaa myös se, että kriisi ei ole missään nimessä ohi. Tätä kirjoitettaessa kesällä 2021 on Suomessa siirrytty neljänteen korona-aaltoon. Selvityksen voikin nähdä eräänlaisena välitilinpäätöksenä kriisin vaikutuksista. Nuorisotoimialalla viitataan tässä selvityksessä erityisesti nuorisolain mukaiseen nuorisotyöhön ja nuorisotoimintaan, jota toteuttavat kunnat, valtakunnalliset nuorisojärjestöt ja nuorisotoimialan järjestöt sekä nuorisokeskukset.

Selvitys toteutettiin kirjallisuuskatsauksen, sähköisen kyselyn ja ryhmähaastatteluiden keinoin. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena oli koota ja kuvailla tiivistetysti olemassa olevaa tutkimusta, joka koskee koronaviruspandemian vaikutuksia nuoriin ja nuorisotoimialaan. Katsauksessa luotiin lyhyt silmäys nuoria ja nuorisotyötä pandemioiden yhteydessä koskevaan tutkimukseen. Koronapandemiaa, nuoria ja nuorisotoimialaa koskeva aineisto on rajattu aikavälille 1/2020-4/2021 ilmestyneisiin julkaisuihin.

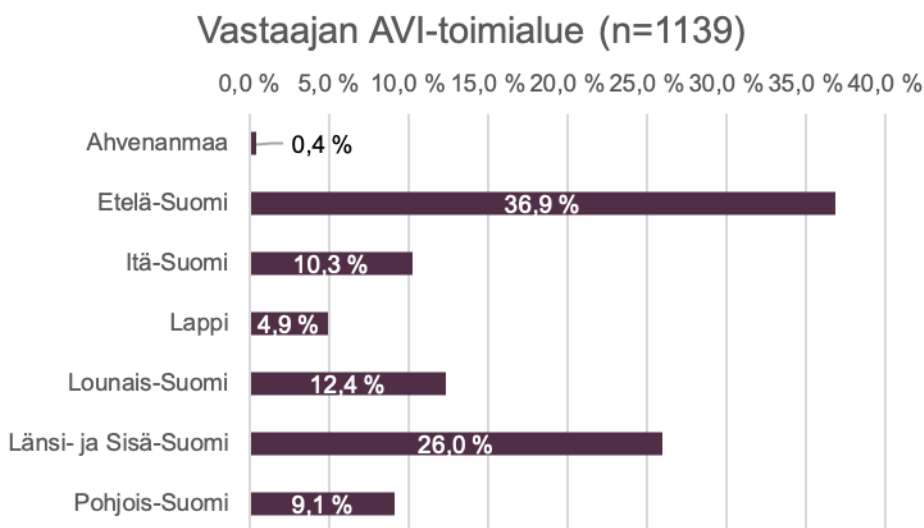
Saatavilla olevaa tutkimusta heijastaen kirjallisuuskatsauksessa on mukana menetelmä- ja vertaisarviointitaustoiltaan keskenään vaihtelevia tutkimuksia ja aineistoja. Kohdennettumman, Suomea koskevan, kuvan esille saamiseksi katsauksessa on käytetty poikkeustilanteessa nuorisotoimialaa koskevia kansallisia ja alueellisia selvityksiä, raportteja ja alalle suunnattuja tiedonkeruita. Mukana on myös koronapandemiaa nuorten ja toimialan kannalta seuraavien tutkijoiden ja asiantuntijoiden kotimaisia mediaulostuloja.

Sähköinen kysely toteutettiin aikavälillä 20.4.-7.5.2021, ja sen tekniseen toteuttamiseen käytettiin SurveyPal-sovellusta. Kyselyllä kerättiin monipuolisesti näkemyksiä sekä nuorisotoimialalla toimivilta ammattilaisilta että nuorisotyön hallinnon edustajilta. Vastaajien roolit (kuvio 1) ja AVI-toimialueet (kuvio 2) käyvät ilmi alta. Kyselyyn vastasi yhteensä 1136 vastaajaa, joista 777 vastasi loppuun asti. Vastauksia saatiin 243 kunnasta. Kyselyn vastaukset käsiteltiin luottamuksellisesti, ja tuloksista ei voi yksilöidä

vastaajaa. Kyselyn anonymisoidut tulokset luovutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön. Kyselylomake on raportin liitteenä (liite 1).

Kuvio 1. Rooli vastaajana.

Kuvio 2. Vastaajan AVI-toimialue

Kyselyn vastauksia analysoitiin vastaajan taustatietojen perusteella. Tässä raportissa on nostettu esiin tulokset pääpiirteittäin. Alueellinen analyysi tehtiin aluehallintovirastojen toimialueiden perusteella. Vaikka koronakriisin rajoitustoimet ovat poikenneet merkittävästi AVI-toimialueiden välillä, erot alueiden välillä jäivät pieniksi.

Selvityksessä toteutettiin seitsemän ryhmähaastattelua, joissa syvennettiin kyselyn kautta piirtyvää kuvaa koronan vaikutuksista nuorisotoimialaan. Haastateltavat valittiin nuorisotoimialalta yhteistyössä selvityksen ohjausryhmän kanssa painottaen monimuotoisuutta, alueellisuutta ja asiantuntijuutta. Ensimmäisinä ryhminä haastateltiin kunnallisen nuorisotyön ammattilaiset, etsivät nuorisotyöntekijät ja

työpajatoimijat. Nuorisojärjestöille järjestettiin kaksi ryhmähaastattelua. Haastattelut edustivat seuraavia tahoja: Aseman Lapset ry, Nuva ry, Yeesi ry, Lasten ja nuorten säätiö, 4H, Seta ry, Erilaisten oppijoiden liitto ry, Mannerheimin Lastensuojeluliitto sekä Pelastakaa Lapset ry. Lisäksi Maailmanvaihto ry toimitti kirjallisen vastauksen muuttamaan haastattelukysymykseen. Nuorisokeskukset olivat yhdessä ryhmähaastattelussa, ja lopuksi koottiin hallinnon edustajat (aluehallintovirasto, Kuntaliitto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja kaupungit) haastateltaviksi.

Selvitystä varten haastateltiin lopulta 31 henkilöä. Jokaisessa haastattelussa oli mukana kolmesta kuuteen henkilöä. Haastattelut järjestettiin neljänä eri päivänä toukokuun alussa 4.-6.5. ja 11.5.2021, ja ne olivat kestoiltaan noin puolentoista tunnin pituisia. Ryhmähaastattelut toteutettiin Teamsin ja Zoomin välityksellä. Selvityksen tuloksia käsittelevässä osiossa viitataan selvitystä varten kerättyyn aineistoon, ellei toisin todeta tai viitata eksplisiittisesti johonkin muuhun lähteeseen.

Selvityksen alustavia tuloksia validoitiin 24.5.2021 järjestetyssä työpajassa, johon osallistui yhteensä noin 20 nuorisotoimialan ammattilaista, mukaan lukien selvityksen ohjausryhmä. Työpajan tekniseen toteutukseen hyödynnettiin Screen.io-työskentelyalustaa.

3. Kirjallisuuskatsaus koronan vaikutuksista nuoriin ja nuorisotyöhön

Tammikuun 2020 lopussa Maailman terveysjärjestö (WHO) julisti Kiinan Wuhanista löytyneen uuden koronaviruksen kansainväliseksi kansanterveysuhaksi.³ Kansallisesti tämän kirjallisuuskatsauksen kirjoittaminen ajoittuu vaiheeseen, jossa Suomen järjestyksessään toinen poikkeustila koronaviruspandemian vuoksi on juuri päättynyt (8.3.-28.3./27.4.2021)⁴.

Koronaviruspandemia yllätti ihmiset, hallitukset ja yhteiskunnat.⁵ Koronapandemian ennakoimattomuus peilautuu suoraan myös vähäiseen nuoria ja nuorisotyötä koskevaan saatavilla olevaan tutkimustietoon. Tutkimustietoa ja kirjallisuutta, joka koskee nuoria ja pandemioita ylipäätään, on löydettävissä vähän. Vielä vähemmän on löydettävissä tutkimuksia nuorista ja koronaviruspandemiasta. Samalla tutkimustietoa tulee jatkuvasti lisää. Koronapandemia on tuonut entistä näkyvämmiin esille nyky maailman, jonka ilmiöt liikkuvat yli kansallisten rajojen ja jota leimaavat keskinäiset riippuvuudet (tässä esimerkiksi koronarokotukset). Tilanne heijastuu kaikkeen koronapandemiaa koskevaan tutkimukseen, myös koronapandemiaa, nuoria ja nuorisotyötä koskevaan tutkimukseen. Saatavilla oleva tutkimus keskittyy painottuneesti pandemiavaiheen alkuun ja välittömiin vaikutuksiin nuoriin ja nuorisotoimialaan. Koronavuoden 2020 aikana on kertynyt lisää tietoa poikkeustilan vaikutuksista nuorisotyön eri osa-alueisiin. Kun koronatilanne on jatkunut, on tutkimuksessa alkanut näkyä sellaistenkin ratkaisujen

³ [WHO julisti koronaviruksen kansainväliseksi kansanterveysuhaksi - Uutinen - THL](#)

⁴ Ks. <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/suomessa-vallitsevat-poikkeusolot-1>
<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000007944025.html>

⁵ Näin on siitä huolimatta, vaikka pandemioiden mahdollisuus on tunnistettu niin ennakkoinnissa, globaaleissa riskiarvioissa kuin epidemiologien analyyseissa (Dufva ym. 2020, [Megatrendit koronan valossa](#) (sitra.fi)). Koronaviruspandemia pääsi silti yllättämään maailman ”mustan elefantin” hahmossa. Kuvauksessa yhdistyy yhdysvaltalaisen Pulitzer-palkitun kirjailija Thomas L. Friedmanin mukaan käsite musta joutsen ja elefantti huoneessa. Jo siintävä tuho, mutta joka kieltäydettiin näkemästä. Friedman tarkastelee koronaviruksen aiheuttamaa covid-19-tautia eläinperäisten tautien ilmestymisen jatkumona ihmisten tekemien päätösten ja valintojen myötä. (Friedman Thomas L., 2020. [Opinion | We Need Herd Immunity From Trump and the Coronavirus - The New York Times](#) (nytimes.com.)

toimivuuden kehittämistä ja arviointia, jotka on alalla mielletty väliaikaisiksi. Tutkimusta koronakriisin pitkäaikaisvaikutuksista nuoriin ja alaan ei juurikaan vielä ole.

Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on koota ja kuvailla tiivistetysti olemassa olevaa tutkimusta, joka koskee koronapandemian vaikutuksia nuoriin ja nuorisotoimialaan. Tutkimusmenetelmänä on kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Ennen tätä luodaan lyhyt silmäys aiempaan nuoria ja nuorisotyötä pandemioiden yhteydessä koskevaan tutkimukseen. Koronapandemiaa, nuoria ja nuorisotoimialaa koskeva aineisto on rajattu aikavälille 1/2020-4/2021 ilmestyneisiin julkaisuihin.⁶ Tältä aikaväliltä katsaukseen on pyritty saamaan keskeisimpiä kansainvälisiä ja kansallisia tutkimuksia, jotka tarkastelevat koronaviruspandemian vaikutuksia nuoriin. Painotus on kuitenkin ollut kansallisessa tiedontuotannossa. Kirjallisuuskatsauksessa on mukana menetelmä- ja vertaisarviointitaustoiltaan keskenään vaihtelevia tutkimuksia ja aineistoja, mikä heijastaa saatavilla olevaa tutkimusta. Kohdennetumman, Suomea koskevan, kuvan esille saamiseksi katsauksessa on käytetty poikkeustilanteessa nuorisotoimialaa koskevia kansallisia ja alueellisia selvityksiä, raportteja ja alalle suunnattuja tiedonkeruita. Mukana on myös tutkijoiden ja asiantuntijoiden kotimaisia mediaulostuloja teemaan liittyen.

Tutkimusta on saatavilla kansallisten tarkastelujen kautta maailmanlaajuisesti. Tutkimusten mukaan korona vaikuttaa nuorten elämässä monille elämänalueille. Samalla kaikki vaikutukset eivät ole tiedossa. Tilanne näkyy aiheita käsittelevän tutkimuksen yleisyytenä ja tutkimusaiheiden varsin laajana kirjona.

RAY-verkoston⁷ tekemän katsauksen mukaan saatavilla olevasta tutkimuksesta on osoitettavissa seuraavia painopistealueita: nuorten mielenterveys ja hyvinvointi,

⁶ Ajanjakso alkaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) 20.1.2020 antamasta tiedotteesta, jossa kerrottiin Kiinan Wuhanissa havaituista koronaviruksen aiheuttamista tautitapauksista. (Sane 2020: Uuden koronaviruksen aiheuttamia tautitapauksia vahvistettu reilut 200 - THL seuraa tilannetta - Tiedote - THL) Suomen ensimmäisestä tautitapauksesta kerrottiin 29.1.2020 kiinalaisella matkailijalla. Matkailijalla todettu koronavirustartunta Lapin keskussairaalassa - Tiedote - THL

⁷ RAY-verkosto on Euroopan laajuinen tutkimusyhteistyöverkosto, joka keskittyy EU:n nuorisohjelmien tutkimuslähtöiseen seurantaan. RAY-tutkimusyhteistyöhön kuuluu erilaisia säännöllisesti toteutettava ja

arkielämä, nuorisotyötä koskevat hallinnolliset tai poliittiset päätökset sekä vaikutukset koulutukseen ja työllisyyteen. (RAY, Literature Review 2020.) Havainto käy pääosin yksiin tarkasteltaessa valtioneuvoston COVID-19-tutkimuskatsaukseen (COVID-19 2020) valituista kansainvälisistä tutkimuksista nuoria käsittelevät tutkimukset. Näitä tutkimuksia tässä katsauksessa on mukana yhteensä 12 (ks. liite 2),⁸ joissa nuoria ja koronapandemiaa koskevat tutkimukset kohdistuvat määrällisesti eniten koronan, koronarajoitusten ja korona-ajan vaikutuksiin nuorten hyvinvointiin, oppimiseen, koulutukseen ja eriarvoistumiseen.

Tarkastelu näytteeseen nuorisotoimialan kansainvälisistä lehdistä (*YOUNG, Youth and Society ja Journal of Youth Studies*) ei tuo muutosta isoon kuvaan. Tuloksena on, että koronapandemiaa ja nuoria ja nuorisotyötä koskeva tutkimus ei (katsauksen kirjoittamisajankohdan aikaan) toistaiseksi näy aihetta koskevien artikkeleiden lisääntymisenä kyseisissä julkaisuissa koronavuoden 2020 jäljiltä. Koronateeman näkyminen enemmän ja kohdennetummin kansainvälisissä nuorisotoimialan lehdissä on vasta tuloillaan.

Saatavilla oleva nuoria koskeva kansallinen tutkimus kohdistuu eniten nuorten kokemuksiin korona-ajasta ja nuorten tarvitsemien palveluiden saatavuuteen koronakriisin aikana. Koronapandemian nuorisovaikutuksia tarkasteleva kansallinen tutkimus kokoaa nuorten kokemuksia koronakriisin vaikutuksista nuoren omaan elämään, elämään tyytyväisyyteen, hyvinvointiin, jaksamiseen, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä harrastuksiin ja vapaa-ajan viettoon. Tutkimusta on kertynyt suhteellisen paljon myös nuorten kokemuksista opetuksen ja koulutuksen poikkeusjärjestelyistä, erityisesti etäopetuksesta. Etäopetuksen ja nuorille suunnattujen etäpalveluiden koronavaikutukset voidaan jopa jossain määrin nähdä suomalaisena tutkimuskeskittymänä isossa kuvassa esille tulevien teemojen rinnalla. Tutkimus käsittelee myös nuorten kokemuksia nuoriso-, terveys- ja työllisyyspalveluiden saatavuudesta koronakriisin aikana. Kansallista tutkimus- ja selvitystietoa on olemassa lisäksi koronapandemian vaikutuksista etsivän nuorisotyön nuoriin ja työpajavalmentautujiin. Lähes kaikissa kansallisissa tutkimuksissa

temaattisia tutkimusprojekteja. Suomi ei ole ollut mukana tässä esiteltävänä olevan koronatutkimusprojektin ensimmäisessä vaiheessa.

⁸ Kirjallisuuskatsauksen laatimisen aikaan Valtioneuvosto oli julkaissut COVID-19-tutkimuskatsauksia yhteensä 12 kappaletta aikavälillä 1/2020–4/2021, (kahdeksan vuodelta 2020 ja neljä vuodelta 2021). Tätä katsausta varten valtioneuvoston COVID-19-tutkimuskatsaukset on käyty läpi niiden artikkeleiden osalta, joissa oli käsitelty nuoria, pois lukien osa lääketieteellisistä artikkeleista, joilla ei ollut relevanssia tämän katsauksen aiheelle.

huomio kiinnittyy signaaleihin koronapandemiavaikutuksista nuorisoryhmien väliseen eriarvoistumiskehitykseen.

Toistaiseksi on saatavilla erityisen vähän kansallista tutkimusta, joka kohdistuu koronapandemian nuorisotyövaikutuksiin tai sen vaikutuksiin nuorten kanssa toimivien kannalta. Saatavilla oleva tutkimus on tilastollista ja kuvaa määrällistä nuorisotyötä korona-ajassa, esimerkiksi kunnallisen nuorisotyön ja etsivän nuorisotyön toimintakertoja, toimintatunteja, tavoitettuja nuoria ja toimintojen tyyppejä. Tilastointitiedon rinnalla olemassa oleva koronapandemian vaikutuksia nuorisotyöhön koskeva tieto kattaa jonkin verran tutkimusta siitä, millaisia kokemuksia nuorisotyöntekijöillä on koronaviruspandemian vaikutuksista eri nuorisotyönkonteksteihin, kuten etsivään nuorisotyöhön ja työpajavalmennukseen. Tutkimustietoa koronapandemian vaikutuksista kaikilta nuorisotoimen aloilta ei myöskään ole toistaiseksi saatavilla tasapuolisesti.

Seuraavassa koronapandemiaa, nuoria ja nuorisotyötä koskevaa tutkimusta eritellään edellä esitetyn ison kuvan teemoihin peilaten. Tarkastelujaksolla saatavilla oleva tutkimus on jaoteltu karkeasti kahteen pääteemaan: koronapandemian nuorisovaikutuksiin ja koronapandemian nuorisotyövaikutuksiin.

3.1 Koronapandemian vaikutukset nuorisoon

MIELENTERVEYS JA HYVINVOINTI

Lasten ja nuorten hyvinvointia koskevissa tutkimuksissa kiinnitetään erityisesti huomiota nuorten koronavuoden aikana kokemaan stressiin ja ahdistukseen. Tutkimuksissa nousevat esiin myös nuorten yksinäisyyden tunteet ja huolestuneisuus tulevaisuudesta.

Itävaltalaisen tutkimuksen mukaan pandemiarajoitukset ovat erityisen stressaavia nuorille aikuisille (Pieh ym. 2020.) Tutkimus on julkaistu jo koronavuoden 2020 lokakuussa, jolloin ensimmäiset eurooppalaiset ulkonaliikkumisrajoitukset otettiin käyttöön. Tutkimuksessa tarkastellaan koronaviruspandemian aikaisten ulkonaliikkumisrajoitusten vaikutuksia kansalaisten mielenterveyteen iän, sukupuolen, tulojen, työn ja fyysisen aktiivisuuden näkökulmista. Tutkimuksen mukaan masennusoireet (21 %), ahdistusoireet (19 %) ja unettomuus (16 %) olivat yleisempiä vertailtaessa nyt saatuja tuloksia viruspandemiaa edeltävän ajan epidemiologisiin tietoihin. Tutkimus osoitti myös, että pandemia ja ulkonaliikkumisrajoitukset ovat erityisesti stressaavia nuorille aikuisille (yli 35-vuotiaat), naisille sekä henkilöille, jotka ovat työttöminä ja/tai joilla on matala tulotaso. (Pieh ym. 2020.)

Turun yliopiston tekemässä tutkimuksessa käy ilmi, että huolet ja kielteiset vaikutukset kasautuvat usein niille nuorille, joilla ei ole aikuista kotona, ystäviä tai myöskään yhteyttä opettajaan. Tutkimus tuo myös esille, että peruskoulua käyvät nuoret olivat erityisesti huolissaan siitä, saako läheinen tartunnan. Yläkoululaisia huolettaa myös oma oppiminen ja mieliala. (Repo & Herkama 2020a.) Nuorten hyvinvoinnin kannalta onkin keskeistä, että he voivat jakaa huoliaan. Saman havainnon tuovat esille RAY-verkoston eurooppalaisessa kyselyssä nuorisotyöntekijät, joiden mukaan nuoret toivovat keskusteluita, joissa he voivat kysyä ja tuoda esille koronaan liittyviä huoliaan. RAY-verkoston kyselyyn vastanneista nuorisotyöntekijöistä 84 prosenttia kertoo käsittelevänsä pandemiaa työssään nuorten kanssa. Myös osa nuorisotyöntekijöistä tuo esille oman tarpeensa käsitellä koronapandemiaa ja sen vaikutuksia omaan työhön. (RAY-COR, Survey 2020.)

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry on toteuttanut koronapandemian aikana kaksi kyselyä nuorille yhdessä MTV Uutisten kanssa. Ensimmäisestä verkkokyselystään Allianssi nosti esille rajoitustoimien, erityisesti harrastustoiminnan rajoittamisen, nuorten hyvinvointia heikentävät vaikutukset ja nuorten polarisoitumisen korona-aikana (Allianssi 2021a). Toisessa myös nuorisotoimialan ammatillisille toimijoille teettämässä kyselyssään järjestö kiinnittää huomiota nuorten yksinäisyyden lisääntymiseen ja syrjäytymisriskin kasvamiseen korona-ajan aikana. Kyselyn vastaajista 59 prosenttia arvioi nuorten syrjäytymisen kasvaneen jonkin verran ja 28 prosenttia erittäin paljon (Allianssi 2021b.) Myös Inton kyselyn mukaan lähes puolet etsivistä nuorisotyöntekijöistä näki, että tuen tarpeessa olevien nuorten määrä on kasvussa (Tuure 2020.)

Kolmasosa Lasten ja nuorten säätiön kyselyyn vastanneista nuorista kertoo, että koronapandemia on saanut heidät ajattelemaan tulevaisuutta enemmän kuin ennen. Joka neljättä nuorta tulevaisuus huolettaa nyt aiempaa enemmän. Suurimmat muutokset liittyvät kyselyyn vastanneilla nuorilla etäkouluun siirtymiseen - etäkoulu tuntuu raskaammalta kuin koulu, jonne ikävöidään. Myös se, ettei kavereita voi tavata entiseen tapaan, koetaan isona muutoksena. Koulun puuttuessa myös vapaa-ajan ja koulunkäynnin välisen rajan koetaan hämärtyneen. (Lasten ja nuorten säätiö 2020.) Koronapandemian aikana 15-29-vuotiaiden nuorten mielialaa ja luottamusta tulevaisuuteen tarkastellaan myös valtioneuvoston Tilastokeskukselta tilaamassa Kansalaispulssissa. Vuoden 2020 huhti-elokuun kierrosten pohjalta muodostetun erillisen yhdistelmäaineiston mukaan nuoret ovat kokeneet stressiä muita enemmän. Tämä korostui erityisesti työttömien nuorten kohdalla. (Kansalaispulssi 2020.)

Vammaisten lasten ja nuorten tukisäätiö ry keräsi vammaisten lasten lockdown-kokemuksia kuvaavia kertomuksia huhtikuussa 2020 (N = 14). Nuorten tarvitsemat palvelut (esimerkiksi henkilökohtainen avustaja) hävisivät, ja nuoret joutuivat esimerkiksi muuttamaan takaisin lapsuudenkotiin. Tilanne on ollut asumisyksiköissä itsenäistymistään aloittaneille nuorille usein turhauttava kokemus. Nuoret itse eivät

tuoneet esiin ensisijaisesti omaa vammaisuuttaan. Tarinoissa kerrottiin muun muassa yksinäisyydestä, ahdistuksesta ja tylsistymisestä korona-aikana. (Ahonen 2021.)

Nuorisotutkimusseuran tekemän kyselyn mukaan korona-ajan rajoituksilla ei kaiken kaikkiaan nähdä olevan kovin suuria vaikutuksia nuorten yksinäisyyden kokemuksiin ja luottamuksellisiin sosiaalisiin suhteisiin. Yksinäisyyttä oli kuitenkin kokenut vajaa viidesosa vastaajista. (Haikkola & Kauppinen 2020. INVEST, Psykologia 2020a). Kun tarkastellaan nuorten elämäntyytyväisyyttä koronan vaikutus näkyy merkittävästi. Alkuvuodesta 2020 15-25 vuotiaiden elämään tyytyväisyys oli kouluarvosanojen keskiarvoin mitattuna 8,5. Loppuvuoden koronatiedonkeruussa arvosana oli enää vain 8,0. Kyseessä on poikkeuksellisen nopea muutos ja 8,0 on matalin elämään tyytyväisyyden taso koko seurantahistorian aikana. (Lahtinen & Myllyniemi 2021.) Pelastakaa Lapset ry:n verkkokyselyssä vastaajat kertoivat kokeneensa korona-ajan raskaana. Nuorista muun muassa 7 prosenttia koki henkisen hyvinvointinsa erittäin huonoksi tai melko huonoksi. Matalatuloisten perheiden lapsilla vastaava luku oli 43 prosenttia. (Pelastakaa Lapset 2020.)

NUORTEN SIIRTYMÄ ETÄOPETUKSEEN

Koululla ja opetuksella on keskeinen rooli nuorten elämässä, ja tästä syystä kirjallisuuskatsauksessa sivutaan myös nuorten siirtymää etäopetukseen. Nuorisotutkimusseuran tekemässä tutkimuksessa on tarkasteltu nuorten kokemuksia etäopetukseen siirtymisen vaikutuksista koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla päätoimisilta opiskelijoilta ja koululaisilta. Tutkimuksen tulosten mukaan koululaisista ja opiskelijoista kolmasosa on kokenut etäopetukseen siirtymisen vaikutukset kielteisinä. Etäopetus on koettu kielteisimmin lukioissa, ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa. Negatiivisimmat kokemukset etäopetuksesta ovat nuorilla, jotka olivat kokeneet sosiaaliset rajoitukset negatiivisesti ja kokeneet yksinäisyyttä. Lisäksi ne nuoret, jotka arvioivat kotitaloutensa toimeentulon heikoksi, ovat kokeneet etäopetuksen useammin kielteisenä kuin muut nuoret. Tytöt ovat kokeneet etäopetuksen hivenen useammin kielteisenä kuin pojat. Kielteisten kokemusten osuus kasvaa iän lisääntyessä. Huomattavaa on, että kolmasosa on kokenut etäopetukseen siirtymisen vaikutukset myönteisinä. Lisäksi 28 prosenttia koululaisista ja opiskelijoista koki, että etäopiskeluun siirtymisellä oli vaikutuksia, mutta vaikutukset eivät ole olleet erityisesti kielteisiä tai erityisesti myönteisiä. (Lahtinen & Haikkola & Kauppinen 2021.)

Turun yliopiston tekemän tutkimuksen perusteella nivelvaiheessa oleviin nuoriin ja nuorten kokemuksiin on tärkeää kiinnittää huomiota. Koronakriisi on tutkimuksen mukaan iskenyt erityisen kovaa koronakeväänä 2020 toiselta asteelta valmistuneeseen ikäluokkaan. Monilla nuorilla ammattiin valmistuminen lykkääntyi, ja oppilaitosten sulkemiset vaikeuttivat työharjoitteluja, työllistymistä, ylioppilaskirjoituksia tai jatko-opintoihin hakeutumista. Koronarajoituksista kärsineillä nuorilla usko tulevaisuuteen ja

mielen hyvinvointi ovat selvästi heikentyneet. Tästä ikäluokasta moni oli joko vailla työtä ammattiin valmistuttuaan tai aloittanut jatko-opintonsa etänä ja eristyksissä. Toisen asteen jälkeinen nivelvaihe on merkityksellinen yhteiskuntaan kiinnittymisen ja hyvinvoinnin kannalta myös pitkällä aikavälillä. (Repo & Herkama 2020b; INVEST, Psykologia 2020b; ks. lisäksi OKM 2021; Erola ym. 2020.)

Julkisessa keskustelussa ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijoilleen teettämässä kyselyissä nousevat esille Suomen suuret alueelliset erot. Pääsääntöisesti koronarajoitukset ovat vuoden 2020 aikana kohdistuneet Uudellamaalla⁹ asuvien nuorten arkeen, harrastusmahdollisuuksiin sekä opiskeluun muualla Suomea asuvia nuoria enemmän. Tällä maantieteellisellä rajauksella opiskelijakyselyt nostavat esiin eroja muun muassa lähiopetuksen tarjoamismahdollisuuksissa ammatillisissa oppilaitoksissa ja niiden yhteydestä kyseisten oppilaitosten opiskelijoiden opiskelumotivaatioon, opiskelun keskeytymiseen ja/tai pysymiseen valmistumiselle asetetussa aikataulussa (Ks. esim. MTV-Uutiset 24.3.2021).¹⁰

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) tekemässä selvityksessä korkeakoulujen osalta todetaan, että korkeakoululaitoksen määrälliset tulokset ovat pääosin edellisten vuosien kaltaisia, kun tarkastellaan poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden ajanjaksoa keväältä ja alkusyksystä 2020. Lähes seitsemän kymmenestä korkeakoulusta arvioi, että opiskelijoiden vaihtelevat itsenäisen opiskelun taidot ovat vaikuttaneet oppimisen tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen poikkeustilan aikana. Eniten tuen tarve on lisääntynyt niillä opiskelijoilla, joilla on oppimisvaikeuksia. (Karvi 2021.) Turun yliopiston tutkimuksessa selvitettiin korkea-asteen opetusjärjestelyjä poikkeusoloissa. Opetusta on pyrittävä järjestämään myös lähiopetuksena turvallisesti alasta riippumatta. Lisäksi korkeakouluopiskelijoiden etäopetuksessa on tuettava opiskelijoiden sosiaalisia suhteita, opintoihin kiinnittymistä ja hyvinvointia. Opiskelijoiden kokemuksia hyvinvoinnista ja etäopetuksen laadusta on selvitettävä systemaattisesti sekä huomioitava opiskelijajärjestöjen viestit tilanteesta. (INVEST, Psykologia 2020.)

⁹ Vantaan Viljanen ja Helsingin Vapaavuori ottivat voimakkaasti kantaa toisen asteen lähiopetuksen puolesta: ”Rajoitukset ovat selkeästi jatkuneet liian pitkään” <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000007812050.html?share=9c69ad433e5f1840566579b0a304c098>

¹⁰ MTV-Uutiset (24.3.2021) <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/synkka-vuosi-pudotti-nuoret-tyhjan-paalle-ammattillisen-koulutuksen-opiskelijat-keskeyttivat-opintonsa-aiempaa-useammin-ilman-uutta-opiskelupaikkaa/8098734#gs.x6x0e7>

Vammaisfoorumin tekemän selvityksen mukaan vammaisten lasten ja nuorten oppimisen ja koulunkäynnin tuki toteutui koronakevään etäopetuksessa selvästi normaalitilannetta heikommin. Opettajat arvioivat, että poikkeustilanteella oli osalle oppilaista merkittäviä kielteisiä vaikutuksia, kuten heikompia oppimistuloksia, vaikeuksia opintojen etenemisessä ja lisätuen tarvetta. Osalla lapsista (esimerkiksi osa aistiherkistä, autismikirjon tai koulussa kiusatuista lapsista) etäopetus helpotti opiskelua kouluympäristön kuormituksen jäädessä pois. (VN 2021a.)

Lapsistrategian koronatyöryhmän selvityksestä käy esille, että nuorten etäopetuksen järjestämisessä on koronavuoden 2020 aikana ollut paikoin suuria kuntakohtaisia, jopa koulu- ja opettajakohtaisia, eroja. Selvitys painottaa, että etäopetusratkaisuja tulisi kehittää vammaisten lasten ja nuorten opetuksen avuksi ja täydentäjäksi. Poikkeustilanteesta aiheutuneiden oppimisvajeiden paikkaamiseen tulee varmistaa riittävät tukitoimet. (VN 2021a.)

SOSIAALISET SUHTEET, HARRASTUKSET JA VAPAA-AIKA

Tutkimusten mukaan koronarajoitukset vaikuttavat negatiivisesti nuorten elämään, ja korona-ajalla on ollut monenlaisia vaikutuksia nuorten sosiaaliseen elämään. Elämäkokemukset, joihin normaalisti kuuluu vuoden aikana paljon erilaisia siirtymäriittejä ja juhlia, joilla merkitään saavutettuja välietappeja matkalla lapsuudesta kohti aikuisuutta, ovat jääneet kokematta. Esimerkiksi rippi- ja ylioppilasjuhlat, ammattiin valmistumisjuhlat, opintojen edistymistä toisella asteella osoittavat erilaiset perinteiset juhlat ja julistamisen tavat ovat jääneet väliin, tai ne on järjestetty normaalia suppeammin. Normaalisti näillä tavoin juhlistetaan siirtymistä uuteen rooliin yhteiskunnassa ja yhteisössä. Tärkeitä aikuistumiseen liittyviä asioita nuorilla ovat myös seurustelu- ja tapailusuhteet. Nuorten kokemukset korona-ajan rajoituksista on aihe, jota tulee tutkia osana nuorten sosiaalisen elämän ja kanssakäymisen muutosta. Nuoruuteen kuuluvat erilaiset sosiaaliset ilmiöt ja ihmissuhteiden muodostaminen lapsuuden perheen ulkopuolella. Tutkimuksen mukaan erityisen hankalaa nuorille on ollut koronapandemian aiheuttama yksinäisyys ja ahdistus, joka on aiheuttanut ongelmia etenkin toisen asteen opiskelijoille ja korkeakouluopiskelijoille. (Laine 2021.)

Nuorisotutkimusseuran tekemässä tutkimuksessa nuorilta kysyttiin alkusyksystä 2020 vapaa-ajan määrästä ja tyytyväisyydestä omaan vapaa-aikaan viimeisen kuuden kuukauden aikana. Nuorten korona-ajan kokemuksia verrattiin tutkimuksessa alkuvuodesta 2020 kerättyjen Nuorisobarometrin sekä Lasten ja nuorten vapaa-aikatutkimuksen aineistoihin, joissa oli kysytty samanlaisia kysymyksiä. Tuloksista käy ilmi, ettei korona-aika ole vaikuttanut kokemukseen vapaa-ajan määrästä suurella osalla nuorista. Molemmissa tutkimuksissa noin kolme neljästä koki vapaa-aikansa määrän sopivaksi. Korona-aika lisäsi jonkin verran niiden nuorten osuutta, jotka kokivat vapaa-

aikaa olevan liikaa. Vastaavasti niiden nuorten osuus, jotka kertoivat liian vähästä vapaa-ajasta, väheni hieman. Eroja ilmeni suhteessa asuinpaikkakunnan sijaintiin. Kaupungissa asuvat nuoret kokivat verrattuna aikaisempaan, että heillä on liikaa vapaa-aikaa. Sen sijaan maaseutu ympäristössä asuvien nuorten vapaa-ajan määrän kokemisessa ei ole korona-aikana havaittavissa muutosta. (Lahtinen & Salasuo 2020.)

Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (LIITU) -tutkimuksessa kerättiin tietoa suomalaisten nuorten liikkumisesta poikkeusaikana (16.3.-13.5.2020).

Tutkimuksen aineiston perusteella yli kolmasosa (39 %) nuorista lisäsi liikkumista poikkeusaikana, kun taas reilu kolmasosa (37 %) vähensi liikkumista. Noin neljäsosa (24 %) nuorista totesi, että liikkuminen oli pysynyt samalla tasolla kuin ennen poikkeusaikaa. (Kokko ym. 2020.)

THL:n tekemässä tutkimuksessa COVID-19-stigman ja -karanteenin sekä eristyksen kokemuksista pääkaupunkiseudulla todettiin, että koronavirusinfektioon ja COVID-19-tautiin liittyy lapsilla ja nuorilla negatiivisia sosiaalisia vaikutuksia. Tutkimuksessa lapset ja nuoret toivat esiin, että stigman kokemukset aiheuttavat epävarmuutta kouluun paluussa ja kaverisuhteissa. (Lohiniva ym. 2020.)¹¹

NUORISOTYÖLLISYYS

Tutkimuksen mukaan opinnoista valmistuminen pandemian aikana huonontaa nuorten aikuisten työnäkymiä pitkälle tulevaisuuteen. (Henahan, 2020.) Tutkimuksessa ammattiin toiselta asteelta valmistuneista naisista selvästi useammalla oli koronakevään 2020 jäljiltä vaikeuksia työllistymisen kanssa, ja yli kolmannes naisista ei uskonut työllistyvänsä valmistumalleen alalle. (INVEST, Psykologia 2020.) Tilastokeskuksen uusin tutkimus vahvistaa ilmiötä. Sen mukaan erityisesti naisten työllisyys oli heikentynyt: naisten työllisyysaste oli 1,5 ja miesten 0,3 prosenttia pienempi kuin tarkasteluvälillä vuotta aiemmin. Työllisten määrän väheneminen selittyi erityisesti nuorten heikentyneellä työtilanteella. Koronakriisin työllisyysvaikutukset ovat osuneet raskaimmin naisvaltaisiin palvelualoihin ja ikäryhmistä voimakkaimmin nuoriin. Nuorilla naisilla ja nuorilla miehillä töiden loppuminen näkyy kuitenkin eri tavoin: miehet ovat useammin työttöminä, naiset opiskelevat. (Sutela 2021.) Koronakriisin työllisyysvaikutusten yhteydessä tutkimus nostaa esille koronakriisin vaikutukset miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon. Tutkimuksen mukaan naiset kärsivät koronakriisistä

¹¹ Tutkimus on tietävästi Suomessa ensimmäinen, jossa tarkastellaan koronakaranteeniin liittyviä stigman muotoja ja vaikutuksia sekä sosiaalisen elämän, asumisen, arkielämän ja perhe-elämän haasteita karanteenin aikana ja sen jälkeen.

miehiä enemmän, koska koronakriisissä kärsivät erityisesti alat, jotka työllistävät tyypillisemmin naisia. (Sutela 2021; INVEST, Psykologia 2020; Albanesi & Kim 2021.)

KORONAVIESTINTÄ

Koronahuolet rakentuvat lapsilla ja nuorilla myös suhteessa mediaan ja koronaviestintään. Tiedon voidaan kokea tuovan turvaa ja selkeyttävän omaa terveyskäyttäytymistä. Samalla tieto voi synnyttää pelkoa ja ahdistusta. Koronaan liittyvä tieto voi perustua myös huhuille, väärinkäsityksille ja väärälle tiedolle, jotka leviävät nopeasti sosiaalisessa mediassa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) on yhteistyössä mainostoimistojen kanssa rakentanut koronavuoden 2020 aikana koronapandemiasta tiedottamiseen erilaisia väestöä koskevia monikanavaisia viestintäkampanjoita. Keväällä pandemiavaiheen alussa väestöviestinnässä korostuivat erilaiset tietoiskut, joissa painottuivat koronaviruksen aiheuttamalta taudilta suojautuminen ja ennaltaehkäisy. Syksyllä viestintäkampanjan avulla nostettiin esiin tartuntaketjujen katkaisua helpottamaan tarkoitettu Koronavilkku-älypuhelinsovellus.¹² Näitä kampanjoita koskevien tavoitettavuusmittausten mukaan perusviestit ovat tavoittaneet suomalaiset hyvin, erityisesti nuoret. THL:n koronatiedotteiden mukaan reilu kuukausi Koronavilkun käyttöönoton jälkeen sen tunti 90 prosenttia väestöstä. Parhaiten sovelluksen tuntevat alle 25-vuotiaat, joista 71 prosenttia kertoo ladanneensa Koronavilkun. Vähiten sovellusta ovat ladanneet 45-54-vuotiaat.¹³

Loppuvuodesta 2020 alkaneen ja koko aikuisväestöä koskeneen THL:n viestintäkampanjan viestikärkenä on ollut rokotuksen ottaminen. Kampanjassa on erityisesti mietitty viestinnän painottamista nuorempiin ikäryhmiin. THL:n viestintäpäällikkö Marko Lähteenmäen mukaan mitä nuorempiin ikäryhmiin mennään, sitä enemmän on rokotuksen ottamista mieltäviä ihmisiä kohderyhmän joukossa.¹⁴ Eri ikäryhmien suhtautumista koronarokotteisiin on seurattu esimerkiksi Tilastokeskuksen valtioneuvoston toimeksiannosta toteuttamassa Kansalaispulssi-kyselyssä. Huhtikuussa 2021 toteutetun kyselyn (Kansalaispulssi 2021) perusteella 7 prosenttia alle 30-vuotiaista vastaajista epäroi ottaa rokotetta.

¹² [Koronavilkku on nyt julkaistu - lataa sovellus puhelimeesi! - Tiedote - THL](#)

¹³ [Koronavilkku on ladattu yli 2,5 miljoonaa kertaa - laaja käyttö lisää sovelluksen vaikuttavuutta - Uutinen - THL](#)

¹⁴ [Turhanpäiväinen haihattelu tai piikkien näyttäminen ei toimi - kampanjaväki pohtii, millainen viesti saisi epäilevät suomalaiset ottamaan koronarokotteen](#) | Yle Uutiset | yle.fi

On nostettu esiin, että julkisen keskustelun painotukset koronapandemiasta vaikuttavat siihen, miten nuoret ottavat vastaan median ja hallituksen esille tuomat suositukset ja rajoitukset¹⁵. Nuorisotutkimuksen näkökulmasta median tapa puhua nuorille koronapandemian aikana sekä koronaa koskeva tiedonvälitys eivät olekaan keskeisiä yksin terveystiedon kannalta vaan laajemmin kansalaisuuden näkökulmasta. Monissa Euroopan maissa - mukaan lukien Suomessa - media on lisääntyvissä määrin kuvaillut nuoria sääntöjen rikkojina liikkumiskieltojen aikana ehdottaen tai suoraan väittäen, että nuoret vaikuttavat viruksen leviämiseen suhteettoman paljon. Tutkimus on osoittanut väitteen olevan epätosi. (Kansalaispulsso 2020; Oosterhoff ym. 2020; RAY-COR 2021.)

3.2 Koronapandemian vaikutukset nuorisotyöhön ja -toimintaan

Yleisen tilannekuvan kesäkuussa 2021 koronapandemian vaikutuksista nuorisotyöhön Euroopan tasolla antavat RAY-verkoston (*RAY-Network, Research-based Analysis and Monitoring of European Youth Programmes*) käynnissä olevan tutkimusprojektin ensimmäisen vaiheen tulokset. RAY-verkosto käynnisti vuonna 2020 tutkimusprojektin, jonka tarkoituksena on selvittää koronaviruspandemian nuorisotyöhön kohdistuvia vaikutuksia. Tutkimuksessa toteutettuun kyselyyn saatiin yhteensä (1718) vastausta, joista analyysiin otettiin mukaan 938 vastausta. Näistä 560 tuli nuorisotyöntekijöiltä¹⁶ ja 378 nuorilta (RAY-COR, Survey 2020.) Suomesta ei kyselyyn tullut vastauksia.

Nuorisotyön näkökulmasta tutkimuksen tekijät nostavat kyselystä esille kuusi päähavaintoa:

1. Koronapandemia vaikuttaa syvälle nuorisotoimialan toimintaan ja perustaan
2. Taloudelliset vaikutukset alaan ovat vakavia
3. Nuorisotyö vaikuttaa sopeutuvan tilanteeseen innovatiivisesti ja nopeasti (digitaalisten menetelmien käyttöönotto ja/tai niiden lisääminen)
4. Nuorten mukaan nuorisotyö onnistuu tukemaan nuoria (resurssien heikentymisestä ja toimintarajoituksistaan huolimatta) koronapandemiassa
5. Huoli haavoittuvassa asemassa olevien tavoittamisesta kasvaa koronatilanteessa korostuneesti
6. Nuorisotoimialan resursointi tarvitsee nopeasti parannuksia. (RAY-COR, Policy Brief 2020.)

¹⁵ [Tutkija: Hallitus korosti ikäihmisten ja riskiryhmien tilannetta alkuun liikaa - siksi nuoremmat eivät ehkä kokeneet koronan koskevan heitän | Yle Uutiset | yle.fi](#)

¹⁶ Kyselyssä käytetty nuorisotyöntekijän määritelmä: "I am usually offering or organising youth work: I am a youth worker or youth leader, I might organise youth projects, coach sports teams, facilitate youth events, moderate trainings, run a makers lab, and so on. I might be paid, or a volunteer, or both."

Nuorisotyön siirtymä verkkoympäristöihin nähdään valtavirtaisena lähestymistapana vastata koronapandemian vaikutuksiin koko Euroopan tasolla. (RAY-COR, Survey 2020.)

Koronapandemian vaikutuksista on kotimaassa vuoden 2020 aikana suunnattu tiedonkeruita avoimen nuorisotyön, etsivän nuorisotyön ja työpajavalmennuksen ammattilaisille (Ahonen-Walker 2020a; AVI, Nuorisotilastot 2020; Into 2020; Kanuuna 2020). Ahonen-Walkerin mukaan ”*Nuorisotyö kohtaa nuoria poikkeusoloissa kolmella tavalla: se toimii digitaalisilla alustoilla monimuotoisissa vapaa-ajan toiminnoissa, jalkautuu ja tavoittaa nuoria julkisista tiloista ja kaduilta sekä työskentelee yksilöllisesti haastavissa tai haavoittuvissa asemissa olevien nuorten kanssa.*” (Ahonen-Walker 2020b.)

Seuraavassa koronapandemian vaikutuksia nuorisotyöhön Suomessa tarkastellaan kansallisen tiedontuotannon kautta. Lisäksi tarkasteluun on sisällytetty koronapandemiaa ja nuorisotyöstä koskevaa uutisointia ja alan toimijoiden julkisessa keskustelussa esille tuomia näkemyksiä tilanteesta.

VAIKUTUKSET OMAAN TYÖHÖN

RAY-verkoston kyselyssä (RAY-COR, Survey 2020) kysyttiin, onko koronapandemia vaikuttanut omaan nuorisotyöhösi. 70 prosenttia vastanneista katsoo koronapandemian vaikuttaneen heidän työhönsä huomattavasti. Vastanneista 23 prosenttia katsoo pandemian vaikuttaneen omaan työhön kohtalaisesti, ja 6 prosenttia katsoo sen vaikuttaneen vähän omaan työhön. Vain hieman yli yksi prosentti vastaa, ettei pandemialla ole ollut lainkaan vaikutuksia oman työn tekemiseen. Koronapandemialla on kyselyn mukaan ollut vaikutuksia melkein kaikkiin nuorisotyön puoliin, kuten muutoksiin tilojen käytössä (69 prosenttia vastaajista katsoo näin). Ajallisia muutoksia omaan työhön koronan katsoo tuoneen 47 prosenttia ja muutoksia nuorisotyön välineisiin 46 prosenttia. Yli puolet eli 55 prosenttia vastaajista katsoo koronatilanteen aiheuttaneen viivytyksiä ja keskeytyksiä isoon osaan nuorisotyöstä omissa työyhteisöissä / organisaatiossa. Käynnissä olevista töistään kertoo viivästyneen tai keskeytyneen kaksi kolmasosaa tai enemmän vastaajista. Nuorisotyöntekijöistä 40 prosenttia näkee enemmän kuin puolet heidän nykyisistä töistään olevan vaarassa joutua perutuksi kokonaan. (RAY-COR, Survey 2020)

Suomessa pandemian alkuvaiheessa osassa työpajoista toimintoja jouduttiin keskeyttämään valtionhallinnon asettamien koronarajoitusten vuoksi viikoista noin kuukauden ajaksi. Kunnat ja kuntayhtymät keskeyttivät myös kuntouttavan työtoiminnan hallituksen ohjeistuksen perusteella. Aluehallintovirastot ohjasivat kuitenkin tilanteessa, että nuorten työpajatoimintaa tulee jatkaa poikkeustilasta huolimatta suunnittelemalla ja järjestämällä ne koronaturvallisesti. Myös sosiaali- ja terveysministeriö kehotti kuntia myöhemmin kehittämään koronaepidemian ajaksi vaihtoehtoisia kuntouttavan

työtoiminnan toteutustapoja. Tarkentuneiden valtakunnallisten ja alueellisten ohjeistusten jälkeen työpajat onnistuivat kuitenkin pääosin järjestämään toimintaa verkossa poikkeusoloista huolimatta. (Kinnunen 2020.)

”Rajoitusten soveltaminen käytäntöön, on ollut vaativaa - -”; ”Vuoden 2020 aikana olemme joutuneet rajaamaan asiakasmääriä kokoontumisrajoitusten vuoksi.”
(OKM/AVI, 2021a)

”Korona on vaikuttanut toiminnan sisältöön sekä koulutuksiin.” (OKM/AVI, 2021a)

Inton kyselyn mukaan etsivän nuorisotyön ammattilaiset toivoivat etätöihin siirtymiseen enemmän sujuvuutta sekä ohjeita ja tukea etätöiden tekemiseen. 95 prosenttia etsivistä nuorisotyöntekijöistä teki kyselyn aikaan työtä etänä koko ajan tai osittain. Vastaajista 5 prosenttia kertoi, ettei etätöiden tekeminen ole mahdollista. Syinä olivat puuttuvat työvälineet tai että esimies ei ole antanut etätöille lupaa. (Into 2020; Kinnunen 2020)

TALOUELLISET VAIKUTUKSET, RESURSOINTI, YHTEISTYÖ

RAY-verkoston Euroopassa (Suomi ei osallistunut tutkimukseen) tekemän kyselyn mukaan koronapandemian katsotaan vaikuttaneen organisaatioiden talouteen vakavasti. Myös nuorisotyöntekijöiden työaikoja on vähennetty, ja vapaaehtoistyö on vähentynyt. Rakenteellista tukea on ollut tarjolla alle puolelle vastanneista nuorisotyöjärjestöistä. Vastanneista 30 prosenttia kertoo, että nuorisotyön tukeminen on ollut jokseenkin puutteellista, ja 20 prosenttia vastaa sen olleen hyvin puutteellista. (RAY-COR, Survey 2020.) Vastanneista 74 prosenttia kertoo, että organisaatio, jossa he työskentelevät on joutunut sulkemaan toimintaansa väliaikaisesti, ja 20 prosenttia vastaa, että heidän organisaationsa joutuu luultavasti toimimaan myös jatkossa niin. (RAY-COR, Survey 2020.)

Kuntaliitto toteutti pikaisen kyselyn 20 kunnalle noin viikko nuorisotilojen sulkeutumisen jälkeen maaliskuussa 2020. Yli puolet tietoja antaneista kunnista ilmoitti, että nuorisotyöntekijät pidetään oman alan työssä, eikä henkilöstöä suunniteltu siirrettävän toisille hallinnonaloille. Kahdessa kunnassa oli tehty selvityksiä nuorisotyöntekijöiden siirtämiseksi muille toimialoille. Myös joitakin yksittäisiä nuorisotyöntekijöitä tai -työntekijäryhmiä oli jo siirretty kunnan henkilöstöpankkiin, peruspalveluihin tai tekniseen toimeen kahdessa kunnassa. Kahdessa kunnassa osa henkilöstöstä oli lomautettu tai heiltä oli keskeytetty palkanmaksu. (Ahonen-Walker 2020a.)

Katsottaessa taloudellisia vaikutuksia työpajatoimintaan Tuure ja Pietikäinen (2020) toteavat, että jo heti koronapandemian alusta lähtien työpajatoimijoiden heikko taloudellinen tilanne herätti huolta, etenkin palveluja tuottavien säätiöiden ja yhdistysten osalta. Inton maaliskuuhuhtikuussa 2020 tekemän kyselyn mukaan kaikista

kyselyyn vastanneista noin 67 prosenttia arvioi poikkeustilan seurauksen oman organisaationsa taloudelle olevan hieman tai erittäin negatiivinen, ja vain yksi prosentti arvioi vaikutuksen olevan hieman positiivinen. Kaikista vastanneista 22 prosenttia arvioi, ettei poikkeustila tuo muutosta organisaation talouteen. Kaikista kyselyyn vastanneista organisaatioista 18 prosenttia piti konkurssia realistisena vaihtoehtona omalle organisaatiolleen poikkeustilan seurauksena. (Tuure & Pietikäinen 2020.)

”Taloudellinen tilanne on todella huono. Tilanne ei ole päällä ainoastaan 1.3.-31.5.2020, vaan asiakasohjautuminen on tosi niukkaa, josta johtuu, että talouden alamäki jatkuu vielä senkin jälkeen.” (Tuure 2020)

”Nyt pitäisi olla rahoitusmuoto, jossa huomioidaan meidän kaltaiset toimijat (säätitöt), jos halutaan, että toimintamme jatkuu edelleen.” (Tuure 2020)

”Vuoden 2020 aikana -toiminnassa oli henkilöstövaihdoksia ja koimme rekrytointivaikeuksia.” (OKM/AVI, 2021a)

Koronapandemian aikainen yhteistyö eri hallinnonaloja edustavien kesken on tiedonkeruiden mukaan tuonut haasteita muun muassa työpajatoimintaan:

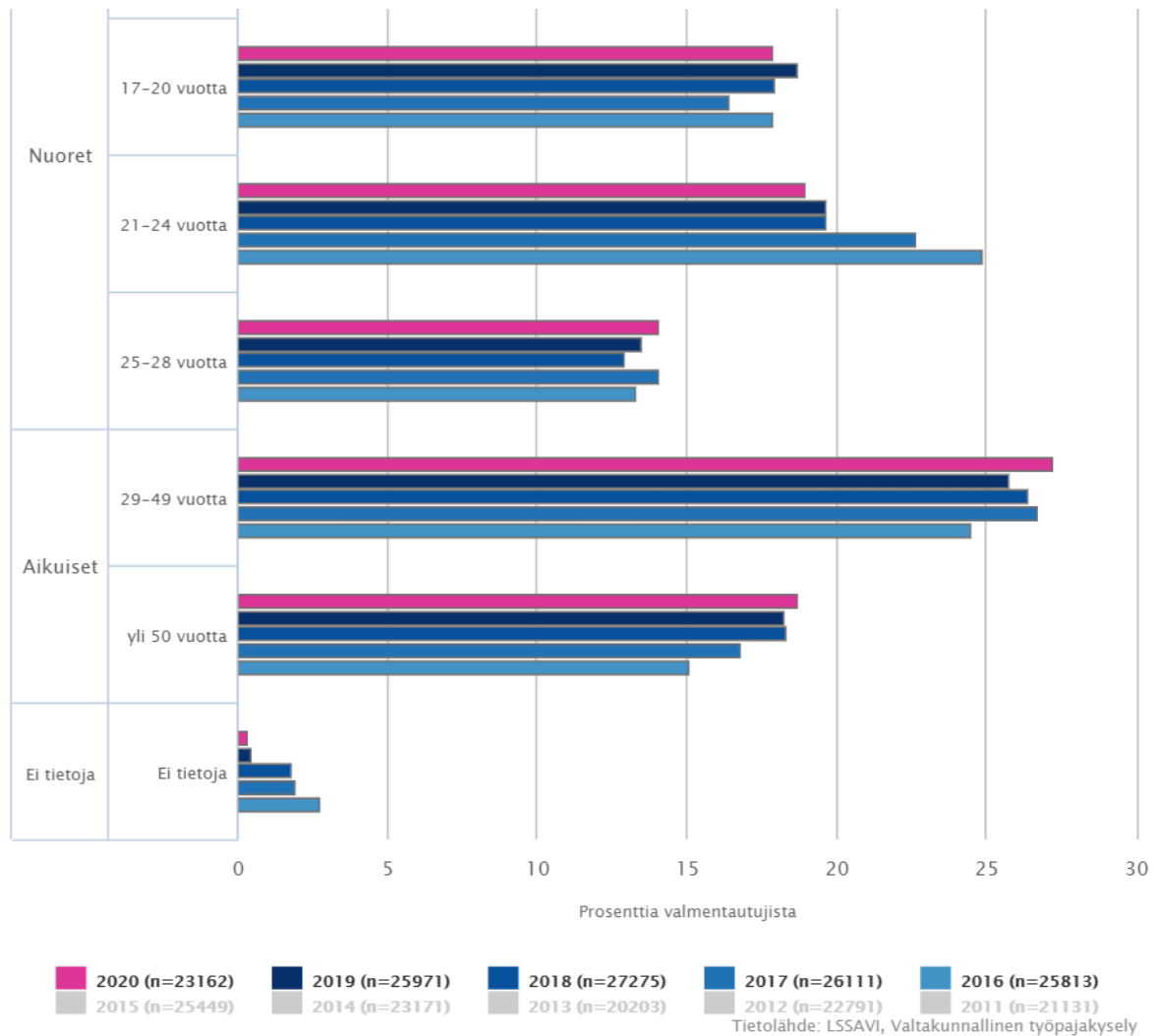
”Korona on tuonut haasteita yhteistyöhön esim. te-palvelut keskittyivät kevään alkupalveluun ja se näkyi asiakasohjauksessa. Vuosi 2020 ollut haastava erityisesti valmentautujille.” (OKM/AVI, 2021a)

Kuntaliiton kyselyssä useat kunnat tuovat esiin, kuinka jalkautuva nuorisotyö pystyy tukemaan myös muita viranomaisia, esimerkiksi poliisia ja turvallisuusviranomaisten, toimintaa ja auttamaan kuntaa koskevan tilannekuvan kokoamista ja ylläpitämistä. Tätä pidetään merkityksellisenä kuntien valmiustoiminnan kannalta. (Ahonen-Walker 2020a.)

NUORTEN TAVOITTAMINEN

RAY-verkoston kyselyssä nuorisotyöntekijöistä yhdeksän prosenttia vastaa, että he voivat edelleen tavoittaa kaikki nuoret, joiden kanssa he normaalisti työskentelevät. Vastaajista 22 prosenttia tavoittaa kaksi kolmasosaa tai enemmän tavoiteryhmistään. Vastaajista 34 prosenttia tavoittaa yhden kolmasosan tai vähemmän tavoiteryhmistään. Kolme prosenttia vastaa, etteivät he tavoita yhtään niistä nuorista, joiden kanssa he työskentelivät aiemmin, ennen koronapandemiaa. (RAY-COR, Survey 2020.)

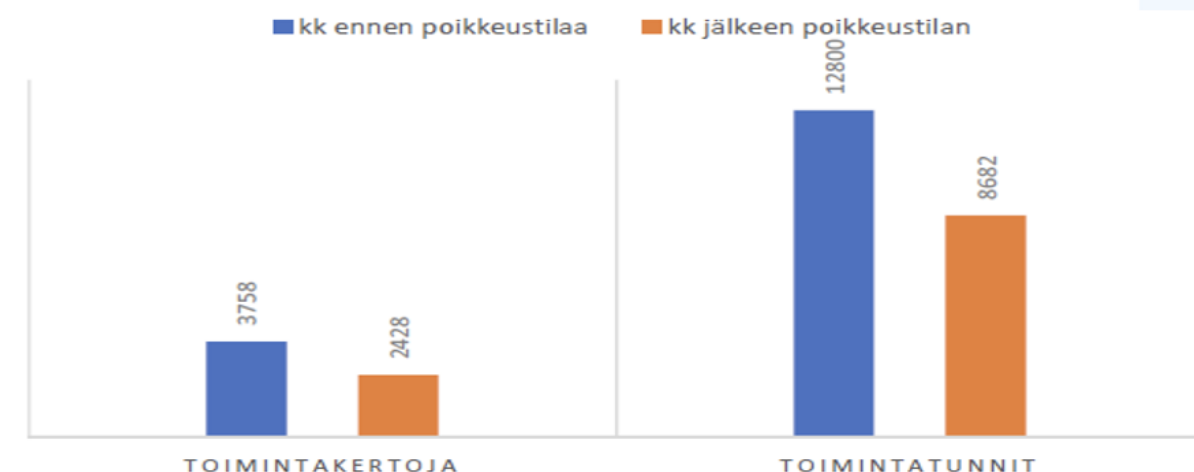
Aluehallintoviraston valtakunnallisen työpajatoiminnan tiedonkeruun (2020) mukaan valmentautujien määrä työpajoilla vähentyi koronaviruspandemian aikana. Alla olevasta kuvioista 3 voidaan nähdä, että työpajoille on ohjautunut vähemmän erityisesti 29-vuotiaita tai sitä nuorempia valmentautujia.

Kuvio 3. Työpajojen valmentautajat vuosina 2008–2020, (Lähde: OKM/AVI 2021a.)

Kuviossa 4 on kuvattu kuntien nuorisotyön osallistumiskertojen ja osallistujien määrää kuukausi ennen ja kuukausi jälkeen poikkeustilan alkamisen vuonna 2020. Kanuunan (Lokikirjan) tilastointeja tarkastelleiden tutkijoiden mukaan avoimen nuorisotyön osallistumiskertojen määrä tipahti poikkeustilan alettua alle puoleen. Toimintojen verkkoon siirtäminen vei aikansa. Ehdottomasti suosituimmaksi ympäristöksi verkkotyössä on noussut Discord. Osallistujien määrän todetaan toimintatunteja kohden laskeneen avoimessa nuorisotyössä kahdeksasta viiteen. (Kanuuna 2020.)

TOIMINTAKERRAT JA -TUNNIT

Kuvio 4. Kunnallisen nuorisotyön osallistumiskertojen ja osallistujien määrää kuukausi ennen ja kuukausi jälkeen poikkeustilan alkamisen vuonna (Kanuuna 2020)

HUOLI HAAVOITTUVASSA ASEMASSA OLEVISTA NUORISTA

Koronapandemian aikana tapahtuva syrjäytyminen huolettaa yhteisesti kaikkia nuorisotoimialan ammattilaisia tiedonkeruiden (Ahonen-Walker 2020a; OKM/AVI 2021a; OKM/AVI 2021b; Kanuuna 2020; Into 2020) mukaan. Etsivää nuorisotyötä tekeville suunnatussa kyselyssä 36 prosenttia vastaajista arvioi tuen tarpeessa olevien nuorten määrän olevan kasvussa. Monilla nuorilla oli huolta omasta taloudellisesta tilanteestaan jo ennen poikkeusoloja. Monet nuoret myös menettivät kesätyöpaikkansa poikkeustilanteen vuoksi. Kuntouttavan työtoiminnan keskeyttäminen siirsi nuoria työpajoilta etsivän nuorisotyön asiakkaiksi ja pudotti osan kokonaan palveluiden ulkopuolelle. Nuoret tarvitsevat etsivän nuorisotyöntekijän kokonaisvaltaista tukea luoviakseen poikkeustilanteen läpi. Etsivät auttavat myös asioinnissa muun muassa Kelan ja TE-hallinnon kanssa. Oppilaitosten etäopetus ja sen haasteet näkyvät yhteydenottoina etsivään nuorisotyöhön niin oppilaitosten kautta kuin nuorilta suoraan. Mielenterveyspalveluiden saatavuuden haasteet kärjistyvät poikkeusoloissa.

”Osalla [työpajatoiminnan] nuorista on tilanteet huonontuneet radikaalisti (päihdeongelmat varsinkin keväällä 2020). Vuoden 2020 aikana on ollut myös haasteita nuorten etenemisessä pajalta oppilaitoksiin tai työelämään. Etävalmennukseen siirtyminen ei ole soveltunut osalle nuorista, koska kommunikointi etäyhteyksien välityksellä on haastavaa, mikäli ei uskalla kirjoittaa tai puhua.” (OKM/AVI 2020a)

NUOREN TUKEMISTA DIGITAALISESTI

Koronavaikutukset tulivat nuorisotyössä, kuten kaikissa muissakin nuorten palveluissa ja nuorisotyön eri muotojen välillä, esille selvimmin muutoksina kasvokkain ja verkossa

tapahtuvan toiminnan välillä. RAY-verkoston kyselyssä vastanneista 17 prosenttia kertoo kaiken nuorisotyönsä siirtyneen koronavuoden aikana verkkoon. Puolestaan seitsemän prosenttia vastanneista kertoo, ettei heidän työtään ole vielä lainkaan siirretty verkkoon. (RAY-COR, Survey 2020.)

Suomessa kunnallisen nuorisotyön esimiehille suunnatun kyselyn mukaan digitaalista nuorisotyötä ovat alkaneet tehdä useimmat nuorisotyöntekijät aikaisemmasta kokemuksesta riippumatta. Koronan tuomat rajoitukset ovat haastaneet nuorisotyöntekijöitä opettelemaan uusia toimintatapoja, digitaalisia alustoja ja sovelluksia. Uudenlaisella toiminnalla ja digitaalisissa kanavissa on tavoitettu paljon sellaisia nuoria, jotka eivät käy nuorisotiloilla tai muissa vakiintuneissa palveluissa. (Ahonen-Walker 2020a.)

”Työmatkat korvataan videotapaamisilla, kokoukset ja konferenssit muuttuvat tehokkaammiksi sekä tapaamiset nuorten kanssa pidetään nykyään heidän suosimillaan digitaalisilla alustoilla” (RAY-COR-Key Findings 2021)

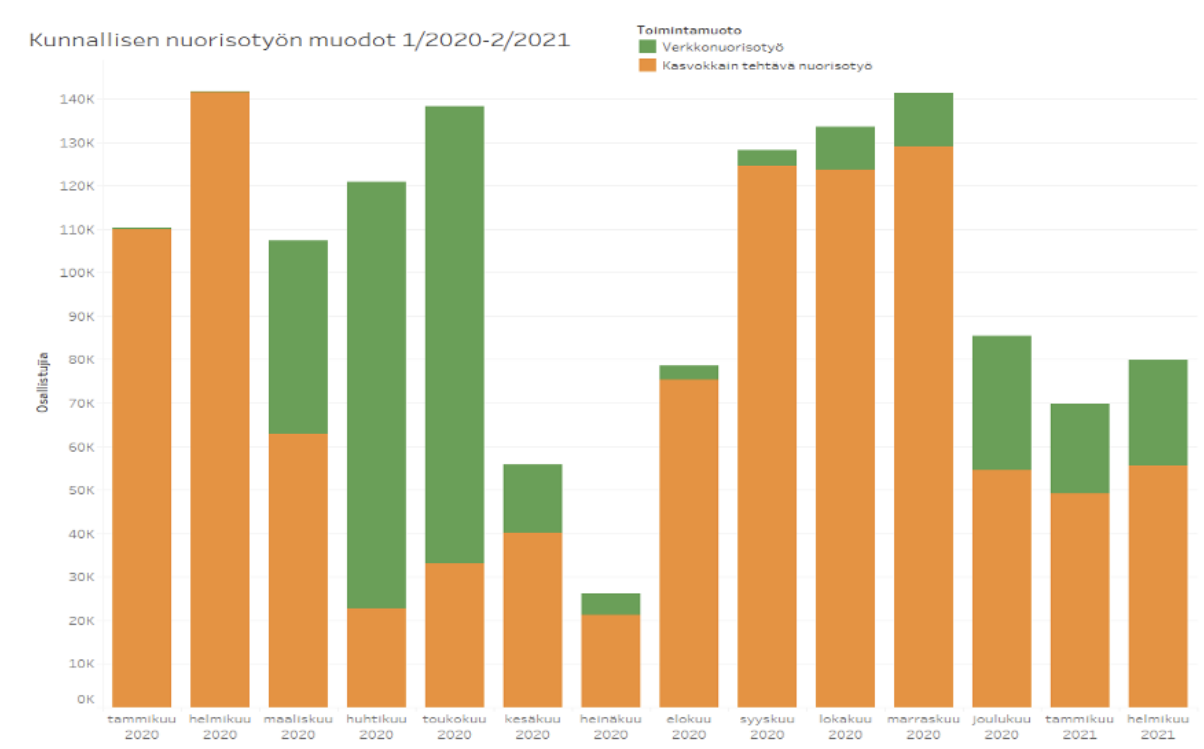
Samalla digitaalisen pedagogiikan kysymykset kohtaamistyön osana ja digitaalisten menetelmien saavutettavuus ovat puhututtaneet ammattikuntaa laajasti koronapandemiaan vastaamisen yhteydessä:

”Pidemmät digitaalisen yhteydenpidon ajanjaksot koetaan usein rasittavampana kuin kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus. Sosiaalinen ja henkinen läheisyys katoaa yhteydenpidossa vastaanottajan kanssa, mikä johtaa palveluiden laatutason ja pedagogisen tehokkuuden laskemiseen. Tämän lisäksi kaikkialla on käynyt ilmi, että digitaaliset palvelut eivät enää tavoita osia aiemmista kohderyhmistä.” (RAY-COR-Key Findings 2021)

Kuviosta 5 nähdään kunnallisessa nuorisotyössä koronatilanteen vuoksi tehdyt muutokset kasvokkain ja verkossa tapahtuvan toiminnan välillä.¹⁷ Kuviossa ovat mukana 59 kunnan kirjaukset. Kuvio antaa hyvän otoskuvan kunnallisesta nuorisotyöstä toimintana, joka pystyi nopeasti reagoimaan muuttuviin tilanteisiin: verkon kautta toteutunut toiminta nuorten kanssa verrattuna nuorten kasvokkaiseen kohtaamiseen lisääntyi samassa suhteessa pandemiarajoitusten astuttua voimaan loppukeväästä 2020, vähentyi kesän aikana koronatilanteen hetkellisesti helpotettua ja kääntyi uudelleen nousuun

¹⁷ Kuviossa ei ole mukana tiedottamista sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median käyttö esimerkiksi toiminnasta viestimiseen ja yhteydenpitoon nuorten kanssa niin yksilöille kuin ryhmille lisääntyi tapaustutkimusten mukaan kuitenkin myös koronavuoden aikana.

koronapandemian toisen aallon ja sen edellyttämien rajoitustoimien jälkeen vuodenvaihteessa 2020-2021.

Kuvio 5. Kunnallisen nuorisotyön muodot. (Datastudio, 2020)

Myös etsivässä nuorisotyössä ja työpajavalmennuksessa verkkonuorisotyön osuus aiemmasta on kasvanut koronapandemian aikana. Inton kyselyn mukaan etsivistä nuorisotyöntekijöistä 97 prosenttia kertoi tekevänsä työtään somessa tai muilla verkkopohjaisilla alustoilla sekä pitämällä yhteyttä esimerkiksi puhelimitse tai muulla työkalulla. Työpajat ovat kehittäneet uusia digitaalisia toimintamuuotoja ja muuttuneeseen tilanteeseen sopivia palveluratkaisuja. (Tuure & Pietikäinen 2020.)

”Korona-keväänä etävalmennus toimi hyvin verkkotyöpajassa. Työpajan valmentautajat ovat päässeet hyvin eteenpäin 2. asteen koulutukseen.” (OKM/AVI 2021a.)

Tutkimus tuo esiin, että työpajatoiminnan vieminen verkkoympäristöön on pakottanut valmentajat tarkastelemaan omaa työtään uudella tavalla. Etävalmennukseen siirtyminen ei saanut aikaiseksi vain digiloikkaa, vaan pakotti työpajatoiminnan tarkastelemaan kriittisesti työpajatoiminnan sisältöjä ylipäättään. Omista rutiineista pois hyppääminen on tuottanut valmentajille oivalluksia, jotka ovat siirrettävissä myös lähivalmennuksen kehittämiseen. (Moisala 2021.)

Jalkautuvan työn rooli on katsauksen tiedonkeruiden mukaan poikkeusoloissa erityisen merkityksellinen; osalle nuorista se saattaa olla ainoa yhteydenpidon mahdollisuus turvallisen aikuisen kanssa. Nuoret kaipaavat keskustelukumppania tavalliseen arkeen ja

koulunkäyntiin liittyvissä asioissa, mutta myös apua yksinäisyyteen ja jaksamiseen. Uutiset koronaepidemiasta saattavat herättää nuorissa kysymyksiä tai pelkoa. Ahonen-Walkerin mukaan jalkautuvan nuorisotyön rooli poikkeusoloissa poikkeaa normaalista. Sen avulla on ohjattu nuoria digitaalisiin ryhmä- ja yksilöpalveluihin sekä kotiin, ja levitetty rauhoittavaa, ajantasaista ja viranomaisten hyväksymää tietoa. (Ahonen-Walker 2020a.) Nuorisotyöntekijä voi tässä yhteydessä tarjoutua kävelyseuraksi nuoren kanssa kaupungille, puistoihin tai muille ulkoliikkumispaikoille, kuten metsään kävelyreiteille ja laavuille, koronaturvallisuudesta huolehtien.

Inton kyselyyn vastanneista etsivistä nuorisotyöntekijöistä 42 prosenttia kertoi tekevänsä etsivää nuorisotyötä kasvokkain yksilötyönä vain äärimmäisen akuuteissa tilanteissa ja ottaen huomioon ohjeistuksen. Tällöinkin tapaamiset on pyritty järjestämään ulkoilmassa. Julkisille paikoille kertoi jalkautuvansa 17 prosenttia etsivistä nuorisotyöntekijöistä. (Tuure & Pietikäinen 2020.) Jalkautuvalla nuorisotyöllä on tärkeä rooli poikkeustilanteessa myös nuorten erilaisen häiriökäyttäytymisen keskustelukumppanina (Turkka 2020; HS 21.3.2021.)

Jatkuvuuden kokemukset ja näköalojen rakentuminen kohti tulevaisuutta ovat nuorille tärkeitä, erityisesti poikkeusoloissa.

”Koronavirus on kurittanut toimintaa kovalla kädellä. Tästä huolimatta lähes kaikki toiminnot ovat olleet pyörimässä. Olemme pystyneet tarjoamaan kesätöitä yhteistyökumppanimme kautta, sekä yhdistyksessä määräaikaisen työpaikan usealle nuorelle. Olemme pystyneet auttamaan nuoria suorittamaan opintojaan eteenpäin tarjoamalla työharjoittelua ja mahdollisuuden tehdä näyttöjä pajallamme. Pajamme ilmapiiiristä olemme saaneet hyvää palautetta, myös ulkopuolisilta.” (OKM/AVI 2021a.)

Kuntaliiton erityisasiantuntijan Ahonen-Walkerin sanoin nuorisotyöllä on poikkeusoloissa ehkä vielä tavanomaista enemmän merkitystä. Nuorisotyö ylläpitää harrastuksia ja tarjoaa mielekästä tekemistä sekä onnistumisen kokemuksia. Lisäksi nuorisotyössä kuullaan nuorten huolia ja tuetaan uudenlaisten (poikkeusajan) rutiinien syntymistä. (Ahonen-Walker 2020a.) Näkemys saa laajan peilauspinnan RAY-verkoston nuorille suuntaamasta kyselystä, jossa nuorilta kysyttiin, onko mukanaolo nuorisotyössä auttanut sinua näinä aikoina. Kyselyyn vastanneista nuorista 74 prosenttia oli sitä mieltä, että nuorisotyö antoi heille jotakin merkityksellistä tekemistä ja jotakin, jota odottaa innolla. (RAY-COR, Survey 2020.)

NUORISO-OHJELMAT

COVID-19-pandemialla on ollut syvälinen vaikutus nuorten opiskelijaliikkuvuuteen läpi Euroopan. Erasmus-opiskelijaverkoston (ESN) *Student Exchanges in Times of Crisis* -

tutkimusraportin¹⁸ mukaan melkein kaksi kolmasosaa opiskelijoiden liikkuvuusjaksoista jatkui, kun taas neljäsosa peruttiin kokonaan. Tutkimuksen keston aikana tiettyjä kehityssuuntia ilmeni vähitellen. Esimerkiksi tutkimuksen alussa 47 prosenttia vastaajista ilmaisi aikeensa jäädä opiskelijavaihtoon, kun tutkimuksen lopussa tämä prosentti oli enää 39. Aikeensa palata kotiin ilmaisseiden opiskelijoiden määrä nousi tutkimuksen alun 37 prosentista 43 prosenttiin tutkimuksen lopussa. Edelleen vastaajista 25 prosenttia kertoi heidän liikkuvuutensa¹⁹ olevan peruttu joko omasta tahdosta tai lähettävän yliopiston, vastaanottavan yliopiston tai jonkin muun tahon toimesta (kansalliset viranomaiset, molemmat yliopisto.) (RAY, Literature Review 2020.)

Myös Erasmus+ ja Euroopan Solidaarisuusjoukkojen (2020) kyselytutkimuksessa koronan vaikutuksista opiskelijaliikkuvuuden toimintoihin todettiin samansuuntaisia tuloksia edellä esitetyn ESN:n tutkimusraportin tulosten kanssa. Kyselyn kohderyhmänä olivat Erasmus+ tai Euroopan Solidaarisuusjoukkojen rahoittamiin projekteihin osallistuvat ja niitä vetävät/järjestävät henkilöt. Kyselyyn vastanneista 75 prosenttia kertoi pandemian vaikuttaneen heidän liikkuvuustoimintoihinsa: 42 prosenttia jatkoi toimintaansa erilaisilla järjestelyillä, 22 prosenttia hyllytti toimintansa ja 36 prosenttia perui toimintansa. 75 prosenttia nämä vaikutukset kokeneista osallistujista palasi takaisin kotiin, kun taas noin 25 prosenttia näistä osallistujista pysyi ulkomailla. Kyselyyn osallistuneilla oli yleisesti positiivisia kokemuksia digitaalisista aktiviteeteista, mutta 81 prosenttia kaipasi ihmisten välistä vuorovaikutusta. (RAY, Literature Review 2020.)

Miettiessä suhtautumista mahdolliseen pandemian aikana tapahtuvaan opiskelijaliikkuvuuteen tulevaisuudessa suurin osa kyselyihin vastaajista olisi siirtänyt vaihtonsa alkamisajankohtaa. Tämä on tärkeää ottaa huomioon muokattaessa toimintatapoja mahdollisessa tulevassa pandemiasuunnittelussa. (RAY, Literature Review 2020.)

¹⁸ https://issuu.com/esnint/docs/student_exchanges_in_times_of_crisis_-_esn_research

¹⁹ Tämä lukumäärä pitää sisällään liikkuvuudet, jotka on peruttu väliaikaisesti, siirretty seuraavaan lukukauteen tai ilmoitettiin olevan peruttu jollain muulla tavalla. Opiskelijavaihdot eivät olleet yhtä sujuvia kuin toivottiin, sillä yli 37 prosenttia opiskelijoista koki ainakin yhden suuren ongelman vaihtoaan koskien. Yleisin ongelman liittyi kotiin palaamiseen tarkoitetun kuljetuksen menettämiseen. Tämän jälkeen mainittiin ongelmat majoituksen järjestymisessä sekä vaikeudet päästä käsiksi perustarpeisiin kuten ruokaan ja hygienia tuotteisiin. (RAY, Literature Review 2020.)

3.3 Yhteenveto

Tutkimukset osoittavat, että koronapandemian vaikutukset nuoriin tulevat esille heidän monilla eri elämänalueillaan. Nämä vaikutukset eivät kuitenkaan ole samanlaisia kaikille nuorille. Saatavilla oleva koronapandemian vaikutuksia nuoriin tarkasteleva tutkimus keskittyy nuorten psyykkiseen hyvinvointiin, koulutuksen jatkumiseen ja työllisyysnäkyymiin. Näiden rinnalla tutkimus käsittelee sitä, miten koronapandemian vaikutukset ovat vahvistaneet ja kasanneet haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvien nuorten vaikeuksia.

Aiemmat tutkimukset korostavat nuoria erityisryhmänä. Tutkimuksen mukaan pandemiat vaikuttavat suhteettoman paljon lapsiin ja nuoriin. Tutkimus korostaa lasten ja nuorten kohtaaman ahdistuksen ja pelon ymmärtämistä pandemian aiheuttaman epävarmuuden vuoksi, jolla voi olla pitkäaikaiset vaikutukset psyykkiseen terveyteen. Viimeaikaisin koronapandemiatutkimus keskustelee siitä, missä määrin koronapandemia on nuorille niin sanottu sukupolvikokemus, tai voidaanko sitä sellaiseksi kutsua. Tärkeää koronapandemian jälkihoidossa, toimenpiteiden vaikutusten arvioinnissa ja seurannassa on edelleen antaa painoarvo nuorten koetulle korona-ajalle heidän elämänkaarensa. Millaista on olla nuori tällä hetkellä, ja miten erilaisten nuorisoryhmien kokemukset eroavat toisistaan?

Koulutuksen alalla tutkimus nostaa esille koronapandemian aikaisen digitaalisen koulunkäynnin ja opiskelun vaikutukset koulutuksen keskeytymisiin ja valmistumisen viivästyksiin. Etäopetuksen kasvu koronapandemian aikana on tutkimuksen mukaan lisännyt nuorten eriarvoisuutta. Tilanne avaa mahdollisuuden nähdä etäopetukseen kohdistuvaa tutkimusta myös uudella tavalla liittyen opetuksen ja koulutuksen järjestämiseen laajemmin. Jatkossa, kun digitalisaatio etenee - riippumatta koronaviruspandemiasta - olisi hyvä tarkastella etäopetuksen järjestelyitä ja niiden vaikutusta (erilaisten oppijoiden) oppimiseen ja hyvinvointiin.

Nuorisotyöllisyyden alalla tutkimus osoittaa, että nuorisotyöttömyyden hoito koronapandemian jäljiltä vaatii valtioilta erityistä panostusta koko Euroopan tasolla. Globaalin koronapandemian paikalliset ilmentymät ovat niin Suomessa kuin muualla Euroopassa kohdistuneet toimialoille, joilla nuoret useimmiten työskentelevät. Erityisesti koronapandemia on heikentänyt nuorten naisten työllistymistä.

Koronakriisin jälkihoidossa seurantatutkimuksen tarve koskee erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin kuuluvia nuoria, kuten koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria, vammaisia nuoria ja nuoria pakolaisia ja siirtolaisia, mutta myös laajasti lapsia ja nuoria. Näiden kohderyhmien lisäksi tutkimuksessa tulisi tarkastella nuoria

aikuisia. Alustavien kansainvälisten tutkimusten perusteella näyttää, että iältään vanhemmat nuoret kärsivät poikkeusoloista enemmän kuin nuoremmat.

Käytettäessä olemassa olevaa tutkimusta koronapandemian kansalliseen jälkihoitoon ja/tai mahdollisten uusien pandemioihin vastaamiseen tulevaisuudessa, on syytä huomioida, mitä koronapandemian vaihetta saatavilla oleva tutkimus koskee. Koronatilanteen eri vaiheiden aikana havaitut - esimerkiksi nuorten mielialaan ja nuorten palvelutarpeisiin liittyvät - muutokset voivat liittyä myös useampaan vaiheeseen. Näiden lisäksi kansallisessa tarkastelussa huomiota on syytä kiinnittää tutkimusten ja uutisoinnin maantieteelliseen ja alueelliseen yleistettävyyteen. Erot koronapandemian rajoitustoimien vaikutuksissa nuoriin muodostuvat karkeasti ottaen nuoren asuinpaikan ja -ympäristön näkökulmista, akseleilla 1) Uudellamaalla - muualla Suomessa asuvat nuoret ja 2) kaupungeissa - maaseutuympäristöissä asuvat nuoret.

Koronapandemian vaikutukset nuorisotyöhön ovat kirjallisuuskatsauksen tutkimusten mukaan laaja-alaisia. Samalla tutkimus koronapandemian vaikutuksista nuorisotyön eri muotoihin on vähäistä ja parhaimmillaankin hajanaista. Erityisesti nuorisojärjestöjen näkökulma jää hyvin ohueksi. Saatavilla oleva tilastollinen tutkimus kuvaa nuorisotyötä korona-ajassa, esimerkiksi toimintakertoja, toimintatunteja, tavoitettuja nuoria ja toimintojen muutoksia. Tutkimusta on jonkin verran saatavilla nuorisotyöntekijöiden kokemuksista koronaviruspandemian vaikutuksista nuorisotyön eri muotoihin, kotimaisella kentällä etsivään nuorisotyöhön ja työpajavalmennukseen. Nuorisotyötä koskeva tutkimus käsittelee enimmäkseen nuorisotoimialan tapoja vastata koronan aiheuttamiin välittömiin ja lyhyen aikavälin vaikutuksiin ja muutoksia omassa työssä. Viittauksia koronapandemian keskipitkän ja pitkän ajan vaikutuksiin nousee tutkimuksessa esiin jonkin verran, mutta niiden konkreettinen arviointi ei ole mahdollista. Samalla kaikki koronapandemian vaikutukset toimialaan eivät ole tiedossa.

4. Tulokset

Seuraavassa koronapandemian vaikutuksia nuorisotyöhön ja -toimintaan tarkastellaan selvityksen kyselyn ja haastatteluiden pohjalta tilanteessa, jossa koronapandemia kesällä 2021 jatkuu yhä. Yhteiskunnalliset toimet suuntautuvat samalla pandemian jälkeisen yhteiskunnan rakentamiseen ja koronarajoitusten purkamiseen.

4.1 Vaikutukset nuoriin nuorten kanssa toimivien näkökulmasta

Nuorten kokemukset poikkeusoloista vaihtelevat. Nuorten kanssa toimivien mukaan nuorten tyypillisiin ongelmiin kuuluvat kuormittuneisuuden tunne, rutiinien katoaminen ja osalla nuorista lisääntynyt ahdistus. Nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät, että nuoret ovat käyttäneet enemmän aikaa esimerkiksi luovaan tekemiseen ja ajanviettoon perheen kanssa. Aikaa on vapautunut, kun harrastukset ja sosiaaliset aktiviteetit ovat vähentyneet. Tätä voidaan pitää koronapandemian positiivisia vaikutuksia.

Koronakriisi on lisännyt nuorten välistä eriarvoistumista. Kriisin kielteiset vaikutukset kohdistuvat voimakkaammin nuoriin, jotka jo ennen koronaa olivat heikossa asemassa. Nuoret, joilla on haasteita oman perhetaustan, erilaisten riippuvuuksien, mielenterveyden, hyvinvoinnin, työttömyyden ja/tai asunnottomuuden kanssa ovat kuormittuneet suhteettomasti lisää poikkeusoloissa.

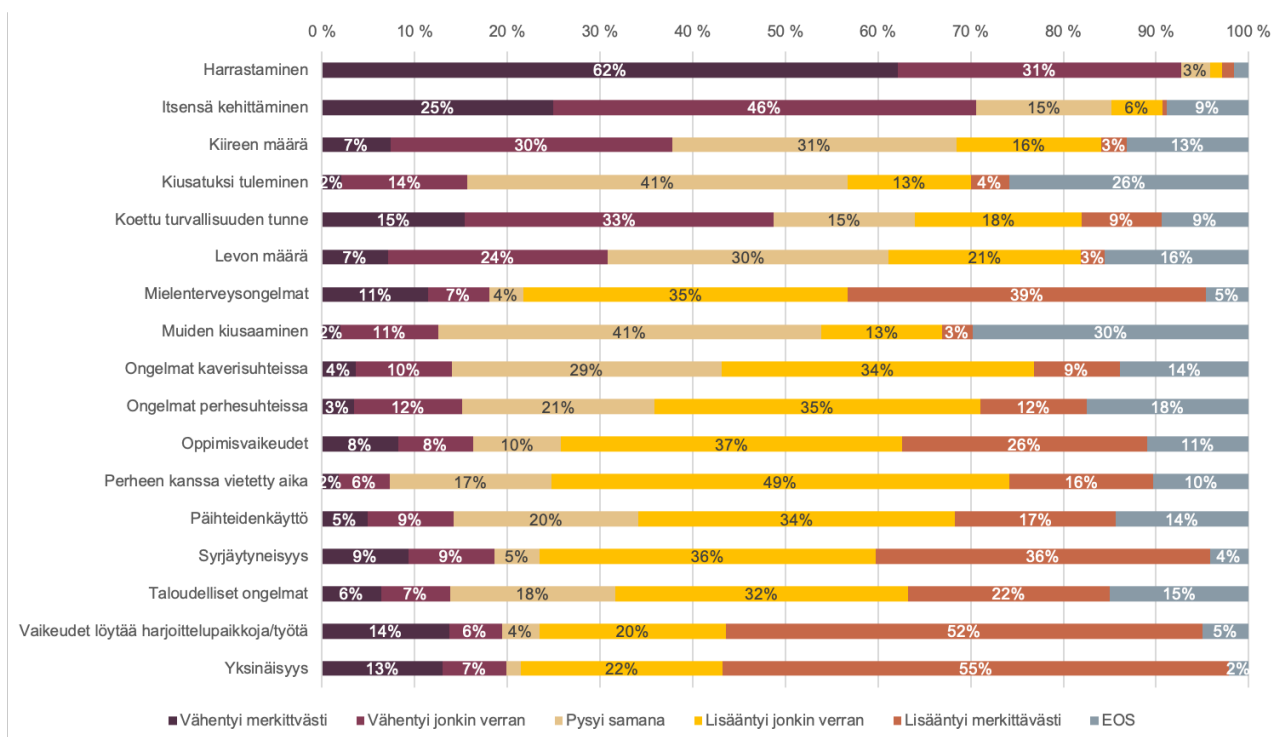
Nuorille suunnattu palveluvalikoima on muuttunut, ja osa palveluja tarvitsevista nuorista on irtautunut palveluiden piiristä. Nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät, että koronakriisin aikana palveluiden tarve on kasvanut, minkä korjaaminen voi olla pitkäkestoinen prosessi.

Kyselyn vastauksissa ja ryhmähaastatteluissa korostuu nuorisotyöntekijöiden ja nuorisotoimialalla toimivien yhteinen huoli nuorten hyvinvoinnista. Nuorten polarisoituminen on vahvistunut, mutta myös aiemmin hyvinvoivien nuorten ahdistus ja näköalattomuus on lisääntynyt. Koronapandemian vaikutukset ovat hyvin laajoja, moninaisia ja kauaskantoisia. Ne koskevat sekä sosiaalisia suhteita että sosiaalisia taitoja, koulunkäynnin edistymistä, työttömyyttä, mielenterveyden häiriöiden lisääntymistä ja yleisen elämänhallinnan heikentymistä. Kaikkia vaikutuksia ei pystytty vielä näkemään.

Koronakriisi on kyselyn perusteella vaikuttanut eniten nuorten harrastamiseen, itsensä kehittämiseen ja koettuun turvallisuuden tunteeseen (kuvio 6). Kyselyyn vastanneista 62 prosenttia katsoo koronakriisin vähentäneen nuorten harrastamista merkittävästi ja 31 prosenttia jonkin verran. 25 prosenttia katsoo koronakriisin vähentäneen merkittävästi nuorten itsensä kehittämistä ja 46 prosenttia jonkin verran. Vastaajista 15 prosenttia

näkee nuorten koetun turvallisuuden tunteen vähentyneen merkittävästi ja 33 prosenttia jonkin verran.

Samalla koronakriisin aikana nuorten yksinäisyys ja mielenterveysongelmat ovat lisääntyneet, ja vaikeudet löytää harjoittelupaikkoja tai työtä ovat kasvaneet. Koronakriisin näkee lisänneen nuorten yksinäisyyttä merkittävästi 55 prosenttia vastaajista, 22 prosenttia katsoo yksinäisyyden lisääntyneen jonkin verran. Vastaajista 39 prosenttia katsoo koronakriisin lisänneen nuorten mielenterveysongelmia merkittävästi, 35 prosenttia vastaa niiden lisääntyneen jonkin verran. 57 prosenttia kaikista vastaajista on sitä mieltä, että koronakriisi on lisännyt merkittävästi nuorten vaikeuksia löytää opiskeluun ja/tai työhön liittyviä työharjoittelupaikkoja tai työtä, 20 prosenttia vastaa vaikeuksien lisääntyneen jonkin verran.

Kuvio 6. Miten näet koronakriisin vaikuttaneen nuoriin?

Ryhmähaastatteluissa nuorisotoimialan ammattilaiset korostivat nuorten yksinäisyyden lisääntymistä. Aihe nousi haastatteluaineistossa korostuneimmin esille ja kytkeytyi niin sanotun etäilyn kasvamiseen nuorten arjessa. Koronarajoitusten myötä ihmis- ja kaverisuhteet ovat kärsineet ja yhteisöllisyys on vähentynyt. Ryhmähaastatteluiden mukaan monilla nuorilla arkirytmä on muuttunut tai se puuttuu kokonaan, ja monien asioiden aloittamisesta on vaikea saada kiinni.

”Yksinäisyys ollut kaikkein suurin asia. Osallisuuden kaipuu, yhteisöllisyys jäänyt puuttumaan. Tullut lamaantumista osalle asiakkaista, ja arkirytmä lähtenyt muuttumaan.” (Ryhmähaastattelu: nuorten työpajat)

Monet kyselyn vastaajat ja haastatellut kuvailevat nuorten tulevaisuuteen liittyvää epävarmuutta - monien koulumenestys on heikentynyt etäopetuksen myötä, ja on ilmennyt erilaisia oppimisvaikeuksia. Myös kesätöitä on peruuntunut, ja ammattikoululaisilla etäopetuksesta johtuva käytännön kokemuksen puuttuminen luo epävarmuutta omasta osaamisesta työmarkkinoille siirryttäessä. Osalle nuorista etäily on mahdollistanut aktiivisen syrjäytymisen (saa pysytellä kotiloissa). Paluu pandemiaa edeltäviin sosiaalisen kanssakäymisen muotoihin voi olla osalle nuorista uusi kriisi, johon tulisi myös valmistautua. Tämä liittyy siihen, että sosiaalisesti estyneiden on havaittu kokeneen korona-ajan helpotuksena, kun kasvokkaisia kohtaamisia on ollut vähemmän. Osalle puhuminen etäyhteyden välityksellä on ollut tavallista kohtaamista helpompaa.

”Osa nuorista sanoi heti alkuun, että eivät halua verkkovalmennukseen. Tietty joukko on kadotettu täysin, on huoli näistä. Siirtyminen etään sujui jouhevammin, enemmänkin mietityttää paluu normaaliin. On muodostunut jo uudet käytänteet, jolloin syksyllä esim. kouluun lähteminen voi olla iso kynnyks.” (Ryhmähaastattelu: nuorten työpajat)

Asiantuntijat toivat esiin, että nuoruuteen elämänvaiheena liittyvät tärkeät juhlat ovat saattaneet jäädä kokonaan pitämättä ja siirtymäriitit kokematta, mikä on vaikuttanut nuorten hyvinvointiin ja jaksamiseen. Koronapandemian vuoksi nuoruuteen kuuluvat perinteisiin yhdistyvät tärkeät kollektiiviset kokemukset ja muut uudet kokemukset ovat jääneet puuttumaan. Itsenäistymisprosessi on monella keskeytynyt, ja elämässä eteneminen (esim. koulu, opiskelu, parisuhde, työ) koronan aikana on ollut vaikeaa.

Alalla toimivien asiantuntijoiden mukaan koronakriisin vaikutukset nuoriin ovat moninaisia. Yleisesti ottaen ongelmat ovat kärjistyneet - on tullut uusia ongelmia ja aiemmat ongelmat ovat muuttuneet vaikeammiksi, mikä on tuonut nuorille merkittävästi lisähankaluuksia arkeen. Muun muassa etsivien nuorisotyöntekijöiden mukaan palveluun tulleiden nuorten elämäntilanteet ovat aiempaa haasteellisempia ja monisysisempiä.

”Epävarmuus huomisesta - kesäduunit, 2. asteen opinnot, miten opit ammatin etänä kun tarvitsisi käytännön kokemusta. Suunnan puute vaivaa monia, näkyy turhautumisena esim. kadulla väkivallan muodossa. Jotkut keksivät vaihtoehtoisia ansaintakeinoja. Väkivallanteoissa ollut laittomat päihitteet kuvioissa. Monien vanhemmilla lähteneet duunit alta, miten tämä angsti valuu alaspäin perhepiirissä, kun ei tiedä mitä huominen tuo mukanaan. Pinnan alla kytee reippaasti.” (Ryhmähaastattelu: nuorisojärjestöt)

Myös negatiiviset ilmiöt ovat kyselyn ja haastattelujen mukaan lisääntyneet: lastensuojeluilmoituksia on jouduttu tekemään enemmän, ja kotona koetun henkisen, fyysisen ja seksuaalisen väkivallan kokeminen on lisääntynyt. Sekä kyselyn että haastattelujen vastauksissa käsitellään nuorten palvelujen pitkiä jonotusaikoja

(erityisesti mielenterveys- ja päihdepalveluissa), minkä vuoksi avun saaminen viivästyy monilla nuorilla. Tämä saattaa kertautua myöhemmin erilaisina vaikutuksina, käytännössä syrjäytymisen ja pahoinvoinnin lisääntymisenä. Alan toimijat kantavat huolta siitä, miten nuoret saadaan jatkossa tavoitettua ja miten palvelut riittävät tulevaisuudessa. Keskeisimpänä tarpeena koronan jälkihoidossa nähdään nuorten sosiaalinen vahvistaminen.

”Korona on vienyt palveluita kauemmas nuorista ja nuoret ovat irtaantuneet palveluista. On pyrittävä normalisoimaan tilanne ensin, ennen kuin voidaan lähteä tekemään uutta etsivää työtä. Normalisoinnissa tulee menemään vuosia aikaa, että nuoret tulisivat palveluihin. Esim. perusnuorisotyön puolella on pikkuhiljaa saatu tiloja auki, joissa otetaan ennakkoilmoittautumisella pieniä ryhmiä kerralla - nuoret eivät osaa tulla enää, koska ovat olleet niin kauan ilman palvelua. [...] Nuorten elämänrytmi on paljon nopeampi ja minuutti on pidempi kuin aikuisilla. Palveluista irtaantuminen tapahtuu paljon nopeammin ja palveluiden uudelleenkäynnistäminen on paljon haastavampaa, kuin aikuisten puolella.” (Ryhmähaastattelu: etsivä nuorisotyö)

Ryhmähaastatteluissa nostettiin esiin myös nuorten väliset erot. Koronakriisi ja rajoitustoimet ovat vaikuttaneet eri tavoin eri lapsiin ja nuoriin. Kokemukset rajoitustoimista ja eristäytymisestä vaihtelevat. Joillekin nuorille eristämistoimien positiivisiin puoliin lukeutuivat oman ja perheenjäsenten kanssa vietetyn ajan lisääntyminen ja kiireen tunteen vähentyminen arjessa. On nuoria, joille etäyhteyksien kautta toimiminen ja osallistuminen sopii paremmin ja on saattanut madaltaa kynnystä palveluihin osallistumiseen.

Joillekin nuorille etäopiskelu on ollut toimiva vaihtoehto, kun sosiaalisen paineen kokeminen on vähentynyt kontaktien vähennyttyä. Myös kiusaaminen on voinut vähentyä etäopiskelun vuoksi. Poikkeusolojen yleiset ongelmat voivat koskea samankaltaisesti erilaista arkea eläviä nuoria. Samalla koronakriisin kielteiset vaikutukset ovat alan asiantuntijoiden mukaan kohdistuneet erityisesti niihin lapsiin, nuoriin ja perheisiin, jotka jo ennen pandemiaa olivat heikommassa asemassa.

4.2 Muutokset joukossa, jonka toiminta tavoittaa

Nuorisotyön tavoittamissa kohderyhmissä on tapahtunut koronapandemian aikana muutoksia. Toiminnan kohderyhmissä on eroja, ja ne vaihtelevat jonkin verran eri toimintamuotojen mukaan. Pääpiirteenä on, että toiminnassa mukana olevien nuorten elämäntilanteet ovat polarisoituneet eri tavoilla.

Verkkonuorisotyössä on onnistuttu löytämään uusia nuoria, jotka eivät ole aiemmin olleet nuorisotyön palveluiden piirissä. Sähköiset työn muodot ja digitaaliset palvelut eivät kuitenkaan tavoita kaikkia aiemmista kohderyhmistä.

Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tavoittaminen on vaikeutunut entisestään. Osa näistä nuorista on tippunut palveluista kokonaan pois.

Yleisesti toiminta on eri nuorisotyön muodoissa tavoittanut samoja pääkohderyhmiä ennen koronapandemiaa kuin koronapandemian aikana. Erot ovat kohderyhmien sisäisiä. Sekä kyselyn avovastaukset että ryhmähaastattelut kuvaavat, että tavoitettujen nuorten joukko on yleisesti kasvanut ja heterogeenistynyt toiminnan eri muodoissa. Ikäjakauman osalta on paljon hajontaa. Kyselyn vastauksissa todetaan muun muassa, että nuorempia lapsia on toiminnassa mukana aikaisempaa enemmän. Toisaalta vanhempien, yli 18-vuotiaiden, tavoittaminen on vaikeutunut. Opiskelijoita ja pelaajia on pandemian aikana ollut aiempaa enemmän toiminnassa mukana.

Kunnallisessa nuorisotyössä ja etsivässä nuorisotyössä on tavoitettu netin kautta aiempaa paremmin nuoria, jotka asuvat taajaman ulkopuolella. Kunnallisessa nuorisotyössä, nuorisokeskuksissa ja etsivässä nuorisotyössä aktiivisten kävijöiden tavoittaminen on vähentynyt. Tähän vaikuttaneita tekijöitä ovat olleet esimerkiksi tilojen sulkeminen ja erilaiset rajoitukset, kuten ryhmäkokojen rajoittaminen ja leiritoimintaa koskevat rajoitukset. Verkon kautta on kuitenkin löytynyt myös uusia nuoria. Nuorisojärjestöjen kohdalla ei ole mahdollista tehdä yleistyksiä uusista tavoitetuista nuorista. Esimerkiksi osalla järjestöistä uusien tavoitettujen nuorten keski-ikä on noussut ja osalla taas laskenut.

Suurin muutos toiminnassa tavoitettujen nuorten kohdalla näkyy kyselyn avovastausten ja ryhmähaastatteluiden mukaan nuorten polarisaationa. Mielenterveyden häiriöistä kärsiviä nuoria on tullut toimintaan pandemian pitkittyessä koko ajan enemmän. Aineiston perusteella ei kuitenkaan voida sanoa, johtuuko tämä siitä, että näitä nuoria on tavoitettu aiempaa enemmän vai siitä, että yleisesti ottaen useammalla nuorella on mielenterveysongelmia. Myös hyväosaisempia nuoria on ollut aiempaa enemmän asiakkaana, kun taas syrjäänvetäytyviä ja huono-osaisia nuoria on aiempaa vähemmän palveluiden piirissä.

Verkkotoiminnan lisääminen on tuonut alalla aiempaa näkyvämmäksi erot nuorten digitaadoissa. Selvitykseen vastaajat nostavat muun muassa esille, että hyviä digitaitoja omaavia nuoria on helppo tavoittaa. Niitä, joilla taidot ovat heikommat, on sen sijaan aikaisempaa vaikeampaa tavoittaa. Myös joitain vähemmistöihin kuuluvia on ollut vaikeampi kohdata verkossa. Koronan aikana nuorten välille rakentuneet erot digitaadoissa liittyvät esimerkiksi eroihin perheeltä saadussa tuessa ja tietoliikenneyhteyksien alueelliseen vaihteluun.

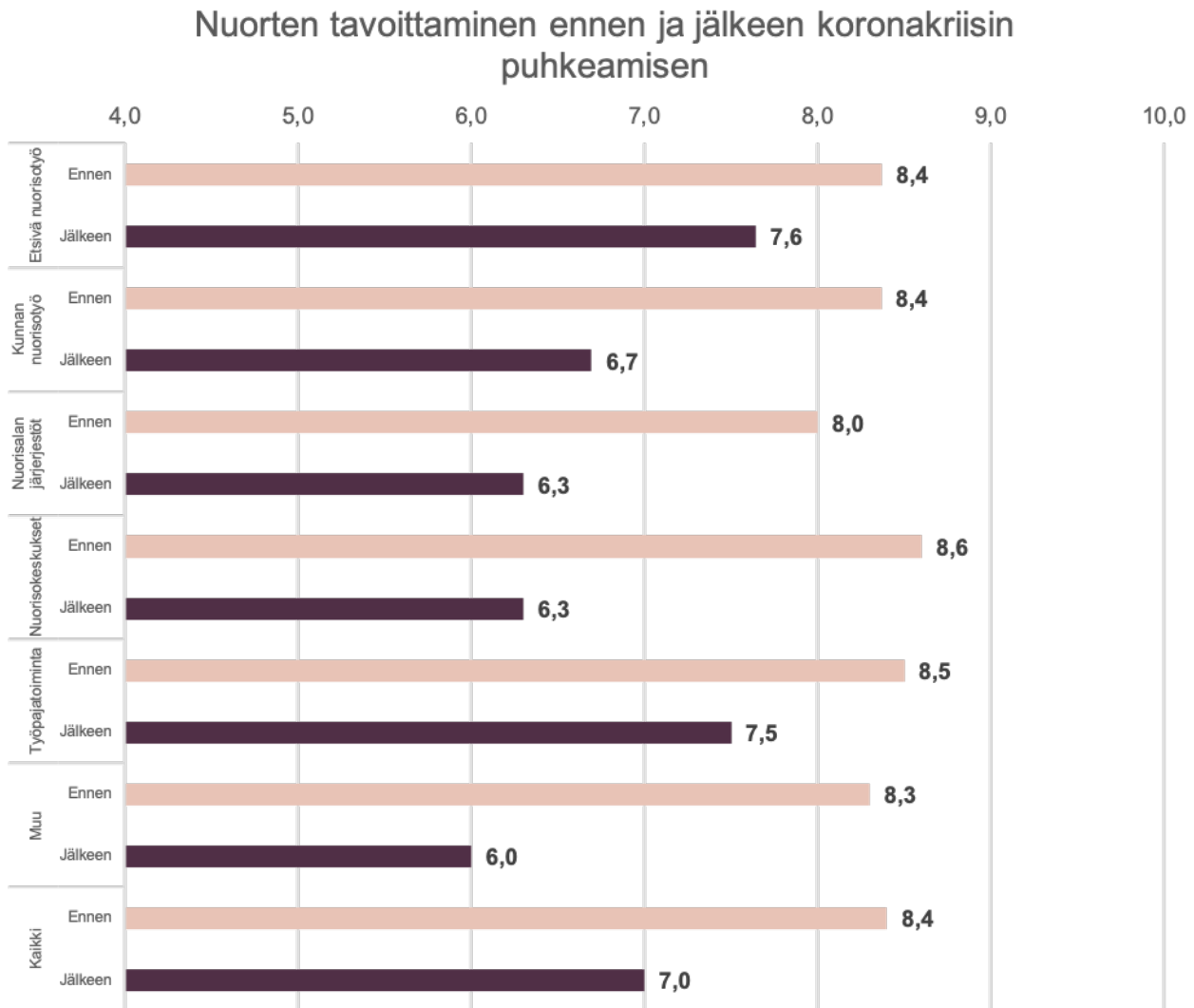
”Osalla nuorista ei joko ole motivaatiota tai osaamista lähteä osallistumaan toimintaan sähköisissä palveluissa. Haja-asutusalueella nettiyhteydet eivät joka paikassa edes pelitä niin, että pystyisi osallistumaan. Tietokoneita on vain murto-osalla, kun taas

älypuhelimet on kaikilla. Esim. Kelan kaavakkeet ja työkkärin asiat on hankala tehdä puhelimen ruudulla. Etäyhteydellä myös hankala ohjata tällaisten lomakkeiden täyttämisessä, teknisiä haasteita.” (Ryhmähaastattelu: etsivä nuorisotyö)

”Selvää, että etäkoulu on tuonut mukanaan aika paljon haasteita, joillekin on sopinut paremmin ja toisille ollut haastavampaa. Kaikissa kodeissa ei välttämättä esim. tarpeeksi tietokoneita, materiaallinen eriarvoisuus. Polarisoituminen vahvistunut, myös sitä kautta, että jaksavatko vanhemmat seurata etäkoulun sujumista ja sparrata.” (Ryhmähaastattelu: nuorisojärjestöt)

Kysyttäessä kouluarvosanalla omaa arviota sille, miten hyvin nuorten tavoittamisessa on onnistuttu ennen koronakriisiä verrattuna nuorten tavoittamiseen koronakriisin aikana (kuvio 7), ovat eri nuorisotyön toimijoiden vastausten keskiarvoista eniten pudonneet nuorisotoimialan järjestöjen (pudotusta 1,7) ja nuorisokeskusten (pudotusta 2,6) keskiarvot. Nuorisokeskusten kohdalla yksi keskeinen pudotusta selittävä tekijä on koronarajoitukset (kokoontumisrajoitukset) ja näiden vaikutukset nuorisokeskusten kävijämääriin. Nuorisojärjestöjen kohdalla vastaajat nostivat laskun yhdeksi mahdolliseksi ajuriksi verkkotyön ja -toiminnan lisääntymisen ja sen lieveilmiöt. Tällaisiksi esitettiin esimerkiksi osallistujajoukon valikoituminen²⁰, sitoutumisen laskeminen sekä osallistujamäärän väheneminen.

²⁰ Ulkopuolelle on saattanut jäädä huonovointisimpia nuoria, maahanmuuttajataustaisia nuoria sekä sateenkaarinnuoria.

Kuvio 7. Kuinka hyvin onnistuit nuorten tavoittamisessa ennen (n=740) ja jälkeen (n=747) koronakriisin?

4.3 Vaihtoehtoiset tavat toteuttaa palveluita

Koronapandemian edetessä ryhmämuotoista toimintaa ja yksilöpalveluita ryhdyttiin välittömästi suunnittelemaan ja toteuttamaan digitaalisesti. Jalkautuvaa työtä ryhdyttiin välittömästi sopeuttamaan poikkeustilanteessa toteuttavaksi.

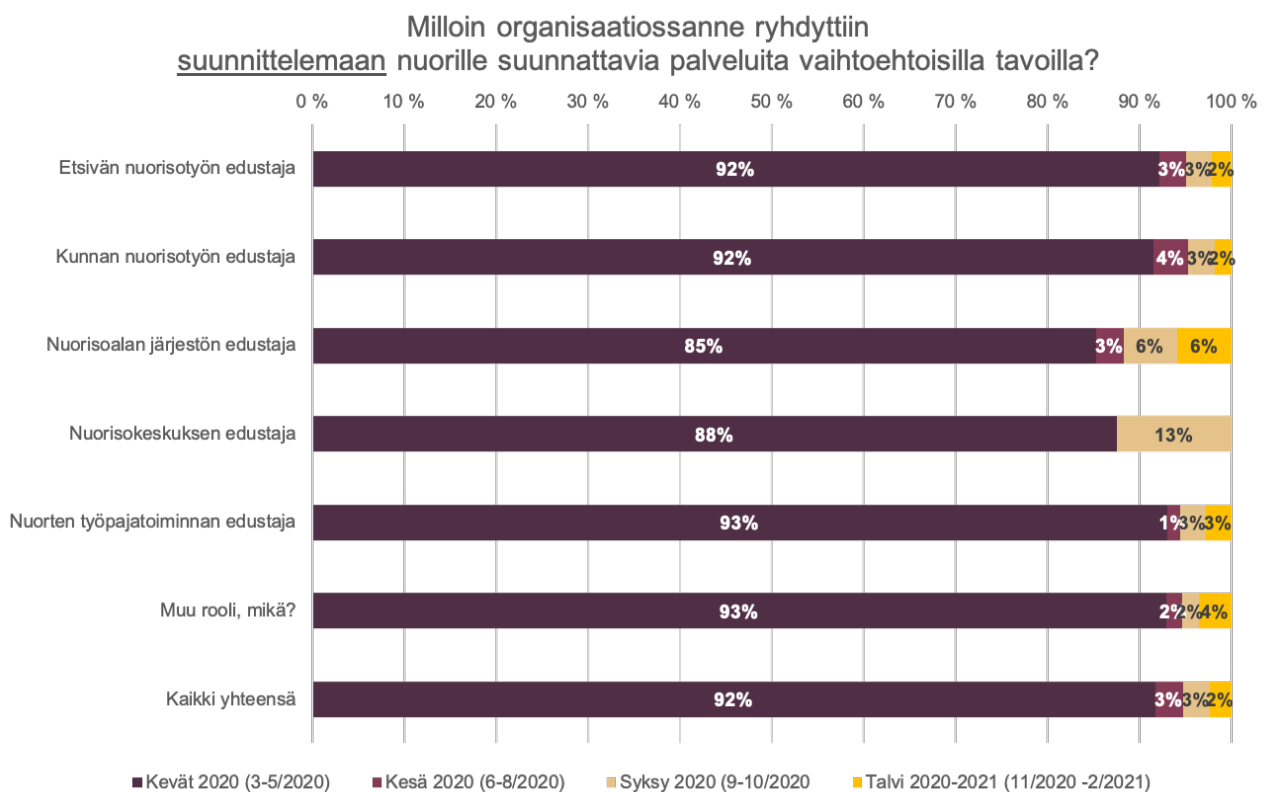
Vaihtoehtoisilla tavoilla järjestetyn toiminnan suunnittelemisen ja tarjoamisen pääperiaatteena on ollut pyrkimys toimia poikkeustilanteessa nuoren kannalta mahdollisimman normaalisti. Vaihtoehtoiset tavat järjestää toimintaa ovat pääsääntöisesti perustuneet nuorten ja työntekijöiden yhteiseen suunnitteluun, jossa nuoren ja hänen tilanteensa huomioiminen on ollut etusijalla.

Nuorten osallisuus toiminnan suunnittelussa on vaihdellut koronapandemian eri vaiheissa. Pandemian alussa nopeaa toiminnan muutosta vaativissa tilanteissa nuorten osallisuus oli vähäisempää, kun taas myöhemmin pandemian aikana nuorten osallisuus toiminnan suunnittelussa oli merkittävämmässä roolissa kaikissa eri nuorisotoiminnan muodoissa.

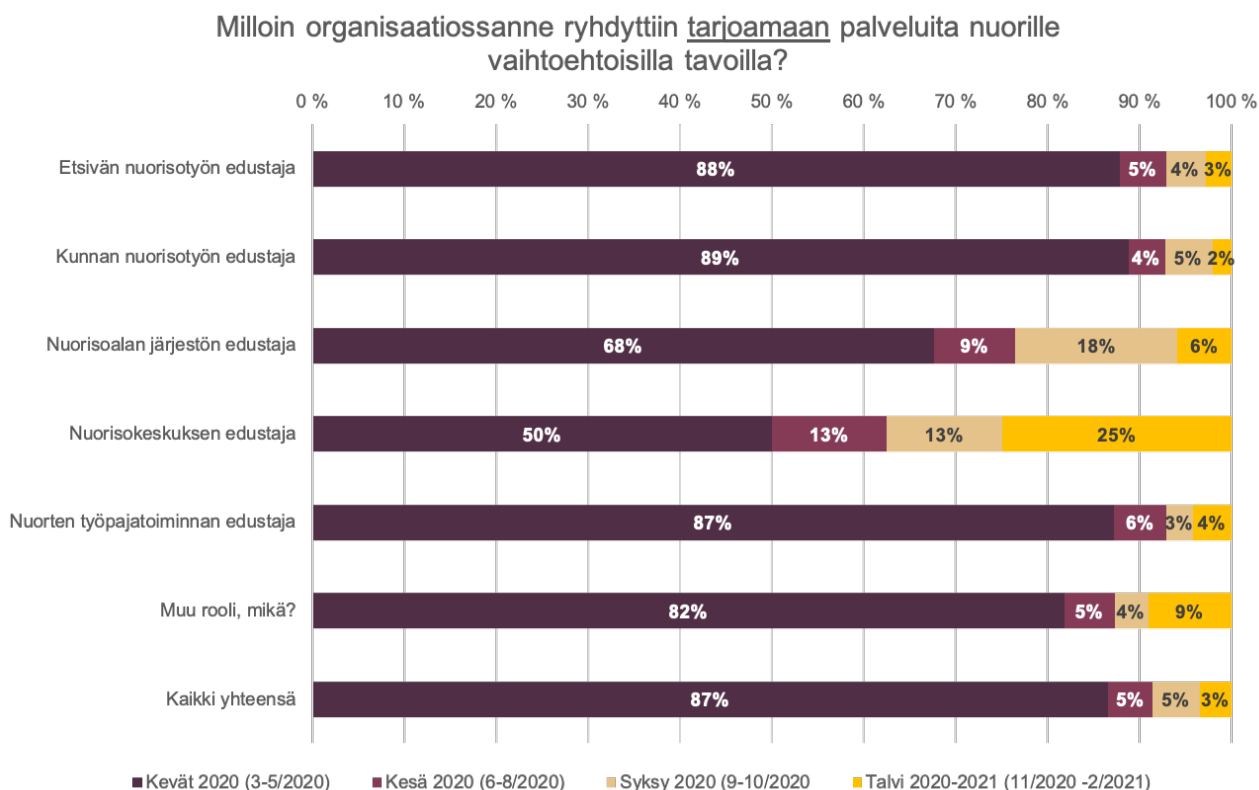
Selvityksen mukaan suurin osa alan toimijoista aloitti palvelujen suunnittelemisen välittömästi poikkeustilan julkistamisen jälkeen, joko heti samana päivänä tai lähipäivinä (kuvio 8). Suurin osa oli myös aloittanut palvelujen tarjoamisen vaihtoehtoisilla tavoilla hyvin nopeasti pandemian puhkeamisen jälkeen, yleensä joidenkin päivien tai viikkojen sisällä (kuvio 9). Vain muutama prosentti kyselyyn vastaajista ilmoitti alkaneensa tarjoamaan palveluja vaihtoehtoisilla tavoilla tai alustoilla vasta kesällä tai syksyllä.

”17.3.2020 siirryttiin etään. Discord käyttöön kahdessa päivässä. Verkkoon rakennettiin samanlainen toiminta kuin normaalisti, viikko- ja päiväohjelmat. Erilaisia ryhmä- ja yksilötehtäviä. Lähtökohtana ollut toimia niin samalla lailla kuin aiemmin pajoilla.”
(Ryhmähaastattelu: nuorten työpajat)

”Viime keväänä, kun tuli tieto, oli mielenkiintoinen päivä - tilat laitettiin heti perjantaina kiinni ja maanantaina mietittiin, miten lähdetään jatkamaan työtä. Osa mietti sähköisiä välineitä ja osa jalkautuvaa työtä. Luotiin ohjeita jalkautuvaan työhön. Otettiin digiloikka. Valmiudet esim. Discordin käyttöön olemattomat, ne, jotka osasivat, neuvoivat myös muita. Kesällä nuorisotyö oli ihan pihalla. Leirejä ei ollut, mutta järjestettiin mitä pystyttiin.” (Ryhmähaastattelu: kunnan nuorisotyö)

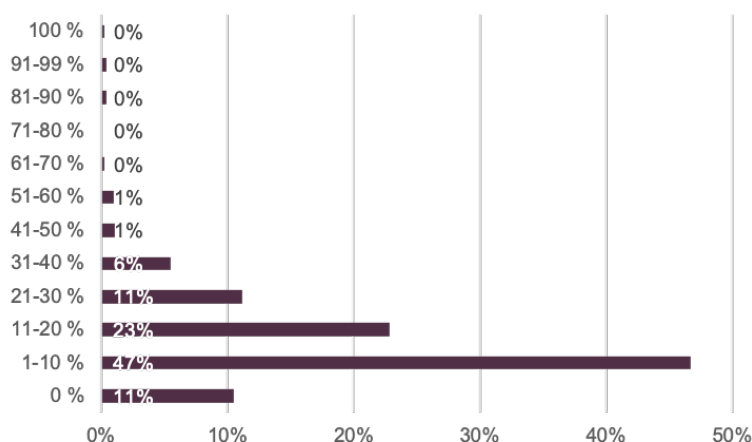
Kuvio 8. Milloin organisaatiossanne ryhdyttiin suunnittelemaan nuorille suunnattavia palveluita vaihtoehtoisilla tavoilla? (n = 753)

Kuvio 9. Milloin organisaatiossanne ryhdyttiin tarjoamaan palveluita nuorille vaihtoehtoisilla tavoilla? (n = 750)

Nuorisotoimialalla on Suomessa suhteellisen pitkä digitaalisen nuorisotyön kehittämistyön historia (Verke 2019.) Tätä taustaa vasten kyselyn tulos, jonka mukaan 70 prosenttia vastaajista kertoo nuorten kanssa tehdyn verkkotyön osuudeksi enintään 20 prosenttia ennen koronakriisiä, on yllättävä (kuvio 10). Samalla alan koronavastatoimiin ryhtymistä koskeva luonnehdinta ”yhden yön digiloikasta” voidaan nähdä kertovan alan toimijoiden vahvasta ja nopeasta ammatillista muuntautumiskyvystä.

Kuinka suuri osa nuorten kanssa tehtävästä
työstä / toiminnasta tehtiin verkossa ennen
koronakriisiä?

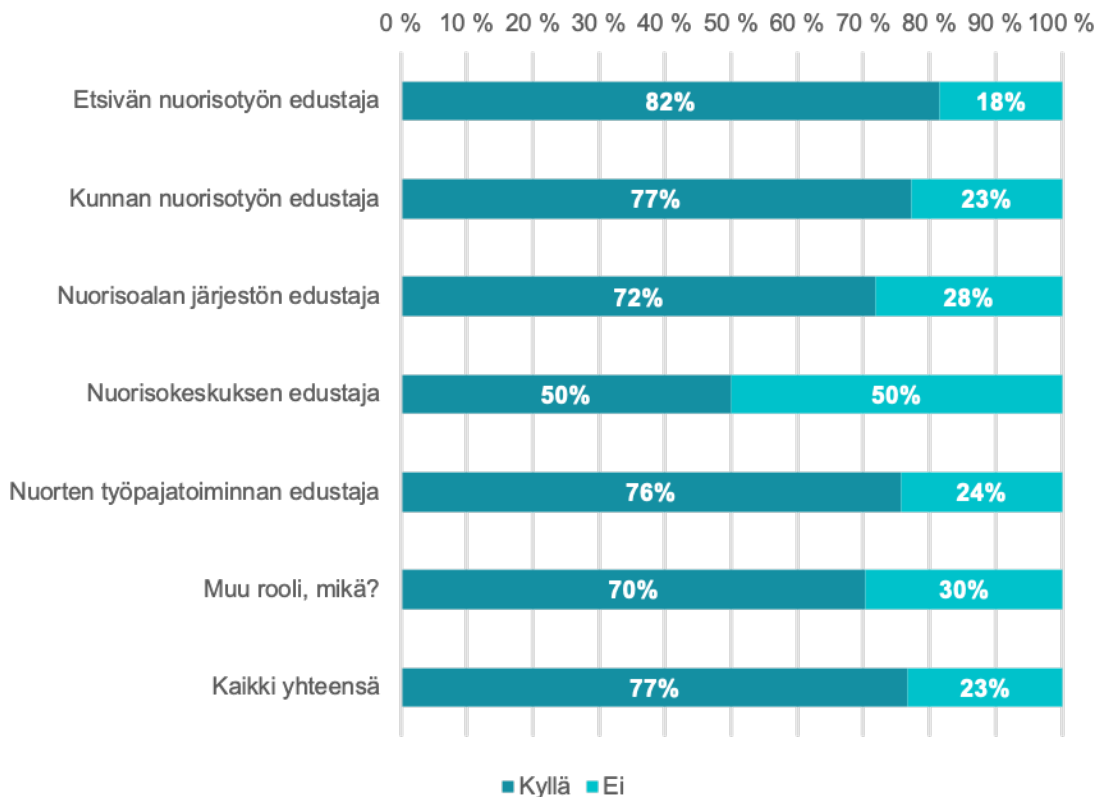

Kuvio 10. Kuinka suuri osa nuorten kanssa tehtävästä työstä / toiminnasta tehtiin verkossa ennen koronakriisiä? (n = 752)

Koronakriisi vaikutti merkittävästi nuorten kanssa tehtävän verkkotyön ja -toiminnan määrään. 36 prosenttia kyselyn vastaajista totesi, että verkossa tapahtuvan yksilötyön ja toiminnan määrä lisääntyi merkittävästi, ja 42 prosenttia vastasi tällaisen toiminnan lisääntyneen jonkin verran. Ryhmämuotoisen toiminnan osalta 30 prosenttia vastaajista ilmaisi verkkotyön ja toiminnan lisääntyneen merkittävästi ja 29 prosenttia jonkin verran.

Nuori todella nähdään toiminnan keskiössä, sillä alan toimijoiden omalta mukavuusalueelta poistumista kuvaavat kyselyssä vastaukset kysymykseen ”löytyikö verkossa tapahtuvaan työhön uusia ympäristöjä ja tiloja, joissa et ole aiemmin työskennellyt” (kuvio 11). Etsivää nuorisotyötä tekevistä 82 prosenttia, kuntien nuorisotyön edustajista 77 prosenttia, työpajojen edustajista 76 prosenttia ja nuorisokeskusten edustajista puolet vastaajista katsoo löytäneensä verkosta uusia ympäristöjä, joissa ei ole aiemmin työskennellyt. Esimerkkinä uusista verkkoympäristöistä ja tiloista mainitaan muiden muassa: Sekasin-chat, Ninchat, Discord, Habbo Hotel, Teams, Flīng, Zoom, Google Chromen Teleparty-etäleffakerho, Jodel, TikTok, Snapchat, Skype, Instagram, Minecraft, Instagram Live, WhatsApp-ryhmäpuhelut, Padlet ja Mentimeter.

Löytyikö verkossa tapahtuvaan työhön uusia ympäristöjä ja tiloja, joissa et ole aiemmin työskennellyt?

Kuvio 11. Löytyikö verkossa tapahtuvaan työhön uusia ympäristöjä ja tiloja, joissa et ole aiemmin työskennellyt? (n = 746)

Alan asiantuntijoiden vastaukset antavat lähikuvan digitalisaation nykytilasta nuorisotyössä. Se nostaa esiin nuorisotyötä tekevien digitaalisen osaamisen, mutta toisaalta myös osaamisen vahvistamisen tarpeet. Molemmat tulivat lyhyessä ajassa aiempaa konkreettisemmin esille.

”Kun työn muodot siirtyivät sähköiseen, loi painetta, koska kaikille ei luontainen tapa ja teknistä osaamista ei välttämättä ollut. Ensimmäiset viikot meni sumussa.”
(Ryhmähaastattelu: kunnan nuorisotyö)

Koronatilanne nosti esiin, että digitaalista osaamista tarvittiin nuorisotyössä erityisesti kriisivalmiustaitona. Jatkossa, kun digitalisaatio kehittyy, tarvitaan digitaalista osaamista yhä enemmän myös yleisesti työn tekemisessä. Digitalisaation nähdään olevan yksi palvelujärjestelmään vaikuttavista megatrendeistä. Monet näkivät, että digitaalisen nuorisotyön taitojen kehittäminen on yksi tärkeimpiä työelämätaitoja tulevaisuudessa.

4.3.1 Digitaalisten palveluiden lisääminen

Pääsääntöisesti suurimmalle osalle toimijoista palvelujen tarjoaminen vaihtoehtoisilla tavoilla tarkoitti toiminnan viemistä verkkoon erilaisille alustoille. Nuorisokeskukset, nuorisotilat ja työpajat (erityisesti kuntouttavan työtoiminnan osalta) jouduttiin sulkemaan välittömästi. Sekä kyselyn vastaajat että haastatellut jakoivat kokemuksen erilaisten uusien digitaalisten alustojen käynnistämisestä ja käyttöönotosta, mutta käytetyt alustat ja palvelut vaihtelivat toimija- ja organisaatiokohtaisesti. Ylivoimaisesti suosituin uusista alustoista nuorisotoimialalla toimivien keskuudessa on ollut Discord, jossa on järjestetty sekä yksilö- että ryhmämuotoista toimintaa.

Monet toimijat ovat perustaneet omia kanaviaan, mutta jotkut myös tekivät yhteistyötä muiden nuorisotyötä/-toimintaa tekevien tahojen kanssa ja perustivat yhteisiä kanavia päällekkäisyyksiä välttääkseen. Discordia on hyödynnetty yhdessä pelaamisen ja keskustelun lisäksi myös monipuolisesti erilaisen etänä toteutetun ryhmätoiminnan järjestämiseen, kuten yhteislenkkeihin, etäkokkailuihin ja levyraatiin. Yksilötyössä yhteydenpitoon nuorten kanssa hyödynnettiin työmuodosta ja nuoren tilanteesta riippuen erilaisten verkkoalustojen lisäksi myös esimerkiksi puheluita, tekstiviestejä, WhatsAppia ja sähköpostia. Aineiston perusteella on vaikea arvioida, suositaanko eri toimintamuodoissa tiettyjä alustoja. Kun kyselyssä kartoitettiin verkossa tapahtuvan toiminnan ympäristöjä ja tiloja, eri toimintamuotoja edustavat vastaajat listasivat pitkälti samankaltaisia listoja verkkoalustoista, joita toiminnassa hyödynnettiin.

Verkossa tapahtuvalla nuorisotyöllä saatiin tavoitettua uusia nuoria, mutta samalla toiminnan siirtyessä verkkoon osa aiemmin toiminnassa mukana olleista nuorista kadotettiin. Vaihtoehtoiset tavat palvelun toteuttamiseen pyrittiin valitsemaan nuorilähtöisesti, ja jotkut toimijoista pyrkivät järjestämään mitä tahansa nuorten toivomaa toimintaa, jota oli mahdollista toteuttaa verkossa. Osalla palvelumuodon valintaan saattoivat vaikuttaa aiemmat kokeilut digitaalisesta nuorisotyöstä ja alustoista.

Kyselyn avovastausten mukaan nuoret antoivat esimerkiksi palautetta ja ehdottivat työtapoja, kun he olivat mukana suunnittelemassa vaihtoehtoisia toteuttamistapoja. Lisäksi nuoret saattoivat päättää tapaamismuodon tai esittää ideoita tapaamistavoista, vastata kyselyihin ja keksiä itse tekemistä verkossa. Kun nuoret eivät olleet mukana vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnittelussa, syynä tähän saattoivat avovastausten mukaan olla esimerkiksi nuorten puutteellinen kiinnostus tai voimavarat olla suunnittelussa mukana. Muita nuorten poissaoloon liitettyjä tekijöitä olivat esimerkiksi epäonnistuminen nuorten tavoittamisessa ja päätöksentekoprosessin rajoittuminen johtotasolle.

Ryhmähaastatteluissa asiantuntijat keskustelivat digitaalisten ryhmä- ja yksilöpalveluiden tuottamista muutoksista työkäytänteisiin ja -menetelmiin sekä vuorovaikutukseen työssä. Digitaalisten työmenetelmien käyttö sopeutumiskeinona koronan rajoitustoimiin voi parhaimmillaan kanavoitua palveluiden laatua koskevaan kehittämistyöhön ja palveluiden monipuolistumiseen jatkossa esimerkiksi erilaisten hybridimallien avulla.

4.3.2 Jalkautuvan työn merkityksen kasvaminen

Digitaalisten palveluiden käyttöönoton rinnalla alan toimijat ovat pitäneet jalkautuvaa työtä keskeisenä nuorten kohtaamisen ja tuen muotona koko koronapandemian ajan. Poikkeusoloissa jalkautuva työ on saanut sijaa myös toiminnassa, jossa se ei ennen koronaa ole ollut yhtä laajasti käytössä. Useat toimijat toivat esille, että etätoiminnan lisääntyttyä nuoren arjessa lienee jalkautuvan työn saatavuudella vielä tavanomaista enemmän merkitystä, erityisesti poikkeusoloissa.

Tartuntamäärät ja rajoitustoimet ovat koronan aikana vaihdelleet eri puolilla maata. Osassa kuntia kasvokkaisia tapaamisia ei sallittu ollenkaan, kun taas osassa kuntia fyysisiin kohtaamisiin oli jonkin verran mahdollisuuksia. Kasvokkaiset tapaamiset on kuitenkin suurelta osin haluttu mahdollisuuksien mukaan säilyttää alalla pääasiallisena työmuotona myös korona-ajassa.

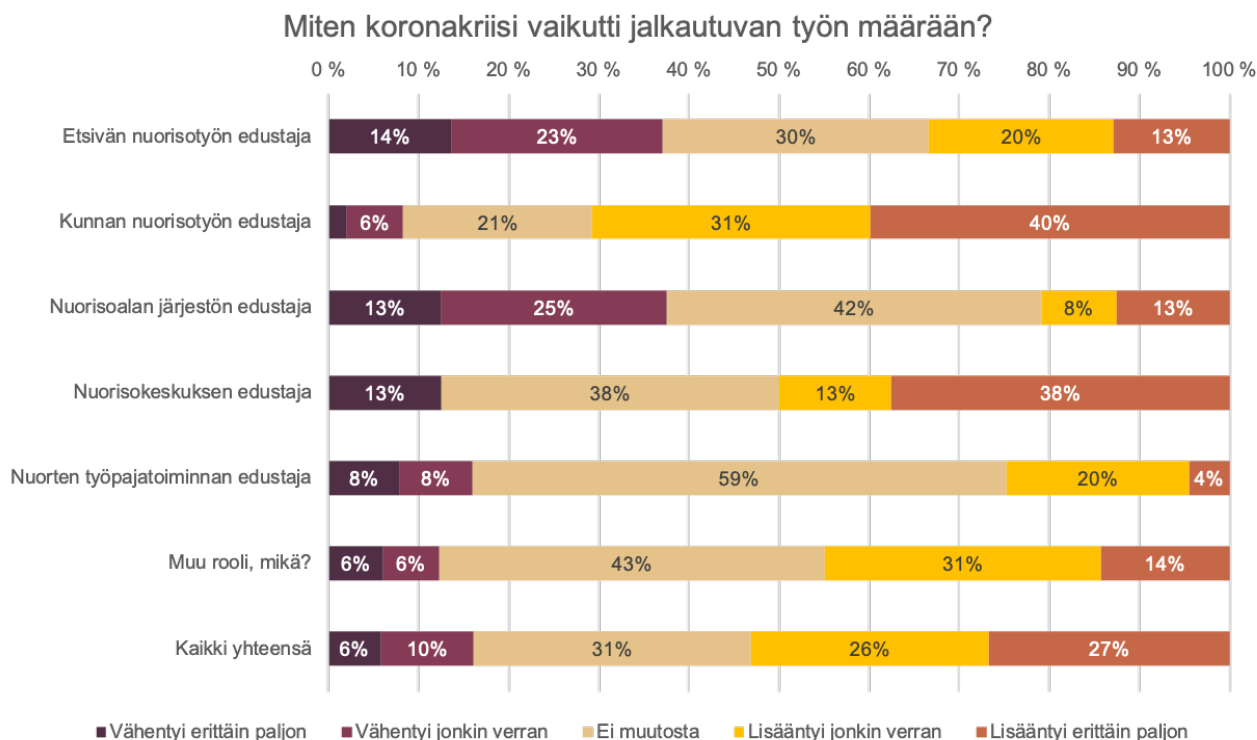
Koronarajoitusten suljettua nuorisotilat moni kunta otti käyttöön nuorisotyön kriisiajan toimintamallin, jonka perusajatuksena on tavata nuoria menemällä sinne, missä nuoret ovat. Ajatus ei ole sinänsä uusi²¹, ja hallinnon haastattelussa tällainen ajattelu liitettiin esimerkiksi Vantaan malliin. Myös Kuntaliiton kunnallista nuorisotyötä poikkeusoloissa käsittelevässä kyselyssä useat vastaajat totesivat ottaneensa käyttöön Vantaan kaupungin jalkautuvan nuorisotyön ohjeet ja soveltaneensa niitä omaan toimintaansa. (Ahonen-Walker 2020a.)

”Nopeasti ja erilaisilla tavoilla lähdettiin liikenteeseen. Jalkautuvassa työssä katsottiin paljon Vantaan mallia ja oli koulutuksia eri alueille.” (Ryhmähaastattelu: hallinto)

Perinteinen jalkautuva työ on pandemian hillitsemis- ja rajoitustoimien vuoksi vähentynyt erityisesti etsivässä nuorisotyössä ja järjestöjen nuorisotyössä. Jalkautuva työ on selvitykseen vastanneiden mukaan lisääntynyt huomattavasti kuntien nuorisotyössä ja nuorisokeskuksissa (kuvio 12). Työmuotojen mukaan kysyttynä 14 prosenttia etsivän nuorisotyön edustajista katsoo jalkautuvan työn vähentyneen erittäin paljon ja 23 prosenttia vähentyneen jonkin verran. Lähes saman verran katsoo

²¹ Vrt. Saapas-toiminta <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/saapas/info/>

jalkautuvan työn lisääntyneen etsivässä nuorisotyössä, 13 prosenttia vastaa sen lisääntyneen erittäin paljon, 20 prosenttia näkee sen lisääntyneen jonkin verran. Eniten jalkautuva työ on lisääntynyt kunnallisessa nuorisotyössä, jossa 40 prosenttia vastaajista kertoo sen lisääntyneen erittäin paljon ja 31 prosenttia jonkin verran. Nuorisokeskusten toiminnassa 38 prosenttia nuorisokeskusten edustajista näkee jalkautuvan työn lisääntyneen erittäin paljon, 13 prosenttia jonkin verran.

Kuvio 12. Miten koronakriisi vaikutti jalkautuvan työn määrään? (n = 686)

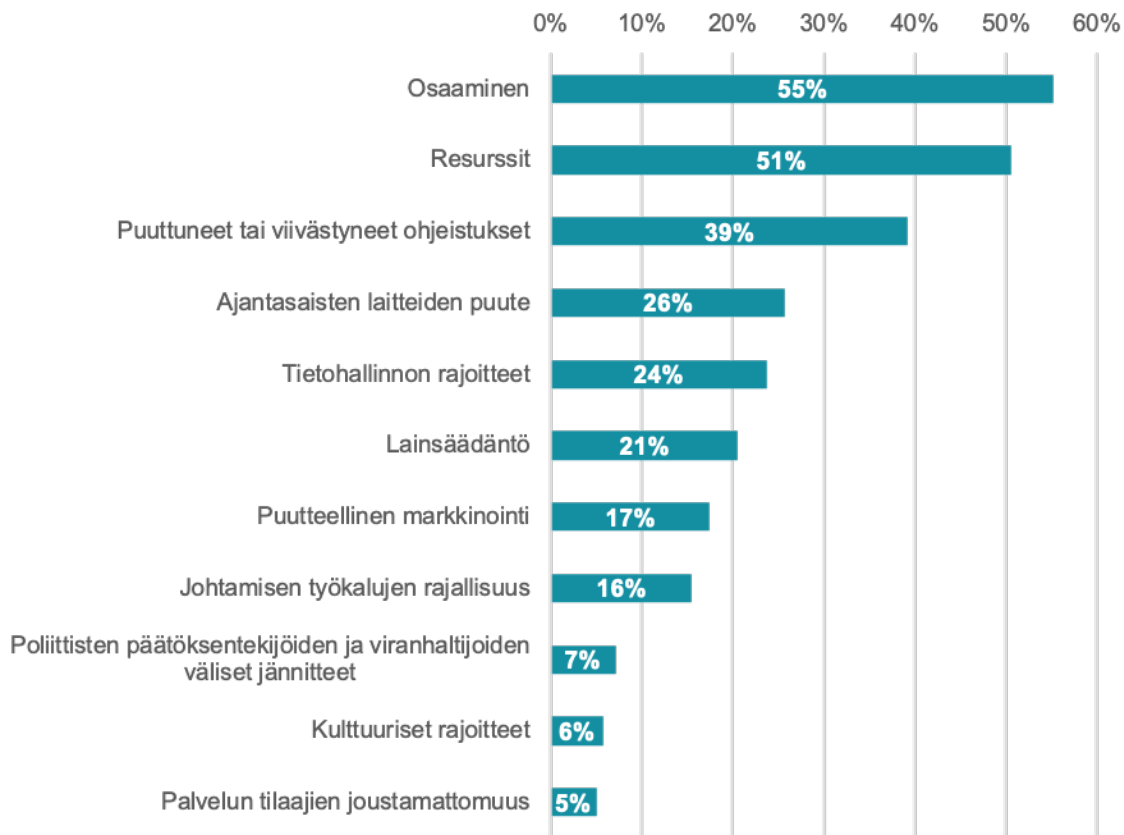
4.3.3 Koronavastatoimien esteet ja mahdollistajat

Yli puolet vastaajista katsoo toiminnan vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnittelun ja käyttöönoton esteiden ja hidasteiden liittyneen osaamiseen ja resursseihin (kuvio 13). Lähes 40 % pitää esteinä ja hidasteina puuttuneita tai viivästyneitä ohjeistuksia.

”Kun kaikki eivät osanneet digityövälineitä käyttää, tuli alussa palautetta, että ’kuuluuko tämä muka minun työnkuvaani’.” (Ryhmähaastattelu: kunnan nuorisotyö)

”Pienempien kuntien kanssa tekemisessä näkyi osaamisen näkökulma, erityisesti digilustoissa. Joissain kunnissa digityötä oltiin tehty jonkin verran, toisissa ei ollenkaan. Täytyi omaksua työmuoto, jota ei ollut koskaan tehnyt aiemmin. Vaati omalta mukavuusalueelta poistumista. Siihen vaikutti myös se, että nuorisotyöntekijät tekevät töitä yksin ja ei ole työparia.” (Ryhmähaastattelu: kunnan nuorisotyö)

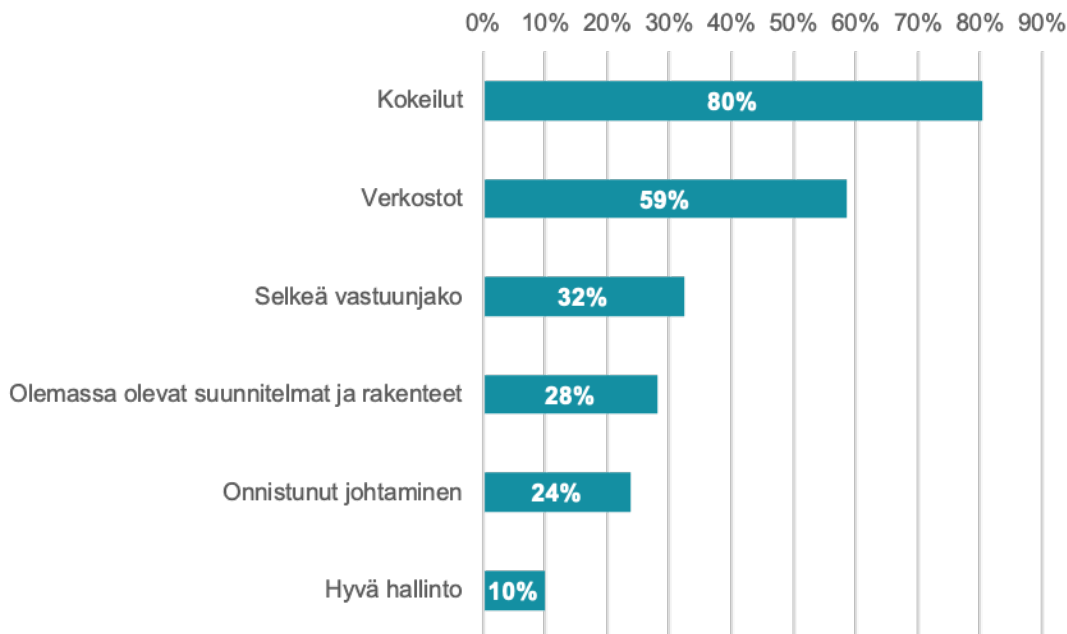
Mitä esteitä ja hidasteita liittyi vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnitteluun ja käyttöönottoon?

Kuvio 13. Mitä esteitä ja hidasteita liittyi vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnitteluun ja käyttöönottoon? (n = 618)

Kyselyn vastaajien mukaan keskeisiä vaihtoehtoisen toiminnan käyttöönottoa edistäneitä tekijöitä olivat kokeilut ja verkostot. Noin kolmasosa vastaajista totesi, että myös selkeällä vastuunjaolla on ollut edistävä vaikutus (kuvio 14).

Mitkä tekijät edistivät käyttöönottoa?

Kuvio 14. Mitkä tekijät edistivät käyttöönottoa? (n = 631)

Keskeinen nuorisotyön toimijoita vaihtoehtoisten toimintamuotojen suunnittelussa ja käyttöönotossa edesauttanut asia paikantuu työorganisaatiossa ennen koronaa vallinneeseen joustavaan työkuulttuuriin, mikä nousee esille ryhmähaastatteluissa. Erityisesti työn organisoinnin, työn johtamisen ja johdon tuen ennen koronapandemiaa koettiin toimivan myös kriisitilanteessa. Johdon tuki nähdään onnistuneen toiminnan taustatekijänä myös koronatilanteen aikana. Nuorisotyöntekijöiden onnistumisia koronatilanteen aikana yhdistää heidän vahva ratkaisukeskeinen työskentelytapansa ja itsensä johtaminen.

”Ne organisaatiot, mitkä ovat olleet jo ennestään joustavia ja missä johtamista viety vertikaaliselle tasolle, niin ovat pärjänneet tässä tilanteessa huomattavasti paremmin. Jäykät organisaatiot ovat olleet enemmän helisemässä. Jos työntekijäluottamus ja -vastuu toimii ja on saanut johtaa itseään, tehdään myös nopeampia ja parempia ratkaisuja.” (Ryhmähaastattelu: etsivä nuorisotyö)

”Joustavuus tuo myös muuta resilienssiä organisaatiolle, se vaikuttaa myös kriisistä selviytymiseen.” (Ryhmähaastattelu: etsivä nuorisotyö)

Lisäksi koronatilanteen aikana syinä onnistumisiin nähtiin työntekijän hyvät omat verkostot, luottamus työkavereihin ja omaan ammatilliseen osaamiseen. Nuorten kanssa työtä tekevien asiantuntijoiden oma hyvinvointi ja jaksaminen vaikuttivat merkittävästi kykyyn reagoida koronan tuomiin haasteisiin ja muutoksiin toiminnassa. Vahvuutena koronatilanteessa toimimiseen pidettiin oman ja taustaorganisaation fokuksen säilymistä

alan perustehtävässä, nuoren kohtaamisessa. Vuorovaikutustyön ja nuoren kohtaamisen tavat jäsennettiin myös muuttuneessa tilanteessa nuorisotyön arvoperustan ja perustehtävän kautta.

”Näen sen niin, että tahtotila ratkaisee ja olemme aidosti nuorista kiinnostuneita. Jos ymmärtää sen ajattelun, että teemme yleensä voitavamme, niin ei ole hirveästi merkitystä menetelmillä. Kunhan saadaan keskusteluyhteys ja sen hetken tukeminen. Olemme vakavasti nuoren tukena menetelmistä riippumatta.” (Ryhmähaastattelu: nuorten työpajat)

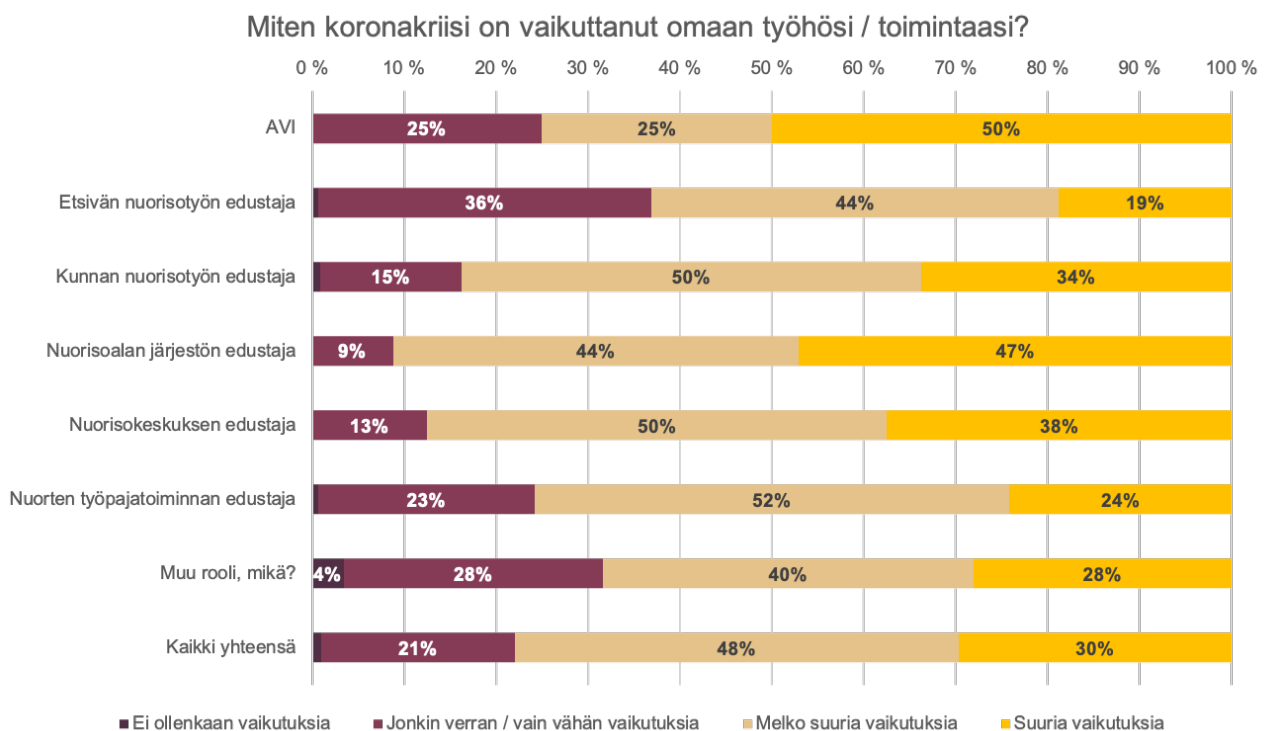
Löydös on samankaltainen eurooppalaisesta RAY COR -selvityksestä saatujen tulosten kanssa, joiden mukaan koronaviruspandemia on vaikuttanut nuorisotyön osa-alueista vähiten nuorisotyön arvoihin (RAY-COR, Survey 2020.)

4.4 Muutokset nuorisotyön ja -toiminnan tekemisen tavoissa

Alalla on tapahtunut digiloikka. Verkossa tapahtuvan työn ja toiminnan määrä on kasvanut merkittävästi, ja erilaiset digitaaliset alustat ja välineet on otettu laajassa mitassa käyttöön. Toiminta on laajentunut perinteisten miljöiden ulkopuolelle.

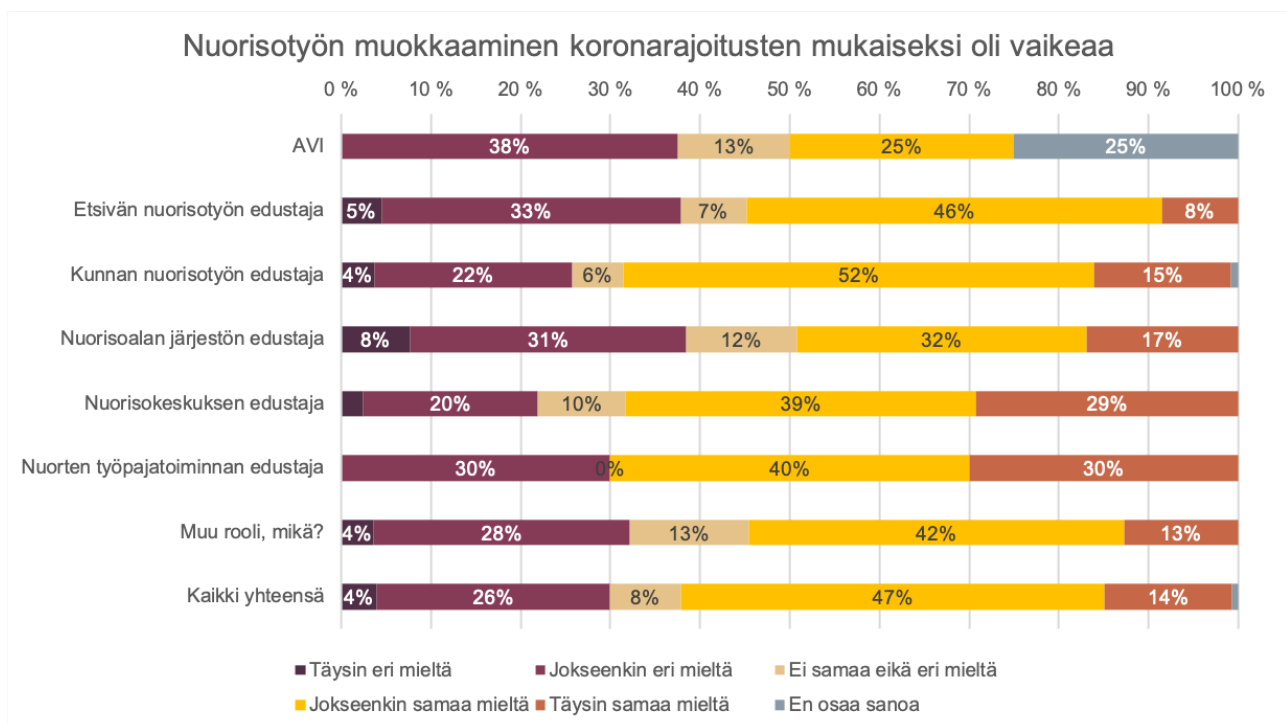
Toiminnan uskotaan jatkuvan uudessa normaalissa niin sanottuna hybridimallina, jolla viitataan kasvokkaisen toiminnan ensisijaisuuteen, jota tuetaan erilaisilla verkossa tapahtuvilla työmuodoilla ja digitaalisten alustojen hyödyntämisellä.

Kyselyn aineiston perusteella koronakriisi on vaikuttanut lähes jokaisen vastaajan omaan työhön ja toimintaan, ja vaikutukset ovat olleet pääsääntöisesti merkittäviä. Vain yksi prosentti kyselyn vastaajista totesi, että koronakriisillä ei ollut lainkaan vaikutusta, kun taas 73 prosenttia vastaajista totesi koronakriisillä olleen melko suuria tai suuria vaikutuksia omaan työhön tai toimintaan (kuvio 15).

Kuvio 15. Miten koronavirushiiri on vaikuttanut omaan työhösi / toimintaasi? (n = 774)

Vaikka nuorisotoimiala reagoi koronavirushiiriin ketterästi ja nopeasti, on korona tuottanut myös haasteita. Yli puolet vastaajista totesi olevansa joksienkin tai täysin samaa mieltä siitä, että nuorisotyön muokkaaminen koronarajoitusten mukaiseksi oli vaikeaa (kuvio 16).

Kuvio 16. Nuorisotyön muokkaaminen koronarajoitusten mukaiseksi oli vaikeaa. (n = 774)

Kaiken kaikkiaan nuorten kanssa tapahtuva toiminta on muuttunut merkittävästi. Lähes kaikki vastaajat totesivat, että käytetyissä menetelmissä on tapahtunut ainakin jonkinlaisia muutoksia koronakriisin aikana. Myös toiminnan paikoissa ja tiloissa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Vain 14 prosenttia vastaajista totesi, että paikat ja tilat eivät ole ollenkaan muuttuneet. Sama pätee myös toiminnan aikoihin, työvälineisiin sekä työmuotojen painopisteisiin.

Osana kyselyä selvitettiin, minkä ja millaisten muutosten nuorisotoimialan asiantuntijat arvelevat jäävän voimaan. Vastaajien mukaan keskeisin pysyvä muutos on alan digitalisaation voimakkaan kiihtymisen tuottamat tulokset, joihin katsotaan kuuluvan uusia toiminnan muotoja, uusia verkkoympäristöjä, etätyötä ja digitaalisia välineitä. Monet vastaajat uskovat myös, että jalkautuvan työn lisääntyminen ja sen kasvanut merkitys jää osaksi toimintaa. Myös hygienian kasvaneella merkityksellä uskotaan olevan vaikutusta koronakriisin jälkeisessä ajassa.

Lisäksi kysyttiin, millaisten muutosten vastaajat arvioivat palaavan normaaliin. Vastausten keskeinen teema oli, että toiminta, kohtaaminen ja tilojen käyttö palaavat monilta osin ennalleen alan digitaalisesta kehityksestä huolimatta. Uusien digitaalisten käytäntöjen ja verkkotoiminnan uskotaan jatkuvan perinteisen toiminnan rinnalla soveltuvien osin hybridimallina.

Osana kyselyä oli myös kokoava kysymys, jolla selvitettiin, millaisia vaikutuksia koronakriisillä tulee vastaajan mielestä olemaan kaiken kaikkiaan nuorisotoimialaan. Tämän kysymyksen vastaukset hajaantuivat temaattisesti aiempia avokysymyksiä enemmän, mutta tästä huolimatta vastaajat arvioivat alan keskeiseksi muutokseksi digiloikan myös tämän kysymyksen kohdalla. Monissa vastauksissa uskottiin, että arvostus ja ymmärrys alan tärkeydestä nousevat. Toinen keskeinen aineistossa käsitelty muutos on nuorten pahoinvoinnin ja syrjäytymisen lisääntyminen. Tämän uskotaan heijastuvan alaan kohdennetun työn lisääntymisenä sekä yleisesti työmäärän lisääntymisenä.

Kaikissa ryhmähaastatteluissa kuvaillaan jollain tapaa alan digitalisaation nopeaa kiihtymistä koronakriisin aikana. Koronapandemia on mahdollistanut uusia toiminnan muotoja, ja on oivallettu entistä paremmin, että toiminnan miljöitä voivat olla muutkin kuin perinteiset nuorisotalot ja muut toimitilat, kun toimintaa on yhä laajemmin siirretty verkkoon ja kaduille.

Moni haastateltavista uskoo, että ainakin osa digitaalisista työkaluista jää osaksi nuorisotyön ja -toiminnan arkea myös tulevaisuudessa. Samalla kuitenkin tunnistetaan niin työntekijöiden kuin nuortenkin suuri tarve fyysiselle kohtaamiselle, mitä ei ole täysin mahdollista korvata verkossa tapahtuvalla toiminnalla. Useimmat haastateltavista

ovat samalla linjalla kyselyn tulosten kanssa ja uskovat, että jatkossa toiminnassa tullaan toteuttamaan jonkinlaista hybridimallia.

Lisääntynyt verkostoyhteistyö on ollut toimijoille suuri voimavara, ja sen toivotaan pysyvän jatkossakin hyvällä tasolla. Etäkokouskäytänteet jäävät monien haastateltavien mukaan voimaan myös koronan jälkeen. Yhteistyökumppaneiden tapaaminen kasvotusten nähdään kuitenkin myös arvokkaana, sillä esimerkiksi etsivässä nuorisotyössä matalan kynnyksen keskustelut koulukuraattoreiden tai opinto-ohjaajien kanssa ovat tärkeitä.

Erityisesti erilaiset yhteydenpitokanavat, kuten Discord ja WhatsApp, nousivat keskusteluissa esille, ja niitä tullaan hyödyntämään myös jatkossa. Koronapandemia on lisännyt toimijoiden valmiutta opetella uusia käytänteitä, toimia ketterästi ja käyttää mielikuvitusta toiminnan kehittämisessä.

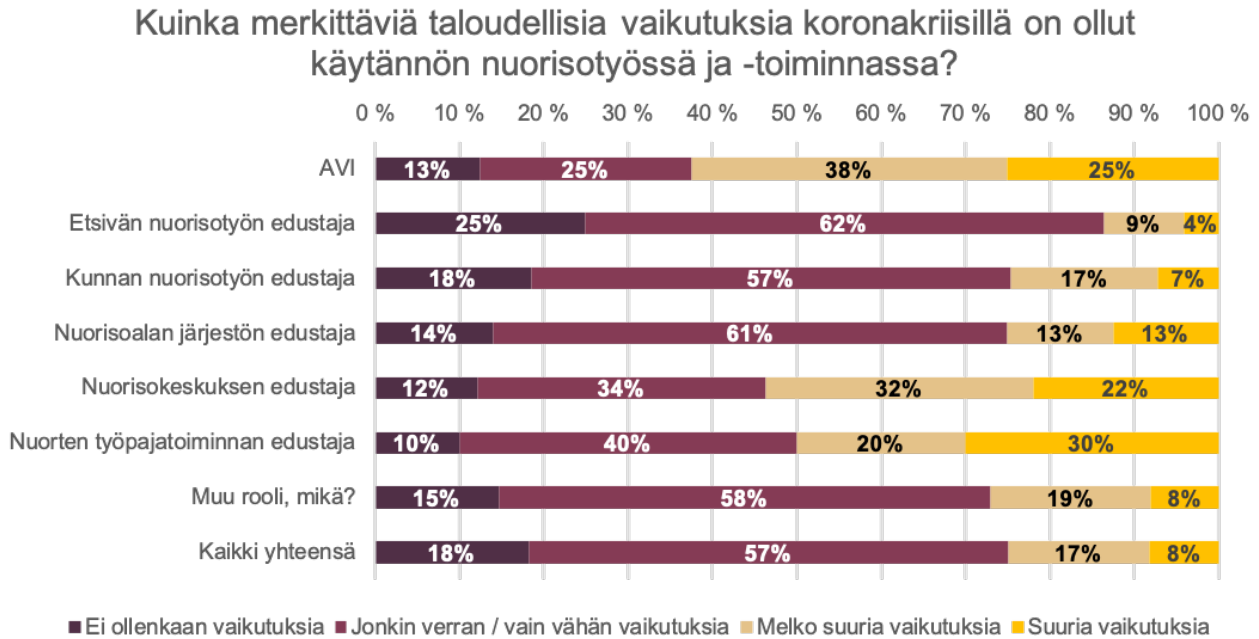
4.5 Taloudelliset vaikutukset käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa

Koronakriisin taloudelliset vaikutukset käytännön nuorisotyöhön ja -toimintaan arvioitiin kokonaisuudessaan verrattain vähäisiksi. AVIn, nuorisokeskusten ja nuorisotoimialan järjestöjen edustajat arvioivat vaikutukset suuremmiksi kuin muiden vastaajaryhmien edustajat.

Kuntien omilla päätöksillä on ollut vaikutusta siihen, miten taloudelliset vaikutukset ovat näkyneet käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa. Kunnasta riippuen resurssit ovat saattaneet lisääntyä, pysyä samana tai vähentyä. Väliaikaiset lisäresurssit on nähty erittäin merkittäviksi ja tarpeellisiksi.

Alan taloudellisten toimintaedellytysten tulevaisuuskuva on ristiriitainen. Koronan jälkihoidon ennustetaan lisäävän nuorisotoimialan resurssien tarvetta. Samaan aikaan rahoituksen jatkuvuuteen sisältyy merkittäviä riskejä esimerkiksi Veikkauksen voittovarojen pienentyessä.

Kyselyn perusteella koronakriisin taloudelliset vaikutukset ovat olleet käytännön nuorisotyön ja -toiminnan näkökulmasta verrattain vähäisiä. Eri toimijaryhmien arviot poikkeavat kuitenkin toisistaan jonkin verran. Erityisesti AVIn, nuorisotoimialan järjestöjen sekä nuorisokeskusten edustajat arvioivat vaikutukset keskimääräistä suuremmiksi (kuvio 17).

Kuvio 17. Kuinka merkittäviä taloudellisia vaikutuksia koronakriisillä on ollut käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa? (n = 770)

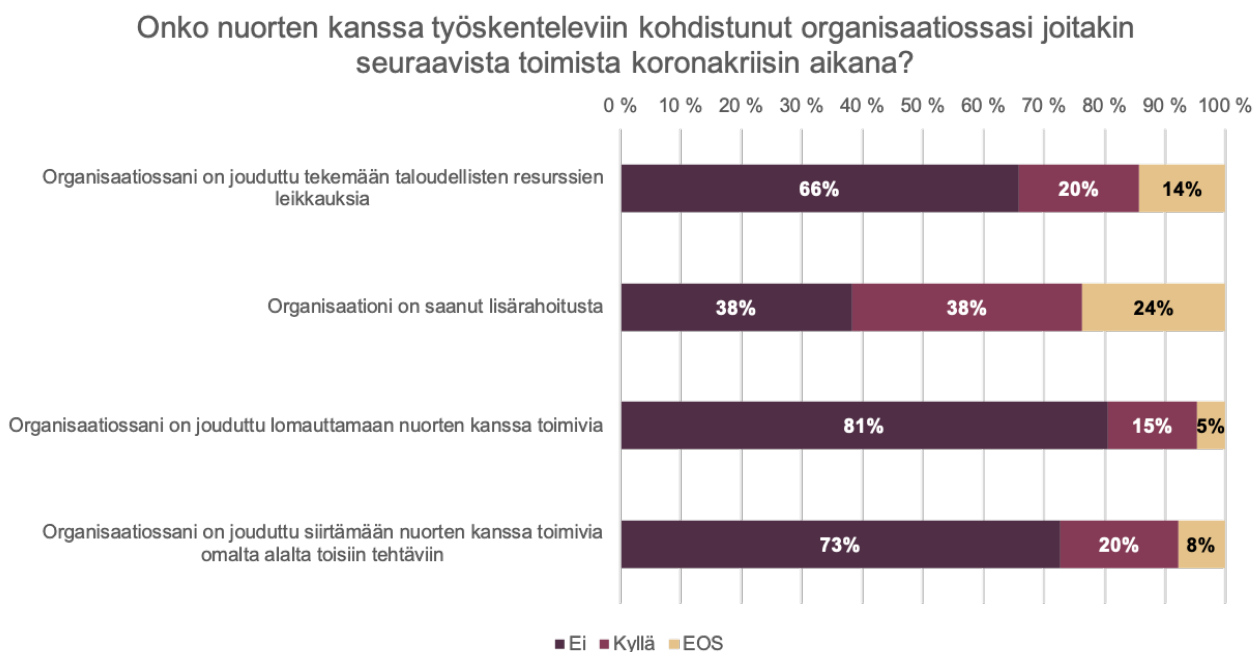
Kyselyssä tarkennettiin kuvaa taloudellisista vaikutuksista avokysymyksellä, jonka avulla selvitettiin, millaisia vaikutuksia koronakriisillä on ollut vastaajien mielestä käytännön nuorisotyöhön ja -toimintaan taloudellisesta näkökulmasta. Avovastausten keskeinen teema on se, että koronakriisin takia toimintoja on jouduttu perumaan ja sulkemaan, minkä seurauksena kulut ovat vähentyneet ja rahaa on saattanut jäädä käyttämättä tai sen käyttäminen on voinut olla haastavaa. Joissain vastauksissa kuvaillaan tämän johtuvan esimerkiksi jäykästä budjettirakenteesta. Muutamissa vastauksissa kerrotaan, että vaikka perinteiset kustannukset ovat pienentyneet, on koronan myötä syntynyt myös uusia kuluja. Tällaisia ovat esimerkiksi erilaiset hygieniatarvikkeet ja verkossa tapahtuvan työskentelyn edellyttämät laitteet ja ohjelmistot. Tällöin tilanne on saattanut olla se, että tulot ja menot ovat olleet kutakuinkin koronakriisiä edeltävällä tasolla ja pelkästään kirjanpidollisessa mielessä koronalla ei ollut havaittavaa vaikutusta toiminnan talouteen.

Koronakriisistä on seurannut myös haasteita. Kyselyn vastauksissa todetaan koronakriisin johtaneen esimerkiksi lomautuksiin. Mainintoja tulee kaikista vastaajaryhmistä, joskin ne ovat lähinnä yksittäisiä kommentteja. Joissain kunnissa henkilöstöä on myös siirretty toisiin tehtäviin. Aineiston perusteella lomautuspäätöksillä ei ole vahvaa yhteyttä kunnan maantieteelliseen sijaintiin tai muihin taustatekijöihin kuten kunnan kokoon.

Osassa vastauksissa kerrottiin suorista leikkauksista, joiden johdosta rahaa on ollut käytettävissä vähemmän. Budjetin pienenemiseen on voinut vaikuttaa myös tulojen väheneminen, joka on johtunut esimerkiksi osallistujamäärien pienenemisestä ja

tapahtumien sulkemisesta. Joissain vastauksissa resurssien vähenemistä pidetään uhkana erityisesti tulevaisuudessa. Mahdollinen uhkakuva liittyy esimerkiksi siihen, että kunnat tekevät vähentyneistä kuluista sellaisen johtopäätöksen, että nuorisotoimialan budjettia on mahdollista leikata. Toisaalta tulevaisuuteen liitetään myös ajatus resurssien ja tarpeen välisen suhteen muutoksesta. Vaikka resurssit pysyvät samana, palvelutarpeen ennakoitaan lisääntyvän ja koronakriisin jälkihoidon kestäväen nuorten kohdalla vielä useita vuosia. Muutamissa vastauksissa kuvaillaan, että rahaa on ollut käytössä aiempaa enemmän erillisten korona-avustusten vuoksi.

Leikkausten, lisärahoituksen, lomautusten ja henkilöstön siirtojen mittakaavaa on mahdollista havainnollistaa määrällisellä aineistolla (kuvio 18), jonka perusteella negatiiviset taloudelliset vaikutukset eivät koske enemmistöä vastaajista. Eri vastaajaryhmistä nuorisojärjestöt ovat joutuneet tekemään useimmin taloudellisten resurssien leikkauksia (42 %) sekä lomauttamaan nuorten kanssa toimivia (30 %). Huomionarvoista on, että varsin monet (24 %) vastaajista eivät osanneet sanoa, onko heidän organisaationsa saanut lisärahoitusta.

Kuvio 18. Onko nuorten kanssa työskenteleviin kohdistunut organisaatiossasi joitakin seuraavista toimista koronakriisin aikana?

Kyselyllä selvitettiin myös, mitä vastaajat tekisivät mahdollisilla toimintaan osoitetuilla lisäresursseilla. Vastausten keskeinen teema on erilaiset satsaukset toimintaan ja palveluihin. Useassa vastauksessa käsitellään uusien työntekijöiden palkkaamista tukemaan nykyisiä toimintoja ja nuorten kohtaamista. Spesifeistä työmuodoista käsitellään erityisesti koulunuorisotyötä sekä jalkautuvaa työtä. Näiden lisäksi

vastaukset käsittelevät muun muassa verkossa tehtävää työtä, mielenterveyspalveluja, etsivää nuorisotyötä, erityisnuorisotyötä ja työpajatoimintaa. Toiminnan ja palveluiden profiilia käsittelevissä vastauksissa viitataan esimerkiksi ennaltaehkäisyyn ja matalan kynnyksen toimintoihin. Lisäksi viitataan myös nuorten harrastusten mahdollistamiseen ja tapahtumiin. Kaiken kaikkiaan resursseilla kehitettäisiin ja turvattaisiin toimintaa eri tavoin.

Ryhmähaastatteluissa spekulointiin resurssien mahdollista kohdentamista tulevaisuudessa, ja tämän esitettiin olevan epävarmalla pohjalla. Esimerkiksi rahoituksen kohdentuminen erilaisten toiminnan muotojen välillä ei näyttäydä selkeänä. Väliaikaiset ja lisätyt resurssit koulujen korona-avustuksina on nähty erittäin merkittäviksi ja tarpeellisiksi. Etsivälle nuorisotyölle ja työpajoille myönnetty valtionavustus auttoi kriisistä selviytymiseen.

Haastattelujen perusteella kaikki kunnat eivät tarttuneet mahdollisuuteen palkata koronalisällä etsiviä nuorisotyöntekijöitä, vaikka kunnissa olisi ollut tarvetta uusille työntekijöille. Rahoitusta ei haettu, koska omarahoitusosuus on monelle kunnalle liian korkea. Koronarahoituksella palkattiin kokonaisuudessaan 50 uutta etsivää nuorisotyöntekijää.

Veikkauksen tulevaisuutta ja sen vaikutusta rahoitukseen käsiteltiin myös nuorisojärjestöjen ja hallinnon ryhmähaastatteluissa. Koronakriisi vaikutti merkittävästi Veikkauksen voittovaroihin.²²

Muutamissa maakunnissa koettiin merkittäviä haasteita, kun kunnat, aikuissosiaalityön viranomaiset tai sote-kuntayhtymät eivät halunneet tukea tai tilata työpajojen järjestämää etävalmennusta tai järjestäjätahot eivät mahdollistaneet vaihtoehtoisia toteutustapoja. Tämä pudotti asiakkaita palveluiden ulkopuolelle. Se haastoi myös palveluntuottajina toimivien työpajojen taloutta, kun palvelut olivat kokonaan keskeytyneinä. Koronakriisi vaikutti merkittävästi nuorisokeskusten kävijämääriin, ja vapautuvia resursseja (erityisesti työaikaa) on kohdistettu esimerkiksi hankekehitystyöhön.

Osalle nuorisojärjestöistä on koronakriisin myötä myönnetty lisärahoitusta kuntien ja valtion toimesta. Pääsääntöisesti nähtiin, että rahoittajat ovat olleet joustavia ja viestineet järjestökentälle selkeästi.

²² ks. myös [Veikkauksen tulos laski viime vuonna merkittävästi koronaepidemian vuoksi. Uutiset ja tiedotteet. Veikkaus Oy.](#)

Ministeriön ja AVlen viranhaltijat kokivat ryhmähaastatteluissa, että mielikuva heistä on ollut byrokraattinen ja kankea, mutta he kokivat nopeasti onnistuneensa tuomaan rahoitusvälineet nuorisotoimialalle. Valtionavustusten määräaikoja jatkettiin, ja joustettiin tarvittaessa.

On kuitenkin huomioitava, että työpajakentän palveluntuottajat olivat lisärahoituspäätösten väliinputoajia. Tilaaajan keskeyttäessä palvelut, monien työpajojen talous kriisiytyi, mutta lisärahoituksesta ei ollut tässä tilanteessa apua, koska valtionavustuksia ei ole tarkoitettu liiketoiminnan tappioihin²³. Korona vaikutti merkittävästi markkinoilla toimiviin säätiö- ja yhdistysmuotoisiin työpajoihin. Kunnallisiin työpajoihin vaikutukset eivät olleet niin suuria.

4.6 Nuorisotyön ja -toiminnan rooli nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen

Nuorisotoimialalla työskentelevät toimivat kohtaamisen ammattilaisina ja turvallisina aikuisina, jotka tarjoavat nuorille tukea, tiloja ja paikkoja tekemiseen ja kohtaamiseen sekä apua ja tukea eri elämäntilanteissa.

Alan resurssien turvaaminen ja mahdollinen lisääminen nähdään keinona turvata alan kyky toimia nuorten hyvinvoinnin tukena pandemian jälkeen.

Nuorisotoimiala toimii usein eräänlaisena sillanrakentajana eri toimijoiden ja toimintojen välillä. Samalla ala tuo esiin ja ylläpitää nuorten näkökulmaa (nuori toiminnan keskiössä) sekä ohjaa ja tukee nuorten palveluihin ohjautumista.

Nuorisotoimialan rooli nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen on vastaajien mukaan tärkeä ja keskeinen. Alan rooli ilmenee esimerkiksi nuorten kohtaamisena, joka on olennainen osa toimintaa. Toiseksi keskeiseksi rooliksi vastaajat nostavat turvallisena aikuisena toimimisen, joka kytkeytyy osaltaan nuorten kohtaamisen teemaan. Kohtaamiseen liitetään myös nuorisotoimijoiden tarjoamat paikat ja tilat, jotka mahdollistavat nuorille tapaamiset toisten nuorten kanssa.

Vastauksissa käsitellään myös alan resursseja, joiden turvaaminen ja mahdollinen lisääminen esitetään keinoksi turvata alan kyky toimia nuorten hyvinvoinnin tukena pandemian jälkeen. Muutamissa vastauksissa nostettiin esiin yhteistyön merkitys osana nuorten tukemista. Vastauksissa puhuttiin muun muassa monialaisesta yhteistyöstä ja spesifisti oppilaitos- ja kouluyhteistyöstä. Lisäksi nuorisotoimiala tukee nuorten

²³ ks. myös oikeusapulaismiehen ratkaisu yhdistysten ja säätiöiden sulkemisesta Business Finlandin häiriörahoitustuen ulkopuolelle. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/3843/2020>

elämänhallintaa ja ohjaa heitä tarvittaessa oikeanlaisten palveluiden piiriin tarvittaessa, palvelun näin nuorten tarpeita.

Muutamissa vastauksissa hahmotellaan nuorisotyön roolia suhteessa julkiseen palveluvalikoimaan ylipäätään, ja ala asemoidaan erityisesti ennaltaehkäisevään rooliin, joka tukee nuoria erilaisissa tilanteissa. Ennaltaehkäisevä näkökulma tulee esiin kaikkien muiden vastaajaryhmien paitsi AVI:n ja nuorisokeskusten edustajien vastauksissa. Ennaltaehkäisevä tuki liitetään esimerkiksi syrjäytymisen ehkäisyyn. Nuorisotoimijoiden fyysisellä läsnäololla kerrotaan olevan edelleen merkitystä, vaikka koronakriisin aikana palveluita ja toimintaa on tehty enenevissä määrin verkkoympäristöissä. Alan nähdään myös toimivan tukena siirryttäessä uuteen normaaliin, jossa nuorilla on kasvava tarve tekemiselle ja yhteisöllisyydelle.

Useissa ryhmähaastatteluissa käsiteltiin nuorisotoimialan toimijoiden tärkeää roolia siiloutuneessa palveluverkostossa: nuorisotoimiala toimii usein eräänlaisena sillanrakentajana ja tuo esiin ja ylläpitää nuorten näkökulmaa sekä ohjaa ja tukee nuoria eri elämäntilanteissa. Nuorisotoimialan toimijat tekevät yhteistyötä laajasti eri sektoreiden toimijoiden kanssa eri hallinnon ja toiminnan tasoilla.

Eri nuorisotoimialan toimijoista erityisesti etsivän nuorisotyön katsotaan tarjoavan nuorille kokonaisvaltaista ja rinnalla kulkevaa tukea sekä ohjaavan nuoria tarvitsemiinsa monialaisiin palveluihin. Myös työpajoilla nähdään olevan keskeinen rooli paljon tukea tarvitsevien nuorten ohjaamisessa koulutukseen, työhön ja muihin palveluihin. Nuorisokeskusten ryhmähaastatteluissa nähtiin, että pandemian jälkeen nuorisokeskusten painopiste saattaa olla nykyistä vahvemmin sosiaalisessa vahvistamisessa.

4.7 Tulevaisuuden varautuminen ja julkisen hallinnon lisätoimet

Osana koronakriisin jälkihoitoa on syytä hahmottaa varautumisen kokonaisuutta ja selkeyttää eri toimijoiden välisiä suhteita, ja tätä kautta huomioida nuorisotoimialan toimijoiden rooli osana kokonaisuutta. Alan resurssien turvaaminen mahdollistaa pitkäjänteisen kehittämisen ja tukee mahdollisten riskien ennakointia tulevaisuudessa.

Osana koronakriisiä tapahtuneen alan digiloikan tuottamaa osaamista tulee ylläpitää, ja hyviä käytäntöjä tulee jakaa eteenpäin. Uudet toiminnan muodot ja työskentelyn tavat tulee sovittaa osaksi toimintaa uudessa normaalissa, jonka toivotaan painottuvaan aitoon kohtaamiseen ja lähipalveluihin (ns. hybridimalli).

Alan kehitystä voidaan tukea panostamalla monialaiseen toimintaan sekä koulutuksen erilaisiin muotoihin. Julkishallinnollisten toimijoiden tulee tehdä määrittelytyötä ja käydä aktiivista keskustelua nuorisotoimialan keskeisistä piirteistä alan ymmärryksen ja arvostuksen lisäämiseksi.

Kyselyssä selvitettiin, mitkä ovat vastaajien mielestä keskeisimpiä oppeja korona-ajalta varauduttaessa vastaaviin pandemioihin tulevaisuudessa. Vastauksissa tärkeimpänä näyttäytyy toimialan resilienssi (mukautuminen ja sopeutuminen). Nuorisotoimiala on ollut kyvykäs mukautumaan koronakriisin vaatimuksiin nopeasti, ja tällainen orientaatio nähdään kriittisenä vastaavissa tilanteissa myös jatkossa. Osana tätä kokonaisuutta pidettiin erityisesti tärkeänä ennakointia, joka liittyi esimerkiksi riskien arviointiin ja valmiisiin suunnitelmiin. Tärkeänä oppina nähtiin myös toiminnan ja työskentelyn uudet muodot ja tavat, jotka kiteytyvät erityisesti alan digiloikkaan, jonka tuomat mahdollisuudet tulisi huomioida myös alan ennakointityössä sekä erilaisissa suunnitelmissa.

Vastauksissa korostui myös, että uudet toiminnan ja työskentelyn muodot edellyttävät nuorisotoimialan toimijoilta myös uudenlaista osaamista sekä jossain määrin myös laitteistoa. Osana koronakriisiä kertynyttä osaamista tulisi pitää yllä, jakaa eteenpäin ja kehittää edelleen, mikä tukee alan varautumista vastaaviin tilanteisiin tulevaisuudessa. Vastausten mukaan koronakriisi on korostanut aidon kohtaamisen merkitystä ja alleviivannut kohtaamista yhtenä nuorisotoimialan toiminnan tärkeimmistä sisällöistä. Palveluita käsittelevissä vastauksissa ei esimerkiksi lähipalveluiden korvaamista täysin etäpalveluilla pidetty mahdollisena. Vastaajien mielestä tietty palvelutaso pitäisi pystyä takaamaan nuorille myös jatkossa.

Koronakriisi on vastaajien mukaan valaissut nuorisotoimialan ohjauksen ja julkisen kriisijohtamisen kehittämiskohteita laajemmin. Tämä liitettiin esimerkiksi toimivaan yhteistyöhön eri hallinnonalojen ja ammattisektoreiden välillä sekä selkeään viestintään ja tiedottamiseen. Tiedottaminen on ollut paikoin poukkoilevaa ja ohjeistukset epäselviä tai tulleet viiveellä. Suurimassa osassa ohjeistusta ja tiedottamista käsitteleviä vastauksia ei eritellä, minkä tahon tai tason tiedottamisesta on kyse. Muutamassa vastauksessa epäselvyys kuitenkin liitetään valtionhallintoon, ministeriöön (mainitsematta mitään ministeriötä nimeltä) tai aluehallintovirastoon. Muutamassa vastauksessa toisaalta myös keuhutaan AVIn ohjeistusten selkeyttä.

Myös alan sisäisillä ja jo käytössä olleilla yhteistyöverkostoilla on ollut merkitystä koronakriisiin sopeutumisessa. Vastaajat toteavat myös, että alan jatkuva kehittäminen ylipäätään on tärkeää ja tukee vastaaviin tilanteisiin varautumista. Eri toimijoiden resurssien turvaaminen nähdään yhdeksi tavaksi lisätä alan kykyä kehittyä ja toimia ennakkoiden.

Kokeilumyönteinen ajattelu ja sen näkyminen käytännön toiminnassa nostettiin esiin yhtenä koronakriisiin sopeutumista edistävänä toimintatapana. Rohkea heittäytyminen ja uusien tapojen kokeileminen on johtanut koronakriisin aikana monien toimivien uusien käytäntöjen löytämiseen ja kehittämiseen. Muutamissa vastauksissa kerrottiin myös, että hygienian merkitys tulee korostumaan myös koronakriisin jälkeen.

Kyselyssä selvitettiin, millaisia julkisen hallinnon lisätoimia vastaajien mielestä tarvitaan nuorisotyön ja -toiminnan tueksi tulevaisuudessa. Suurin osa vastauksista käsitteli nuorisotoimialan resursointia. Toisaalta toivottiin nykyisten resurssien turvaamista ja toisaalta niiden lisäämistä. Tällä viitattiin muun muassa alan rahoitukseen ja henkilöstömäärään sekä toisaalta näiden yhteyteen: suurempi rahoitus mahdollistaisi lisähenkilöstön palkkaamisen sekä palkkatason korottamisen. Useat vastaukset käsittelivät palveluita, joskin myös tällä teemalla on kytkös rahoitukseen. Palveluita koskevista vastauksista käsiteltiin palveluiden painotusta ja aikajännettä. Ennaltaehkäisevillä palveluilla nähdään olevan merkitystä, ja nuorisotoimialan toiminnan suhdetta muihin palveluihin pohdittiin. Koronakriisin kärjistävät ongelmat vaativat vastausten perusteella satsausta esimerkiksi mielenterveyden, päihdehuollon ja oppilashuollon palveluihin.

Rahoituksen osalta vastauksissa pohdittiin myös rahoituksen muotoja ja aikajännettä. Muutamissa vastauksissa esitettiin, että rahoituksen tulisi olla nykyistä jatkuvampaa ja pitkäjänteisempää.

Vastaajat pitivät yhteistyötä tärkeänä; julkisen hallinnon tulisi tukea erilaisten yhteistyöverkostojen ja -muotojen kehittämistä. Nuorisotoimialalla nähtiin olevan luonteva yhdyspinta monialaisessa yhteistyössä esimerkiksi mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä oppilaitosten ja koulujen kanssa.

Useassa vastauksessa käsiteltiin alan arvostusta, joka voi ilmetä eri tavoin. Hallinto voi osoittaa arvostusta nuorisotoimialaa kohtaan esimerkiksi erilaisilla tukitoimilla ja rahoituksella, mutta kyse on myös kokemuksellisesta asiasta. Vastausten perusteella on joka tapauksessa pääteltävissä, että monien toimijoiden mielestä alan arvostus ei ole tällä hetkellä riittävää. Valtiolle esitettiin myös toive nykyisen koulutustarjonnan kehittämisestä, millä voidaan varmistaa osaavien työntekijöiden saatavuus sekä tukea alan kykyä pysyä mukana yhteiskunnan muutoksessa. Koulutuksen kehittäminen voisi kohdistua esimerkiksi olemassa olevaan peruskoulutukseen, matalan kynnyksen lisäkoulutuksiin alan ammattilaisille sekä erityisesti esimiehille suunnattuun johtamiskoulutukseen.

Julkishallinnon toivottiin myös osallistuvan alan määrittelytyöhön ja ottavan jopa eräänlaista johtajuutta kokonaisvaltaisessa keskustelussa nuorisotoimialan olemuksesta.

Satsauksia kehittämistoimintaan käsitellään muutamissa vastauksissa, joiden yhteydessä kehittämisellä tarkoitetaan esimerkiksi moniammatilliseen toimintaan, digitaaliseen työskentelyyn, verkossa tapahtuvaan toimintaan, arviointiin sekä koko julkisen palveluvalikoiman kehittämiseen liittyvää työtä.

Ryhmähaastatteluiden perusteella erityisesti tulevien kriisien ennakointi sekä alan riittävä resursointi ovat tärkeitä tulevaisuuteen varautuessa. Käytännössä ennakointi kiinnitetään useissa puheenvuoroissa suunnitelmaan tulevaisuuden varalle, ja koronakriisin voikin tulkita herättäneen alalla aiempaa suuremman kiinnostuksen ja tarpeen varautumiseen. Jotkin toimijat ovat esimerkiksi aktiivisesti kirjanneet korona-ajan käytäntöjä ja oppeja ylös tulevaisuuden varalle.

5. Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Tässä selvityksessä tarkasteltiin koronan vaikutuksia nuorisotoimialaan. Selvityksessä kerättiin kattavasti tietoa nuorisotoimialan ammattilaisilta ja haettiin vastauksia seuraaviin selvityskysymyksiin:

- Miten nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät koronakriisin vaikutukset nuoriin?
- Onko toiminnan tavoittama joukko muuttunut? Jos, niin millä tavalla?
- Miten nopeasti koronapandemian edetessä nuorille tarjottavia palveluita ryhdyttiin suunnittelemaan ja tarjoamaan vaihtoehtoisilla tavoilla, mitä nämä olivat ja millä perusteilla ne valikoituivat käyttöön?
- Miten koronakriisi on muuttanut nuorisotyön ja -toiminnan tekemisen tapoja? Miten pysyvinä muutokset nähdään tulevaisuudessa?
- Miten koronakriisin taloudelliset vaikutukset ovat näkyneet käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa?
- Millainen rooli nuorisotyöllä ja -toiminnalla voisi olla nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen?
- Miten nuorisotyössä ja -toiminnassa voitaisiin varautua tulevaisuudessa tämän kaltaisiin tilanteisiin? Millaisia lisätoimia julkisen hallinnon tulisi tehdä?

Selvityksen kohderyhminä olivat kuntien nuorisotyö ja etsivä nuorisotyö, nuorten työpajatoiminta, nuorisotoimialan järjestöt ja nuorisokeskukset. Kyselyyn ja haastatteluihin osallistuivat myös nuorisotoimialan hallinnon edustajat. Tässä luvussa esitetään selvityksen johtopäätökset ja niiden pohjalta muotoillut kehittämis ehdotukset.

Nuorisotoimialan toimijoiden mukaan koronakriisi on vaikuttanut eri tavoin nuoriin. Nuorten kanssa toimivien mukaan yleisiin ongelmiin kuuluvat kuormittuneisuuden tunne, rutiinien katoaminen ja osalla nuorista lisääntynyt ahdistus. Nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät, että osalle nuorista poikkeusolojen positiivisiin puoliin lukeutuvat ajan käytön riittäminen esimerkiksi luovaan tekemiseen ja ajanviettoon perheen kanssa harrastusten ja sosiaalisten aktiviteettien vähennyttä.

Koronakriisi on lisännyt nuorten välistä eriarvoistumista. Kriisin kielteiset vaikutukset kohdistuvat voimakkaammin nuoriin, jotka jo ennen koronaa olivat heikossa asemassa. Nuoret, joilla on haasteita oman perhetaustan, erilaisten riippuvuuksien, mielenterveyden, hyvinvoinnin, työttömyyden ja/tai asunnottomuuden kanssa, ovat kuormittuneet suhteettomasti lisää poikkeusoloissa.

Samalla digitaalisen kahtiajaon kokonaismittakaava yhteiskunnassa alkaa paljastua pandemian pitkittymisen myötä niin meillä kuin muualla. Kysymys on erityisesti

koulutukseen liittyvästä digitaalisesta eriarvoisuudesta; siirtyminen digitaaliseen opetukseen on ollut keskeinen ihmisiä eriarvoistava tekijä koulutuksen kohdalla, kuten selvityksen kirjallisuuskatsauksesta käy ilmi. Riskinä on syrjäytymisen kierteen vahvistuminen nuorilla, jotka jo ennen koronaa elivät vaikeissa elämäntilanteissa.

Nuorisotoimialan palvelut ovat muuttuneet johtuen koronakriisin mukanaan tuomista kokoontumis- ja muista rajoituksista. Samalla osa palveluja tarvitsevista nuorista on irtautunut palveluiden piiristä. Nuorten kanssa toimivat henkilöt näkevät, että koronakriisin aikana palveluiden tarve on kasvanut, minkä korjaaminen voi olla pitkäkestoinen prosessi. Toiminta on koronakriisin aikana tavoittanut nuorisotyön ja -toiminnan eri muodoissa samoja kohderyhmiä kuin ennen koronapandemiaa, ja merkittävimmät erot ovatkin kohderyhmien sisäisiä. Tavoitettujen joukko on yleisesti kasvanut ja heterogeenistynyt.

Esimerkiksi verkossa, etänä ja erilaisilla digitaalisilla alustoilla on onnistuttu löytämään uusia nuoria, jotka eivät ole aiemmin olleet nuorisotyön ja -toiminnan piirissä. Sähköiset työn muodot ja digitaaliset palvelut eivät kuitenkaan tavoita osia aiemmista kohderyhmistä. Haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tavoittaminen on vaikeutunut entisestään, ja osa näistä nuorista on tippunut palveluista kokonaan pois.

- Koronapandemia korosti haavoittuvassa asemassa olevien nuorten palveluiden merkitystä. Näitä palveluja tulee vahvistaa ja kehittää.
- Kuntien lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmilla tulee koordinoida eri toimialojen palveluita ja niiden kehittämistä kuntatasolla. Nuoret on otettava mukaan suunnitelman tekemiseen.

Nuorisotoimiala reagoi koronakriisiin nopeasti - nuorisotyötä ja -toimintaa mukautettiin onnistuneesti kovassa paineessa. Ryhmämuotoista toimintaa ja yksilöpalveluita ryhdyttiin välittömästi suunnittelemaan ja toteuttamaan digitaalisesti. Myös jalkautuvaa työtä ryhdyttiin välittömästi sopeuttamaan poikkeustilanteessa toteutettavaksi. Pääperiaatteena toiminnan suunnittelemisessa ja tarjoamisessa on ollut ajatus, miten poikkeustilanteessa voitaisiin toimia nuoren kannalta mahdollisimman normaalisti. Vaihtoehtoisilla tavoilla järjestetty toiminta on pääsääntöisesti perustunut nuoren ja nuorten kanssa toimivan henkilön yhteiseen suunnitteluun, jossa nuoren ja hänen tilanteensa huomioiminen on ollut etusijalla.

Alalla on tapahtunut todellinen digiloikka. Verkossa tapahtuvan toiminnan määrä on kasvanut merkittävästi, ja erilaiset digitaaliset alustat ja välineet on otettu laajassa mitassa käyttöön. Kolme neljästä nuorisoalan ammattilaisesta kertoo löytäneensä verkossa tapahtuvaan nuorisotyöhön tiloja, joissa ei ole aiemmin työskennellyt. Toiminta onkin laajentunut perinteisten miljöiden ulkopuolelle, ja jalkautuvan työn määrä on

lisääntynyt. Toiminnan uskotaan jatkuvan uudessa normaalissa niin sanottuna hybridimallina, joka yhdistelee kasvokkaista sekä verkossa tapahtuvaa toimintaa.

- Verkossa tapahtuvan ja kasvokkaisen kohtaamisen suhdetta tulee jatkuvasti arvioida, jotta tiedetään tarkemmin, mitkä tavat palvelevat parhaiten sekä nuorisotoiminnan päämääriä että nuorten yksilöllisiä tarpeita.
- Osana koronakriisiä tapahtuneen alan digitalisaatiokehityksen huiman kiihtymisen tuottama osaaminen tulee pitää yllä, ja hyviä käytäntöjä tulee jakaa eteenpäin.
- Uudet toiminnan muodot ja työskentelyn tavat tulee sovittaa soveltuvin osin osaksi toimintaa uudessa normaalissa, jonka toivotaan painottuvan aitoon kohtaamiseen ja lähipalveluihin.
- Alan toimijoille tulee taata hybridityöskentelyn edellyttämät laitteet ja huolehtia samalla osaamisen kehittämisestä.
- Työnantajien, kuten kuntien ja järjestöjen, tulee olla aktiivisia toimijoita neuvottelussa uudenlaisen työelämän pelisäännöistä. Joustava vaihtelu läsnäolon ja etätyöskentelyn välillä edellyttää luottamusta ja aktiivista sopimista paikallisista pelisäännöistä.

Koronakriisin taloudelliset vaikutukset käytännön nuorisotyöhön ja toimintaan arvioitiin verrattain vähäisiksi. Aluehallintovirastojen, nuorisokeskusten ja nuorisoalan järjestöjen edustajat arvioivat vaikutukset suuremmiksi. Kuntien päätöksillä on ollut merkittävästi vaikutusta käytännön nuorisotyöhön ja -toimintaan. Kunnasta riippuen resurssit ovat saattaneet lisääntyä, pysyä samana tai vähentyä. Päätökset eivät ole kuitenkaan selitettävissä esimerkiksi kunnan koon perusteella. Väliaikaiset lisäresurssit esimerkiksi valtionavustusten muodossa on nähty erittäin merkittäviksi ja tarpeellisiksi.

Alan taloudellisten ja muiden toimintaedellytysten tulevaisuuskuva on ristiriitainen.

1) Koronan jälkihoidon ennustetaan lisäävän resurssien tarvetta, ja samaan aikaan rahoituksen jatkuvuuteen sisältyy merkittäviä riskejä. 2) Nuorisoalan toimijat korostavat rooliaan pandemian jälkeen kohtaamisen ammattilaisina. He kokevat olevansa turvallisia aikuisia, jotka tarjoavat nuorille tukea, tiloja ja paikkoja tekemiseen sekä apua ja tukea eri elämäntilanteissa. 3) Onnistuneesta digiloikasta huolimatta selvitys osoittaa, että nuorisotoimialan varautumista täytyy vielä parantaa.

- Nuorisotoimialan resurssit pitää turvata. Tämä mahdollistaa pitkäjänteisen varautumisen tulevaisuuteen ja riskien ennakoinnin.
- Eri tahojen valmius- ja kriisisuunnitelmat tulee päivittää arvioimalla uudelleen ennakoitua riskit ja sisällyttämällä pandemian opit osaksi suunnitelmia. Osana päivitystyötä on syytä hahmottaa varautumisen kokonaisuutta ja selkeyttää eri toimijoiden välisiä suhteita, ja tätä kautta huomioida nuorisoalan toimijoiden rooli osana monialaisten palveluiden

kokonaisuutta. Suunnitelmien tulee mahdollistaa selkeiden ohjeistusten antaminen eri toimijoille kriisitilanteessa.

- Alan toimijoiden tulee tehdä määrittelytyötä ja käydä aktiivista keskustelua nuorisotoimialan keskeisistä piirteistä alan ymmärryksen ja arvostuksen lisäämiseksi.
- Koronapandemian jälkeistä palautumista on ensiarvoisen tärkeää suunnitella sukupolvien välisestä näkökulmasta. Lapset ja nuoret todennäköisemmin tulevat kohtaamaan koronapandemian monet pitkäaikaisvaikutukset.

Lähteet

Ahonen, Karoliina (2021) Tutkimushaastattelu selvityksessä: Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Interviews- Finland. Opetushallitus: Julkaisematon selvitysraportti (1.4.2021). Aiheesta julkaistaan artikkeli YOUNG-lehden tulevassa nuoriin ja koronapandemiaan keskittyvässä erikoisnumerossa: *Distancing, Disease and Distress: the Young and COVID-19*. Sage: Nordic Journal of Youth Research, YOUNG (2021)

Ahonen-Walker, Mari (2020a) Kunnallinen nuorisotyö poikkeusoloissa, kuntien kokemuksia ja näkemyksiä. Yhteenveto/nuorisotyö 27.3.2020.
<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Kunnallinen%20nuorisotoimi%20poikkeusoloissa%2C%20yhteenveto%20vko%2013.pdf>

Ahonen-Walker, Mari (2020b) Digillä ja jalan - kunnallinen nuorisotyö poikkeusoloissa. Blogi. Kuntaliitto 8.4.2020. <https://www.kuntaliitto.fi/blogi/2020/digilla-ja-jalan-kunnallinen-nuorisotyo-poikkeusoloissa>

Albanesi, Stefania & Kim, Jiyeon (2021) The Gendered Impact of the COVID-19 Recession on the US Labor Market. Cambridge: National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper 28505.
https://www.nber.org/system/files/working_papers/w28505/w28505.pdf

Allianssi (2020) Nuoret kokevat ahdistusta ja saavat voimaa sosiaalisista kontakteista koronatilanteessa. Uutinen 8.4.2020. <https://www.alli.fi/uutiset/nuoret-kokevat-ahdistusta-ja-saavat-voimaa-sosiaalisista-kontakteista-koronatilanteessa-0>

Allianssi (2021a) <https://www.alli.fi/uutiset/nuorten-harrastustoiminnalla-selkeyhteys-nuorten-hyvinvointiin-rajoitustoimet-ovat> ja <https://www.alli.fi/sites/default/files/2021-02/Allianssin%20ja%20MTV%20Uutisten%20koronakyselyn%20tuloksia%20%28jaettu%29%20-%20Taulukko1.pdf>

Allianssi (2021b) <https://www.alli.fi/uutiset/nuorisoalan-ammattilaiset-arvioivat-nuorten-syrjitymisriskin-kasvaneen-merkittävästi>

Bäckgren, Noona (2021) [Vantaan Viljanen ja Helsingin Vapaavuori ottivat voimakkaasti kantaa toisen asteen lähiopetuksen puolesta: ”Rajoitukset ovat selkeästi jatkuneet liian pitkään” - Kaupunki | HS.fi \(18.2.\)](#)

COVID-19 (2020) Valtioneuvoston covid-19-tutkimuskatsaukset. Valtioneuvosto ja ministeriöt. <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/tutkimuskatsaukset>

Datastudio (2020) Kunnallisen nuorisotyön raportointi. Kanuuna-verkosto. [Kunnallisen nuorisotyön raportointi > Kaaviot \(google.com\)](#)

Dufva, Mikko & Hellström, Eeva & Hietaniemi, Tuuli & Hämäläinen, Timo & Ikäheimo, Hannu-Pekka & Lähdemäki-Pekkinen, Jenna & Poussa, Liisa & Solovjew-Wartiovaara, Anna & Vataja, Katri & Wäyrynen, Anna (2020) Megatrendit koronan valossa. Sitra. <https://media.sitra.fi/2020/10/02085411/megatrendit-koronan-valossa.pdf>

EOAK/3843/2020. Yhdistyksien ja säätiöiden sulkeminen Business Finlandin häiriörahoituksen ulkopuolelle. <https://www.oikeusasiamies.fi/r/fi/ratkaisut/-/eoar/3843/2020>

Erola, Jani & Niemelä, Mikko & Sirniö Outi & Kailaheimo-Lönnqvist, Sanna & Heiskala, Laura & Jalovaara, Marika & Salonen, Laura & Eskelinen Niko (2020) Koronakriisin vaikutukset lasten ja nuorten oppimiseen, koulutukseen ja hyvinvointiin pitkällä aikavälillä. Turun yliopisto ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. INVEST Policy brief (Politiikkasuositukset). (19.5.2020)
<file:///C:/Users/hanpu01/Downloads/INVEST%20Policy%20Brief%20Erola%20et%20al%20-%20Koronakriisin-vaikutukset-lasten-ja-nuorten-oppimiseen-koulutukseen-ja-hyvinvointiin-pitk%C3%A4ll%C3%A4-aikav%C3%A4lill%C3%A4.pdf>

Eromäki, Veikko & Svahn, Nina (2021) [Turhanpäiväinen haihattelu tai piikkien näyttäminen ei toimi - kampanjaväki pohtii, millainen viesti saisi epäilevät suomalaiset ottamaan koronarokotteen | Yle Uutiset | yle.fi](#)

ESN (2020) [Student Exchanges in Times of Crisis. Research report on the impact of COVID-19 on student exchanges in Europe.](#)

Friedman Thomas, L (2020) [Opinion | We Need Herd Immunity From Trump and the Coronavirus - The New York Times \(nytimes.com.\)](#)

Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66>

Hanhinen, Hanna (2020) Jaksanko ja mitä tapahtuu koulunkäynnille, jos en jaks - pitkittynyt korona-aika turhauttaa ja ahdistaa, ja se näkyy nuorten auttavissa kanavissa. Yle.fi uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-11672884>

Heiskanen, Saara (2020) [Tutkija: Hallitus korosti ikäihmisten ja riskiryhmien tilannetta alkuun liikaa - siksi nuoremmat eivät ehkä kokeneet koronan koskevan heitä | YLE Uutiset | yle.fi |](#)

Henehan, Kathleen (2020) Class of 2020: Education leavers in the current crisis. Resolution Foundation. <https://www.resolutionfoundation.org/app/uploads/2020/05/Class-of-2020.pdf>

HS (21.3.2021) Suljetun kaupungin lapset (Helsingin Sanomat 21.3.2021)

<https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000007868967.html>

INVEST, Psykologia (2020a) Interaktiivinen tulostyökalu: <https://bit.ly/korona2aste>

INVEST, Psykologia (2020b) Valmistuitko koronakeväänä? Kyselytutkimus toisen asteen opinnoista valmistumassa olleille nuorille. Turun yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksesta käytäntöön -julkaisusarja 6/2020. Turun Yliopisto.

<https://invest.utu.fi/wp-content/uploads/2020/11/Valmistuitko-koronakeva%CC%88a%CC%88na%CC%88-2020-raportti.pdf>

Kansalaispulssi (2020) Kansalaispulssi 8/2020 Yhdistelmäaineisto 15-29-vuotiaista nuorista. Valtion nuorisoneuvosto Helsinki: Valtioneuvosto ja Tilastokeskus.

<https://tietoanuorista.fi/valtion-nuorisoneuvosto-ja-tilastokeskus-selvittivat-nuorten-mielipiteita-koronakriisissa/>

Kansalaispulssi (2021) Kansalaispulssi - 19. kierros. Verkkokysely 7.4.-12.4.2021, 15 - 74-vuotiaat mannersuomalaiset. Päivitetty 14.4.2021 / VNK Strategiaosasto.

<https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/49252202/Kansalaispulssi+14.4.2021.pdf/5c7a9b26-1500-1df1-99fb-d236dfeff340/Kansalaispulssi+14.4.2021.pdf?version=1.1&t=1618913930607&download=true>

Kanuuna (2020) [Nuorisotyö tilastojen valossa ennen ja jälkeen poikkeustilan.pdf](#) (nuorisokanuuna.fi) Kanuuna-veko.

Karvi (2021) Mitä poikkeukselliset opetusjärjestelyt opettivat? Poikkeustilanteen vaikutukset eri koulutusasteilla-arviointiraportti. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus, 14.12.2020. <https://karvi.fi/app/uploads/2020/12/Poikkeustilanteen-vaikutusten-arviointi-tulokset.pdf>

Kervinen, Elina (2021) [Koronaviruksen takia julistetut poikkeusolot ovat päättyneet Suomessa - Poliitikka | HS.fi \(27.4.2021\)](#)

Kinnunen, Riitta (2020) [Etsivän nuorisotyön nuorille ja työpajojen valmentautujille suunnatun korona-ajan kyselyn tuloksia. Katsaus tuloksiin 14.5.2020.](#) Valtakunnallinen työpajayhdistys (nyk. Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.)

Kokko, Sami & Rinta-Antila, Katja & Villberg, Jari & Hirvensalo, Mirja & Koski, Pasi & Ng, Kwok (2020) Suomalaisnuorten liikkuminen koronapandemian aikana keväällä 2020. Teoksessa Marko Kantomaa (toim.) Koronapandemian vaikutukset väestön liikuntaan. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2020:2. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2020/10/Koronapandemian-vaikutukset-vaeston-liikuntaan-VLN-julkaisuja-2020-2.pdf>

Lahtinen, Jenni & Salasuo, Mikko (2020) [Näkökulma 64: ”Harrastusten keskeytyminen harmitti.” Tutkimus nuorten kokemuksista korona-aikana: vapaa-aika ja harrastaminen - Nuorisotutkimusseura ry](#)

Lahtinen, Jenni & Haikkola, Lotta & Kauppinen, Eila (2021) [Näkökulma 69: ”Etäkoulu oli mukavaa ja sai enemmän vapaa-aikaa, yksinäisyys oli huono puoli” - Nuorten kokemukset etäopetuksesta korona-ajan alussa - Nuorisotutkimusseura ry](#)

Lahtinen, Jenni & Myllyniemi, Sami (2021) [Näkökulma 70: Nuorten tyytyväisyys elämään korona-ajan ensimmäisen puolen vuoden aikana. Nuorisotutkimusseura ry.](#)

Laine, Sofia (2021) Nuorten tyytyväisyys elämäänsä on mittaushistorian alhaisin. (Aamulehti 18.2.2021) <https://www.aamulehti.fi/ihtiset/art-2000007806719.html>

Lasten ja nuorten keskus (2021) INFO - Mikä Saapas? <https://www.lastenjanuortenkeskus.fi/saapas/info/>

Lasten ja nuorten säätiö (2020) Nuorten ääni: 10 kysymystä koronatilanteesta-selvitys. <https://www.nuori.fi/2020/08/11/nuorten-aani-10-kysymysta-koronatilanteesta-selvitys/>

Lohiniva, Anna-Leena & Dub, Timothee & Hagberg, Lotta & Nohynek, Hanna (2020) COVID-19-stigman ja -karanteenin sekä eristyksen kokemuksia pääkaupunkiseudulta. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinninlaitos. Työpaperi 30/2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140342/URN_ISBN_978-952-343-542-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Moisala, Marja (2021) Development of online workshop training as a response to the pandemic. Selvityksessä Puuronen Anne: Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Case studies - Finland. Opetushallitus, Jukaisematon selvitysrapportti (1.4.2021).

MTV (2021) [Synkkä vuosi pudotti nuoret tyhjän päälle: Ammatillisen koulutuksen opiskelijat keskeyttivät opintonsa aiempaa useammin ilman uutta opiskelupaikkaa. Uutiset. 24.3.2021.](#)

OKM (2020) Yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten alojen henkilöstö. <https://minedu.fi/-/10616/yhteiskunnan-toiminnan-kannalta-kriittisten-alojen-henkilosto>

OKM (2021) Selvitys koronan vaikutuksista toisen asteen koulutukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Owalgroupp. (19.3. 2021) https://owalgroupp.com/wp-content/uploads/2021/03/Koronan-vaikutukset-toisen-asteen-koulutukseen_1603.pdf

OKM/AVI (2021a): Valtakunnallinen työpajatoiminnan tiedonkeruu vuonna 2020. Lisätietoa Ruth Bamming ruth.bamming@avi.fi

OKM/AVI (2021b): Etsivä nuorisostyön valtakunnallinen tiedonkeruu vuonna 2020.
Lisätietoa Ruth Bamming ruth.bamming@avi.fi

Oosterhoff, Benjamin & Palmer, Cara A. & Wilson, Jenna & Shook, Natalie (2020) Adolescents' Motivations to Engage in Social Distancing During the COVID-19 Pandemic: Associations With Mental and Social Health. *Journal of Adolescent Health* 67, 179-185.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.05.004>

Pelastakaa Lapset (2020) Stressi, huoli ja yksinäisyys - Koronapandemian vaikutukset lasten ja nuorten elämään. Pelastakaa Lapset ry. Lapsen ääni 2020: Lasten näkemyksiä koronakeväästä. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapset/main/2020/10/21163820/Lapsen-Aani-2020_raportti1_FI1.pdf

Pieh, Christoph & Budimir, Sanja & Probst, Thomas (2020) The effect of age, gender, income, work, and physical activity on mental health during coronavirus disease (COVID-19) lockdown in Austria. *Journal of Psychosomatic Research*, Volume 139, 10/2020.
<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32682159/>

RAY-COR, Literature Review (2020) Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Literature Review , Snapshot 1 VN4. RAY-Network, Europe (14.8.2020) https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/09/RAY-COR_Literature-Review_20200814.pdf

RAY-COR, Survey 2020: Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Initial Survey Findings, Data Snapshot VN4. RAY-Network, Europe (14.8.2020) https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/09/RAY-COR_Initial-Survey_Key-Findings_20200814.pdf

RAY-COR, Policy Brief 2020: Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Policy Brief. RAY-Network, Europe (9/2020) https://www.researchyouth.net/wp-content/uploads/2020/09/RAY-COR_Policy-Brief-September_20200915.pdf

RAY-COR (2021) Key Findings Across all Research Strands (2021). Research Project on the Impact of the corona pandemic on youth work in Europe (RAY-COR), Policy Brief. RAY-Network, Europe. Julkaisematon tutkimuskatsaus (19.4.2021).

Repo, Juuso & Herkama, Sanna (2020a) [Nuorten kokemukset huomioitava koulutuksen poikkeusjärjestelyissä - INVEST](#). Mediatiedote, Turun yliopisto (26.11.2020).

Repo, Juuso & Herkama, Sanna (2020b) Valmistuitko koronakeväänä? Kyselyn tulokset kertovat nuorten vaikeuksista poikkeustilanteessa.
<https://blogit.utu.fi/invest/2020/08/19/valmistuitko-koronakevaana-kyselyn-tulokset-kertovat-nuorten-vaikeuksista-poikkeustilanteessa> (19.8.2020)

Sane, Jussi (2020) Uuden koronaviruksen aiheuttamia tautitapauksia vahvistettu reilut 200 - THL seuraa tilannetta. Tiedote. 20.1.2020. <https://thl.fi/fi/-/uuden-koronaviruksen-aiheuttamia-tautitapauksia-vahvistettu-reilut-200-thl-seuraa-tilannetta>

Sutela, Hanna (2021) Koronan satoa: nuoret naiset opiskelevat, miehet enemmän työttöminä. Tieto & trendit 25.2.2021. <https://www.stat.fi/tietotrendit/blogit/2021/koronan-satoa-nuoret-naiset-opiske-levat-miehet-enemman-tyottomina/>

THL (2020a) [WHO julisti koronaviruksen kansainväliseksi kansanterveysuhaksi. Uutinen 31.1.2020.](#)

THL (2020b) [Koronavilkku on nyt julkaistu - lataa sovellus puhelimeesi. Tiedote. 31.8.2020.](#)

THL (2020c) [Koronavilkku on ladattu yli 2,5 miljoonaa kertaa - laaja käyttö lisää sovelluksen vaikuttavuutta. Uutinen. 4.11.2020.](#)

Turkka, Heikki (2020) Nuorten häiriökäyttäytyminen herättää keskustelua pääkaupunkiseudulla, poliisi kuitenkin rauhoittelee tilannetta: "Valtaosa nuorista käyttäytyy hyvin." Yle-uutiset, Nuoret (10.11.2020.)

Tuure, Herttaliisa & Pietikäinen, Reetta (2020) Poikkeustila on vaikeuttanut työpajojen toimintaa. Etsivä nuorisotyö siirtynyt toimimaan verkossa. Uutiset Into etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. <https://www.intory.fi/uutiset/poikkeustila-on-vaikeuttanut-tyopajojen-toimintaa-etsiva-nuorisoty-siirtynyt-toimimaan-verkossa-1/>

Tuure, Herttaliisa (2020) Korona kolhaisi kovaa, mutta paljon on opittu. Uutiset Into etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry. <https://www.intory.fi/uutiset/korona-kolhaisi-kovaa-mutta-paljon-on-opittu/>

Veikkaus Oy (2021) Veikkauksen tulos laski viime vuonna merkittävästi koronaepidemian vuoksi. Uutiset ja tiedotteet 1.3.2021. https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/article/tiedotteet/yritys/2021/03-maaliskuu/01_vuositulostiedote

Verke (2019) Digitaalisen nuorisotyön historiaa. Prezi 29.1.2019. <https://prezi.com/dnjrrwll9cvu/digitaalisen-nuorisotyon-historiaa/>

VN (2020) Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Valtioneuvoston julkaisu 2020:12. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162214/VN_2020_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

VN (2021a) Vammaiset lapset ja nuoret. Teoksessa Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa. Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti. Valtioneuvoston julkaisuja 21/2020. [Lapset, nuoret ja koronakriisi - Lapsistrategian koronatyöryhmän arvio ja esitykset lapsen oikeuksien toteuttamiseksi \(valtioneuvosto.fi\)](#) ,sivut (38-41).

VN (2021b) Suomessa vallitsevat poikkeusolot. Tiedote 1.3.2021.
<https://valtioneuvosto.fi/-/10616/suomessa-vallitsevat-poikkeusolot-1>

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

A. TAUSTATIEDOT

Rooli vastaajana

- Kunnan nuorisotyön edustaja
- Etsivän nuorisotyön edustaja
- Nuorten työpajatoiminnan edustaja
- Nuorisoalan järjestön edustaja
- Nuorisokeskuksen edustaja
- AVI
- Muu rooli, mikä?

Kunta

- Kunnat vetovalikkossa

Kokemusvuosien määrä nuorisotoimialalla

- 0-2
- 3-5
- 6-10
- 11-20
- Yli 20

B. KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET NUORISOTOIMIALAN KOKONAISUUTEEN

Mihin rakenteellisiin tekijöihin koronakriisi on vaikuttanut? (-2 = muuttunut merkittävästi huonommaksi, -1 = muuttunut jonkin verran huonommaksi kuin aiemmin, 0 = pysynyt samanlaisena kuin aiemmin, +1 = muuttunut jonkin verran paremmaksi, +1 = muuttunut merkittävästi paremmaksi)

- Yhteistyö kollegoiden kanssa omassa organisaatiossa
- Verkostoyhteistyö
- Toiminnan koordinointi
- Työtä koskeva oma päätöksenteko
- Palaute työstä
- Työn johtaminen
- Työnohjaus
- Kollegoiden tuki työlle omassa organisaatiossa
- Esihenkilön tuki omalle työlle

Nuorisotoiminnan muokkaaminen koronarajoitusten mukaiseksi oli vaikeaa

- Täysin eri mieltä
- Jokseenkin eri mieltä
- Ei samaa eikä eri mieltä
- Jokseenkin samaa mieltä
- Täysin samaa mieltä
- En osaa sanoa

Kuinka merkittäviä taloudellisia vaikutuksia koronakriisillä on ollut käytännön nuorisotyössä ja -toiminnassa?

- Suuria vaikutuksia
- Melko suuria vaikutuksia
- Jonkin verran / vain vähän vaikutuksia
- Ei ollenkaan vaikutuksia

Millaisia vaikutuksia koronakriisillä on ollut taloudellisesta näkökulmasta käytännön nuorisotyöhön ja -toimintaan? (avokysymys)

Onko nuorten kanssa työskenteleessä kohdistunut organisaatiossasi joitakin seuraavista toimista koronakriisin aikana? (Kyllä, ei, en osaa sanoa)

- Organisaatiossani on jouduttu tekemään taloudellisten resurssien leikkauksia
- Organisaationi on saanut lisärahoitusta
- Organisaatiossani on jouduttu lomauttamaan nuorten kanssa toimivia
- Organisaatiossani on jouduttu siirtämään nuorten kanssa toimivia omalta alalta toisiin tehtäviin

Kuinka hyvin nuorisotoimiala on mielestäsi kokonaisuutena vastannut koronakriisiin toistaiseksi (huhtikuuhun 2021 mennessä)? Anna kouluarvosana asteikolla 4-10.

- 4
- 5
- 6
- 7
- 7
- 8
- 9
- 10

Millä keinoin koronan aikaista nuorisotyötä ja sen vaikutuksia nuorten hyvinvointiin on arvioitu organisaatiossasi?

- Kyselyt nuorille
- Kyselyt nuorten kanssa toimiville

- Työyhteisön / organisaation sisäinen reflektointi
- Toiminnasta kerätyt tilastot
- Muu keino, mikä?

HALLINNON NÄKÖKULMA KORONATILANTEeseen NUORISOALALLA

Arvioi, kuinka suuri osuus työtehtävistä voidaan lukea nuorisotoimialan hallinnollisiksi tehtäviksi:

- 0-20 %
- 21-40 %
- 41-60 %
- 61-80 %
- 81-100 %

Vastaa alla oleviin väittämiin, jotka koskevat koronakriisin hoitoa nuorisotoimialalla hallinnon näkökulmasta. (1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = ei samaa eikä eri mieltä, 4 = jokseenkin samaa mieltä, 5 = täysin samaa mieltä, en osaa sanoa)

- Oman organisaationi resurssit ovat olleet riittävät koronakriisin aikana
- Olemme joutuneet vähentämään henkilökuntaa koronakriisin aikana
- Olemme joutuneet supistamaan toimintaa koronakriisistä johtuen
- Olemme pystyneet toimimaan johdonmukaisesti koronakriisin aikana
- Tekemämme yhteistyö sidosryhmien kanssa on parantunut koronakriisin aikana
- Tekemämme yhteistyö eri hallinnonalojen välillä on parantunut koronakriisin aikana
- Valtion tarjoama taloudellinen tuki on ollut riittävää koronakriisin hoitamiseen
- Valtion ohjaus koronakriisissä on ollut toimintamme näkökulmasta selkeää
- Valtion viestintä rajoitustoimista koronakriisin hoitamisessa on ollut riittävää
- Koronakriisin vaikutuksiin nuorisotalaan on kohdennettu riittävästi seurantaa

Mikä on mielestäsi kaikkein huolestuttavinta koronakriisissä nuorisotoimialan hallinnon näkökulmasta? (avokysymys)

Mikäli toimintanne tulisi ulkopuolelta lisäresurssia, mihin kohdistaisitte ne ja mitä saisitte lisäresursseilla aikaan? (avokysymys)

C. KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET NUORIIN JA NUORTEN TAVOITTAMISEEN

Miten näet koronakriisin vaikuttaneen nuoriin? (-2 = vähentyi merkittävästi, -1 = vähentyi jonkin verran, 0 = pysyi samana, +1 = lisääntyi jonkin verran, +2 = lisääntyi merkittävästi)

- Harrastaminen
- Itsensä kehittäminen

- Levon määrä
- Perheen kanssa vietetty aika
- Kiireen määrä
- Yksinäisyys
- Mielenterveysongelmat
- Oppimisvaikeudet
- Päihteidenkäyttö
- Vaikeudet löytää harjoittelupaikkoja/työtä
- Taloudelliset ongelmat
- Koettu turvallisuuden tunne
- Ongelmat perhesuhteissa
- Ongelmat kaverisuhteissa
- Kiusatuksi tuleminen
- Muiden kiusaaminen
- Syrjäytyneisyys

Onko koronakriisillä ollut muita vaikutuksia nuoriin? Jos kyllä, millaisia? (avokysymys)

Kuinka hyvin onnistuit nuorten tavoittamisessa ennen koronakriisiä? Anna kouluarvosana asteikolla 4-10.

- 4
- 5
- 6
- 7
- 7
- 8
- 9
- 10

Kuinka hyvin onnistuit nuorten tavoittamisessa koronakriisin aikana? Anna kouluarvosana asteikolla 4-10.

- 4
- 5
- 6
- 7
- 7
- 8
- 9
- 10

Kuinka suuren osan nuorista, joiden kanssa normaalisti toimit, tavoitat tällä hetkellä?

- 0 % = en tavoita yhtään aiemmista tavoittamastani nuorista
- 1-10 %

- 11-20 %
- 21-30 %
- 31-40 %
- 41-50 %
- 51-60 %
- 61-70 %
- 71-80 %
- 81-90 %
- 91-99 %
- 100 % = tavoitan kaikki aiemmin tavoittamani nuoret myös tällä hetkellä

Onko joukko, jonka toiminta tavoittaa, muuttunut?

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, millä tavalla? (avokysymys)

Oletko koronakriisin aikana tavoittanut nuoria, joiden kanssa et ole aiemmin työskennellyt?

- Kyllä
- En

Jos vastasit kyllä, kuvaile nuorten ikää, sukupuolta ja muuta taustaa. (avokysymys)

Jos vastasit kyllä, kuvaile, miten olet tavoittanut uusia nuoria. (avokysymys)

D. KORONAKRIISIN VAIKUTUS OMAAN TYÖHÖN. Vastaa kysymyksiin oman organisaatiosi näkökulmasta.

Miten koronakriisi on vaikuttanut omaan työhösi / toimintaasi? Sillä on ollut...

- Suuria vaikutuksia
- Melko suuria vaikutuksia
- Jonkin verran / vain vähän vaikutuksia
- Ei ollenkaan vaikutuksia

Miten nuorten kanssa tapahtuva toiminta on muuttunut? (1 = ei ollenkaan, 2 = jonkin verran / vain vähän, 3 = kohtuullisesti, 4 = suurelta osin)

- Menetelmät ovat muuttuneet
- Paikat ja tilat ovat muuttuneet
- Ajat ovat muuttuneet
- Työvälineet ovat muuttuneet
- Työmuotojen painopisteet ovat muuttuneet

Seuraavilla kysymyksillä selvitetään vaihtoehtoisia tapoja tuottaa nuorille suunnattuja palveluita.

Milloin organisaatiossanne ryhdyttiin suunnittelemaan nuorille suunnattavia palveluita vaihtoehtoisilla tavoilla?

- Kevät 2020 (3-5/2020)
- Kesä 2020 (6-8/2020)
- Syksy 2020 (9-10/2020)
- Talvi 2020-2021 (11/2020-2/2021)

Milloin organisaatiossanne ryhdyttiin tarjoamaan palveluita nuorille vaihtoehtoisilla tavoilla?

- Kevät 2020 (3-5/2020)
- Kesä 2020 (6-8/2020)
- Syksy 2020 (9-10/2020)
- Talvi 2020-2021 (11/2020-2/2021)

Kuinka suuri osa nuorten kanssa tehtävästä työstä / toiminnasta tehtiin verkossa ennen koronakriisiä?

- 0 %
- 1-10 %
- 11-20 %
- 21-30 %
- 31-40 %
- 41-50 %
- 51-60 %
- 61-70 %
- 71-80 %
- 81-90 %
- 91-99 %
- 100 %

Miten koronakriisi vaikutti nuorten kanssa tehtävän verkkotyön / -toiminnan määrään (yksilötyö)?

- Vähentyi merkittävästi
- Vähentyi jonkin verran
- Pysyi samana
- Lisääntyi jonkin verran
- Lisääntyi merkittävästi

Tehtiinkö valinta

- nuorilähtöisesti
- työntekijälähtöisesti
- sekä että
- jonkin muu, mikä?

Miten koronakriisi vaikutti nuorten kanssa tehtävän verkkotyön / -toiminnan määrään (ryhmämuotoinen toiminta)?

- Vähentyi merkittävästi
- Vähentyi jonkin verran
- Pysyi samana
- Lisääntyi jonkin verran
- Lisääntyi merkittävästi

Tehtiinkö valinta

- nuorilähtöisesti
- työntekijälähtöisesti
- sekä että
- jonkin muu, mikä?

Miten koronakriisi vaikutti sosiaalisen median käyttöön työssäsi? (esim. Facebook, Instagram, Snapchat, Tiktok, Whatsapp)

- Lisääntyi erittäin paljon
- Lisääntyi jonkin verran
- Ei muutosta
- Vähentyi jonkin verran
- Vähentyi erittäin paljon

Tehtiinkö valinta

- nuorilähtöisesti
- työntekijälähtöisesti
- sekä että
- jonkin muu, mikä?

Löytyikö verkossa tapahtuvaan työhön uusia ympäristöjä ja tiloja, joissa et ole aiemmin työskennellyt?

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, mitä nämä uudet ympäristöt ja tilat ovat? (avokysymys)

Toteutetaanko toiminnassanne jalkautuvaa työtä?

- Kyllä

- Ei

Jos vastasit kyllä, kuvaile miten ja millaista jalkautuvaa työtä teette? (avokysymys)

Miten koronakriisi vaikutti jalkautuvan työn määrään?

- Lisääntyi erittäin paljon
- Lisääntyi jonkin verran
- Ei muutosta
- Vähentyi jonkin verran
- Vähentyi erittäin paljon

Tehtiinkö valinta

- nuorilähtöisesti
- työntekijälähtöisesti
- sekä että
- jonkin muu, mikä?

Löytyikö jalkautuvaan työhön uusia ympäristöjä ja tiloja, joissa et ole aiemmin työskennellyt?

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, mitä nämä uudet ympäristöt ja tilat ovat? (avokysymys)

Otettiinko käyttöön muita vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa palveluita?

- Kyllä
- Ei

Jos vastasit kyllä, kuvaile halutessasi tarkemmin käyttöönoton perusteita. (avokysymys)

Miten nuoret olivat mukana vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnittelussa? (avokysymys)

Jos nuoret eivät olleet mukana vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnittelussa, kuvaile mistä tämä johtuu? (avokysymys)

Mitä esteitä ja hidasteita liittyi vaihtoehtoisten toteuttamistapojen suunnitteluun ja käyttöönottoon? (monivalinta)

- Lainsäädäntö
- Kulttuuriset rajoitteet
- Johtamisen työkalujen rajallisuus
- Tietohallinnon rajoitteet

- Resurssit
- Osaaminen
- Puutteellinen markkinointi
- Puuttuneet tai viivästyneet ohjeistukset
- Palvelun tilaajien joustamattomuus
- Poliittisten päätöksentekijöiden ja viranhaltijoiden väliset jännitteet
- Ajantasaisten laitteiden puute
- Jokin muu, mikä?

Mitkä tekijät edistivät käyttöönottoa?

- Kokeilut
- Verkostot
- Onnistunut johtaminen
- Hyvä hallinto
- Selkeä vastuunjako
- Olemassa olevat suunnitelmat ja rakenteet
- Jokin muu, mikä?

E. NUORISOTOIMIALA KORONAN JÄLKEEN

Minkä ja millaisten muutosten arvioit jäävän voimaan koronakriisin loputtua? (avokysymys)

Minkä ja millaisten muutosten arvioit palautuvan vanhaan normaaliin koronakriisin loputtua? (avokysymys)

Millaisia vaikutuksia koronakriisillä tulee mielestäsi olemaan kaiken kaikkiaan nuorisotoimialaan? (avokysymys)

Millainen rooli nuorisotyöllä ja -toiminnalla tulee mielestäsi olemaan nuorten hyvinvoinnin turvaamisessa pandemian jälkeen? (avokysymys)

Mitkä ovat mielestäsi keskeisimpiä oppeja korona-ajalta varauduttaessa vastaaviin pandemioihin tulevaisuudessa? (avokysymys)

Millaisia julkisen hallinnon lisätoimia mielestäsi tarvitaan nuorisotyön ja -toiminnan tueksi tulevaisuudessa? (avokysymys)

Mitä muuta koronaan ja nuorisotoimialaan liittyen haluaisit vielä tuoda esille? (avokysymys)

Liite 2. Nuoret Valtioneuvoston COVID-19-tutkimuskatsauksissa

Taulukko 1: Nuoret Valtioneuvoston COVID-19-tutkimuskatsauksissa aikavälillä (1/2020–4/2021)

Aihe	Otsikko	Lähde
1.COVID-19-infektio	Lapset, koulu ja COVID-19-infektio, 3/2020	Ehrhardt, J. et al. (2020) Transmission of SARS-CoV-2 in children aged 0 to 19 years in childcare facilities and schools after their reopening in May 2020, BadenWürttemberg, Germany. Eurosurveillance 25:36 10 (September 2020) Linkki: https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES.2020.25.36.2001587
	Terveillä varusmiehillä havaittiin korkea riski sairastua uudelleen erityisesti oireettomaan COVID-tautiin, 3/2021	Letizia, A.G. et al. (2021) SARS-CoV-2 seropositivity and subsequent infection risk in healthy young adults: a prospective cohort study. medRxiv preprint (posted January 29, 2021). Linkki: https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.01.26.21250535v1
2.Rajoitustoimenpiteiden vaikutukset epidemian leviämiseen	Sosiaalinen vastuu motivoi nuoria sosiaalisen etäisyyden pitämisessä, 1/2020	Oosterhoff, B et al. (2020) Adolescents' Motivations to Engage in Social Distancing During the COVID-19 Pandemic: Associations With Mental and Social Health. Journal of Adolescent Health 67, 179-185 (August 2020). Linkki: https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.05.004
	Tartuntoja estetään parhaiten nuoria aikuisia rokottamalla ja joissain tilanteissa se on paras tapa estää myös koronakuolemia, 2/2021	Bubar, K.M. et al. (2021) Model-informed COVID-19 vaccine prioritizations strategies by age and serostatus. Science (21 January 2021). Linkki: https://science.sciencemag.org/content/early/2021/01/21/science.abe6959
	Tieto koulusulkujen vaikutuksesta koronaepidemiaan on heterogeenista, 4/2021	Walsh, S. et al. (2021) Do school closures reduce community transmission of COVID-19? A systematic review of observational studies. medRxiv preprint (Posted March 6, 2021). Linkki: https://www.medrxiv.org/content/10.1101/2021.01.02.21249146v2
2. Pandemian vaikutukset hyvinvointiin (ml. mielenterveys)	Pandemiarajoitukset erityisen stressaavia nuorille aikuisille, 1/2020	Pieh, C. et al. (2020) The effect of age, gender, income, work, and physical activity on mental health during coronavirus disease (COVID-19) lockdown in Austria. Journal of Psychosomatic Research, 136 (September 2020). Linkki: https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2020.110186
	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tuo esiin pandemioiden mielenterveysvaikutuksia sekä lapsiin, nuoriin että vanhempiin, 5/2020	Arantes de Araújo, L. et al. (2020). The potential impact of the COVID-19 pandemic on child growth and development: a systematic review. Jornal de Pediatria. Linkki: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7510529/
	Amerikkalaistutkimuksen mukaan SARS-CoV-2 leviää nopeasti korkeakouluympäristössä ja altistaa näin myös iäkkäämpiä riskiryhmiä, 6/2020	Richmond, C.S. et al. (2020) SARS-CoV-2 sequencing reveals rapid transmission from college student clusters resulting in morbidity and deaths in vulnerable populations. Medrxiv preprint, posted October 14, 2020. Linkki: https://doi.org/10.1101/2020.10.12.20210294

	Etäisyyden ja eristäytymisen vaikutukset nuorilla moninaisia, 8/2020	Munasinghe, S. et al. (2020) The Impact of Physical Distancing Policies During the COVID-19 Pandemic on Health and Well-Being Among Australian Adolescents. <i>Journal of Adolescent Health</i> 67:5, 653-661 (November 2020). Linkki: https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2020.08.008
	Miten kannustaa nuoria noudattamaan koronarajoituksia? 2/2021	Nivette, A. et al. (2021) Non-compliance with COVID-19-related public health measures among young adults in Switzerland: Insights from a longitudinal cohort study. <i>Social Science & Medicine</i> 268 (January 2021). Linkki: https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113370
	Pitäytyminen Välimeren ruokavaliossa ylläpiti opiskelijoiden elämänlaatua sulkutoimien alettua, 3/2021	Dragun, R. et al. (2021). Have Lifestyle Habits and Psychological Well-Being Changed among Adolescents and Medical Students Due to COVID-19 Lockdown in Croatia?. <i>Nutrients</i> 13(1) (Published 30 December 2020). Linkki: https://doi.org/10.3390/nu13010097
	Covid-19 tuo esiin rodun/etnisyyden erojen pitkän historian lasten huono-osaisuudessa, 4/2021	Julkaisu: Parolin, Z. (2021) What the COVID-19 Pandemic Reveals about Racial Differences in Child Welfare and Child Well-Being: An Introduction to the Special Issue. <i>Race and Social Problems</i> (Published online 8 February 2021). Linkki: https://doi.org/10.1007/s12552-021-09319-2
3. Talous ja elinkeinoelämä		
4. Eriarvoistuminen (työllisyys)	Pandemian taloudelliset seuraukset pahimpia jo valmiiksi heikommassa työmarkkina-asemassa olevilla, 2/2020	Adams-Prassl, A. et al. (2020) Inequality in the Impact of the Coronavirus Shock: Evidence from Real Time Surveys. <i>Journal of Public Economics</i> 189: 104245. Linkki: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272720301092
	Monien suomalaisten ammattikoululaisten ja lukiolaisten valmistuminen lykkääntynyt ja hyvinvointi laskenut, 4/2020	Herkama, S. & Repo, J. (2020) Valmistuitko koronakeväänä? -kyselyn tulokset kertovat nuorten vaikeuksista poikkeustilanteessa. <i>INVEST-blogi</i> . Linkki blogitekstiin: https://blogit.utu.fi/invest/2020/08/19/valmistuitkokoronakevaana-kyselyn-tulokset-kertovat-nuorten-vaikeuksista-poikkeustilanteessa/
	Opinnoista valmistuminen pandemian aikana huonontaa nuorten aikuisten työnäkymiä pitkälle tulevaisuuteen, 4/2020	Henehan, K. (2020) Class of 2020: Education leavers in the current crisis. Resolution Foundation. Linkki: https://www.resolutionfoundation.org/app/uploads/2020/05/Class-of-2020.pdf
	Elokuun 2020 palkkasumma alle vuoden 2019 tason Suomessa, 5/2020	Situation room report 8.10.2020 - latest developments in the labor market, households and firms Linkki: https://www.helsinkigse.fi/covid19-data-en/situation-room-report-8-10-2020-latest-developments-in-the-labor-market-households-and-firms/
	Heikosti toimeentulevat nuoret kokevat muita nuoria enemmän yksinäisyyttä ja sosiaalisen tuen puutetta korona-aikana Suomessa, 1/2021	Haikkola, L. & Kauppinen, E. (2020) Nuorten korona-ajan yksinäisyys ja näkemykset koronan vaikutuksista tulevaisuuteen. Nuorisotutkimusseura, Poikkeusolot - nuorten arki koronan keskellä -kirjoitussarja. Linkki: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma66
	Nuorisorikollisuus väheni Australiassa, suurin lasku köyhimmillä alueilla, 2/2021	McCarthy, M. et al. (2021) Initial impacts of COVID-19 on youth offending: An exploration of differences across communities. <i>SocArXiv preprint</i> (posted January 22, 2021). Linkki: https://doi.org/10.31235/osf.io/59bzw

5. Koulutus ja oppiminen	Korona stressaa nuoria, mutta koulutyö ja perhe voivat suojata mielenterveysvaikutuksilta, 2/2020	Ellis, W. E. et al. (2020) Physically isolated but socially connected: Psychological adjustment and stress among adolescents during the initial COVID-19 crisis. Canadian Journal of Behavioural Science / Revue canadienne des sciences du comportement, 52:3, 177-187. Linkki: https://psycnet.apa.org/fulltext/2020-50562-001.html
	Kevään koronatilanne kuormitti italialaisnuoria psyykkisesti sairastumisriskin aliarvioinnista huolimatta - etäkoulunkäynti lisäsi opiskelun edellyttämää työmäärää, 6/2020	Commodari, E., & La Rosa, V.L. (2020) Adolescents in quarantine during COVID-19 pandemic in Italy: Perceived health risk, beliefs, psychological experiences and expectations for the future. Frontiers in Psychology 11: 559951. Linkki: https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.559951/full
	Koulujen sulkemisen hyvinvointivaikutukset nuoriin ja vanhempiin selvästi odotettua pienempiä suppeahkon hollantilaistutkimuksen perusteella, 6/2020	Janssen L.H.C. et al. (2020) Does the COVID-19 pandemic impact parents' and adolescents' well-being? An EMA-study on daily affect and parenting. PLoS ONE 15 (10) (October 16, 2020) Linkki: https://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0240962
	Nuorimmilla hongkongilaisoppilailla vaikeuksia suoriutua etäopiskelusta - vanhemmat toivoisivat interaktiivisempia työskentelytapoja ja tukea, 8/2020	Lau, E.Y.H & Lee, K. (2020) Parents' views on young children's distance learning and screen time during COVID-19 class suspension in Hong Kong. Early Education and Development. Linkki: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/10409289.2020.1843925
	Kaikkien altistuneiden testaaminen osoitti italialaisnuorilla odotettua enemmän koulusta saatuja jatkotartuntoja - lapsilla ja henkilökunnan jäsenillä jatkotartuntoja ei esiintynyt, 1/2021	Larosa, E. et al. (2020) Secondary transmission of COVID-19 in preschool and school settings in northern Italy after their reopening in September 2020: a population-based study. Eurosurveillance 25:49 (December 10, 2020). Linkki: https://www.eurosurveillance.org/content/10.2807/1560-7917.ES.2020.25.49.2001911
	Erilaisista kotitaustoista tulevilla ecuadorilaisnuorilla hyvin erilaiset mahdollisuudet etäopiskeluun keväällä, 1/2021	Asanov, I. et al (2021) Remote-learning, time-use, and mental health of Ecuadorian high-school students during the COVID-19 quarantine. World Development 138: 105225. Linkki: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7581322/
	Akateeminen motivaatio laski etäopetusaikana etenkin nuorilla oppilailla - harrastusten väheneminen yhteydessä motivaation laskuun, 2/2021	: Zaccoletti, S. et al. (2020) Parents' perceptions of student academic motivation during the COVID-19 lockdown: A cross-country comparison. Frontiers in Psychology, 11:592670 (18 December 2020). Linkki: https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2020.592670/full
	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus korostaa vanhempien merkitystä	Wen, Y. et al. (2021) ICT-supported home-based learning in K-12: a systematic review of research and implementation. TechTrends (January 12, 2021). Linkki: https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7801563/

	etäopiskelun onnistumisessa, 2/2021	
	Poikkeustilanne näkyi nuorimpien italialaislasten terveyskäyttäytymisessä, 3/2021	Mantovani, S. et al. (2021) Children 'under lockdown': voices, experiences, and resources during and after the COVID-19 emergency. Insights from a survey with children and families in the Lombardy region of Italy. European Early Childhood Education Research Journal (Published online 19 January 2021). Linkki: https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1350293X.2021.1872673
	Leikkiminen voi lieventää rajoitusten kielteisiä vaikutuksia lapsiin, 3/2021	Graber, K.M. et al. (2021) A rapid review of the impact of quarantine and restricted environments on children's play and the role of play in children's health. Child: Care, Health and Development 47:2,143-153 (First published 25 November 2020). Linkki: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/cch.12832
6. Teknologia ja innovaatiot		
7. Ympäristö ja kestävä kehitys		
8. Kansainväliset suhteet, EU ja turvallisuus		
9. Ihmiset ja käyttäytyminen (henkinen kriisinkestävyys, sosiaalinen media, disinformaatio)	Valeutisten pandemiaan tulee vastata vahvistamalla ihmisten luottamusta tieteeseen, 3/2020	European Parliamentary Research Service (2020) Disinformation and Science. Report of an investigation into gullibility of false science news in central European countries. Scientific Foresight Unit (STOA), PE 656.300, September 2020. Linkki: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/fi/document.html?reference=EPRS_STU%282020%29653300
10. Resilienssi ja ennakointi	Rokotestrategian huolellinen optimointi auttaa pelastamaan henkiä, 7/2020	Buckner, J.H. et al. (2020) Optimal Dynamic Prioritization of Scarce COVID-19 Vaccines When Social Distancing is Limited for Essential Workers. medRxiv (6 October 2020). Linkki: https://doi.org/10.1101/2020.09.22.20199174